

**UCHWAŁA NR VIII/65/2015
RADY GMINY BARANÓW**

z dnia 28 sierpnia 2015 r.

w sprawie uchwalenia "Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Baranów na lata 2015 – 2018 z perspektywą na lata 2019 – 2022".

Na podstawie art. 18 ust. 1 pkt 15 ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594 ze zm.) oraz art. 18 ust. 1 w związku z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 ze zm.) - Rada Gminy Baranów uchwała, co następuje:

§ 1. Uchwała się „Aktualizację Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Baranów na lata 2015 – 2018 z perspektywą na lata 2019 – 2022” w brzmieniu ustalonym w załączniku Nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Baranów.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Baranów

Jan Franciszek Nowak

Gmina Baranów

Aktualizacja Programu Ochrony
Środowiska dla Gminy Baranów na lata
2015 – 2018 z perspektywą
na lata 2019 - 2022

Baranów 2015

SPIS TREŚCI

1.	Wstęp.....	4
1.1	Przedmiot i cel opracowania.....	4
1.2	Zakres i metodyka opracowania programu	4
1.3	Polityka ekologiczna państwa	5
1.4	Źródła danych.....	6
2.	Charakterystyka Gminy Baranów	7
2.1	Położenie	7
2.2	Demografia.....	10
2.3	Ukształtowanie terenu	10
2.4	Klimat.....	11
2.5	Infrastruktura drogowa.....	12
2.6	Gospodarka wodno – ściekowa	14
3.	Stan środowiska naturalnego.....	17
3.1	Gleby	17
3.2	Surowce mineralne	18
3.3	Wody	19
3.3.1	Wody podziemne.....	19
3.3.2	Wody powierzchniowe.....	24
3.4	Powietrze atmosferyczne.....	29
3.5	Hałas.....	36
3.6	Promieniowanie elektromagnetyczne	36
3.7	Poważne awarie.....	38
3.8	Formy ochrony przyrody.....	38
3.9	Gospodarka odpadami.....	40
4.	Priorytety polityki ekologicznej Gminy Baranów na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022.....	45
4.1	Działania o charakterze systemowym	46
4.1.1	Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska	46
4.1.2	Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych.....	48
4.1.3	Aspekty ekologiczne w planowaniu przestrzennym	49
4.2	Ochrona zasobów naturalnych	50
4.2.1	Ochrona przyrody i krajobrazu.....	50

4.2.2	Ochrona i zrównoważony rozwój lasów	52
4.2.3	Racjonalne gospodarowanie zasobami wód.....	55
4.2.4	Ochrona powierzchni ziemi	58
4.2.5	Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi	59
4.3	Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego	61
4.3.1	Stan powietrza atmosferycznego.....	61
4.3.2	Odnawialne źródła energii	62
4.3.3	Ochrona wód	64
4.3.4	Gospodarka odpadami.....	67
4.3.5	Oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych	70
4.3.6	Poważne awarie przemysłowe.....	72
5.	Harmonogram realizacji zadań na lata 2015 – 2018 z perspektywą do roku 2022.....	74
6.	Narzędzia i instrumenty realizacji programu	85
6.1	Źródła finansowania programu	85
6.2	Narzędzia i instrumenty karne i administracyjne	85
6.3	Działalność kontrolna gminy	86
6.4	Udział społeczeństwa w procesie decyzyjnym	86
6.5	Monitoring realizacji programu	87
7.	Streszczenie programu ochrony środowiska	89

1. Wstęp

1.1 Przedmiot i cel opracowania

Przedmiotem niniejszego opracowania jest „Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Baranów na lata 2015 – 2018 z perspektywą na lata 2019 – 2022”. Niniejszy program został sporządzony jako realizacja obowiązków gminy wynikających z przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 z późn. zm.), dotyczących sporządzania gminnych programów ochrony środowiska. Zakres merytoryczny Programu ochrony środowiska został określony w „Wytycznych sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” opracowanych przez Ministerstwo Środowiska w 2002 roku.

Zgodnie z art. 18 ustawy Prawo ochrony środowiska Rada Gminy uchwała program ochrony środowiska. Projekt gminnego programu ochrony środowiska podlega zaopiniowaniu przez organ wykonawczy powiatu. Pierwszy program ochrony środowiska dla gminy Baranów został przyjęty Uchwałą Nr XXXIX/236/2006 Rady Gminy w Baranowie z dnia 28 lipca 2006 r. Niniejszy Program stanowi aktualizację dokumentu z 2006 roku. Programy ochrony środowiska, podobnie jak politykę ekologiczną państwa przyjmuje się na cztery lata, z tym, że przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejne cztery lata. W związku z powyższym uzasadnione jest dokonanie aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Baranów. Programy ochrony środowiska służą realizacji polityki ekologicznej państwa na szczeblu lokalnym. Przyjęte w programie priorytety oraz zadania gminy będą służyć realizacji obowiązujących wymogów ustawowych w dziedzinie ochrony środowiska, założeń przyjętych w programie ochrony środowiska wyższego szczebla, zasad wynikających z programów na szczeblu rządowym, zasad zrównoważonego rozwoju Polski oraz innych dokumentów strategicznych w gminie. Efektem realizacji programu będzie poprawa stanu środowiska oraz wdrożenie efektywnego zarządzania środowiskiem w gminie.

1.2 Zakres i metodyka opracowania programu

Program swoim zakresem nawiązuje bezpośrednio do „Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009 – 2012 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2016” (Monitor Polski z 2009 r. Nr 34, poz. 501). Podejmuje zagadnienia ochrony dziedzictwa przyrodniczego, racjonalnego użytkowania zasobów przyrody, surowców, materiałów i energii oraz poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego. Zagadnienia te są analizowane w odniesieniu do zasadniczych komponentów środowiska, a więc: przyrody i krajobrazu, lasów, gleb,

kopalin i wód podziemnych, wód powierzchniowych i powietrza oraz skutków bytowania i prowadzenia działalności gospodarczej przez człowieka, czyli odpadów stałych i ciekłych, hałasu, pól elektromagnetycznych, chemikaliów i awarii.

Istotnym elementem programu jest sporządzanie co dwa lata raportów z wykonania programów, które przedstawia się radzie gminy. Aktualizacja programu zawiera charakterystykę gminy Baranów oraz charakterystykę i ocenę aktualnego stanu środowiska w gminie Baranów. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Baranów określa cele, priorytety i zadania ochrony środowiska w zakresie: gospodarki wodno – ściekowej, ochrony gleb i powierzchni ziemi, gospodarki odpadami, powietrza atmosferycznego, klimatu akustycznego i promieniowania elektromagnetycznego, zasobów przyrody, poważnych awarii, bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego, wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz edukacji ekologicznej. Przyjęte cele, priorytety i zadania zostały określone do realizacji na lata 2015 – 2018 w perspektywie kolejnych czterech lat, czyli do roku 2022. Przy określaniu priorytetów i celów ekologicznych kierowano się wytycznymi zawartymi w obowiązujących przepisach prawa, obowiązujących dokumentów rządowych oraz innych dokumentów strategicznych. Dokument zawiera także elementy monitoringu założonych zadań, wykonawców i współwykonawców zadań oraz zasady i źródła finansowania zamierzonych zadań w ochronie środowiska dla gminy Baranów.

1.3 Polityka ekologiczna państwa

Dnia 22 maja 2009 r. Sejm RP podjął uchwałę w sprawie przyjęcia dokumentu „Polityka ekologiczna państwa na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2016” (Monitor Polski z 2009 r. Nr 34, poz. 501). Polityka ekologiczna jest dokumentem strategicznym, określającym cele i priorytety ekologiczne dla zapewnienia właściwej ochrony środowiska naturalnego kraju. Do najważniejszych wskazanych priorytetów polityki ekologicznej Rzeczypospolitej Polskiej zaliczono:

- poprawę jakości środowiska,
- działania na rzecz zapewnienia realizacji zasady zrównoważonego rozwoju,
- przystosowanie do zmian klimatu,
- ochrona różnorodności biologicznej.

Polska jako członek Unii Europejskiej musi sprostać trudnym zadaniom związanym z ochroną atmosfery i przeciwdziałaniem zmianom klimatu. Wyzwaniem dla Polski jest sprostanie

unijnym dyrektywom w sprawie jakości powietrza. Konieczna będzie również promocja najnowszych technologii służących ochronie środowiska, w tym propagowanie rozwoju odnawialnych źródeł energii, a także szybka modernizacja przemysłu energetycznego. Zgodnie z polityką ekologiczną, zasady ochrony środowiska i przyrody powinny być uwzględniane w planach zagospodarowania przestrzennego. Jest to niezbędne do wdrożenia przepisów umożliwiających przeprowadzanie ocen oddziaływania na środowisko już na etapie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. W dokumencie duży nacisk położono na ochronę zasobów naturalnych. Zakończone prace nad listą obszarów Natura 2000 mają istotne znaczenie dla realizacji inwestycji infrastrukturalnych. W polityce ekologicznej szczególną uwagę poświęcono lasom. Ważnym zadaniem jest kontynuacja zalesień i zadrzewianie tzw. korytarzy ekologicznych (łączących kompleksy leśne), które mają ogromne znaczenie dla zachowania i rozwoju różnorodności biologicznej fauny oraz flory. W ciągu najbliższych lat jeszcze ważniejsze stanie się racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi, w szczególności wodą. Założono również bardziej racjonalne korzystanie z zasobów geologicznych i poprawę gospodarki odpadami, zwłaszcza komunalnymi. Priorytetem dla resortu środowiska jest efektywne wykorzystywanie pieniędzy z Unii Europejskiej na wyposażenie kolejnych aglomeracji w oczyszczalnie ścieków i systemy wodno-kanalizacyjne, a także w nowoczesną gospodarkę odpadami. Podkreślono także znaczenie podnoszenia świadomości ekologicznej społeczeństwa poprzez edukację ekologiczną, zgodnie z zasadą „myśl globalnie, działaj lokalnie”.

1.4 Źródła danych

Dla powstania niniejszego dokumentu niezbędne były dane pochodzące ze źródeł takich jak:

- **Opracowania zewnętrzne:**
 - Program Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do roku 2019 ,
 - Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Puławskiego na lata 2014 – 2017 z perspektywą do roku 2024,
 - Plan Gospodarki Odpadami Województwa Lubelskiego 2011,
 - Plan Gospodarki Odpadami Województwa Lubelskiego 2017,
 - Program Wodno – Środowiskowy Kraju (PWŚK),

- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK)
- Program Gospodarki Wodnej Województwa Lubelskiego,
- Aktualizacja Programu Małej Retencji dla Województwa Lubelskiego,
- Program Rozwoju Alternatywnych Źródeł Energii dla Województwa Lubelskiego,
- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły,
- Krajowa strategia redukcji odpadów,
- Program Ochrony Przyrody na okres 01.01.2008 do 31. 12.2017; RDLP w Lublinie.

- **Dokumenty udostępnione przez Gminę:**

- Program ochrony środowiska na lata 2006-2014,
- Plan gospodarki odpadami na lata 2006-2014,
- Strategia Rozwoju Gminy Baranów na lata 2009 - 2020,
- Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego Gminy Baranów;
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Baranów.

- **Opracowania i raporty instytucji takich jak:**

- Ministerstwo Ochrony Środowiska,
- Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego,
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie,
- Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Lublinie,
- Państwowy Instytut Geologiczny,
- Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Lublinie
- Lubelski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Końskowoli
- Materiały konferencyjne oraz specjalistyczna literatura

2. Charakterystyka Gminy Baranów

2.1 Położenie

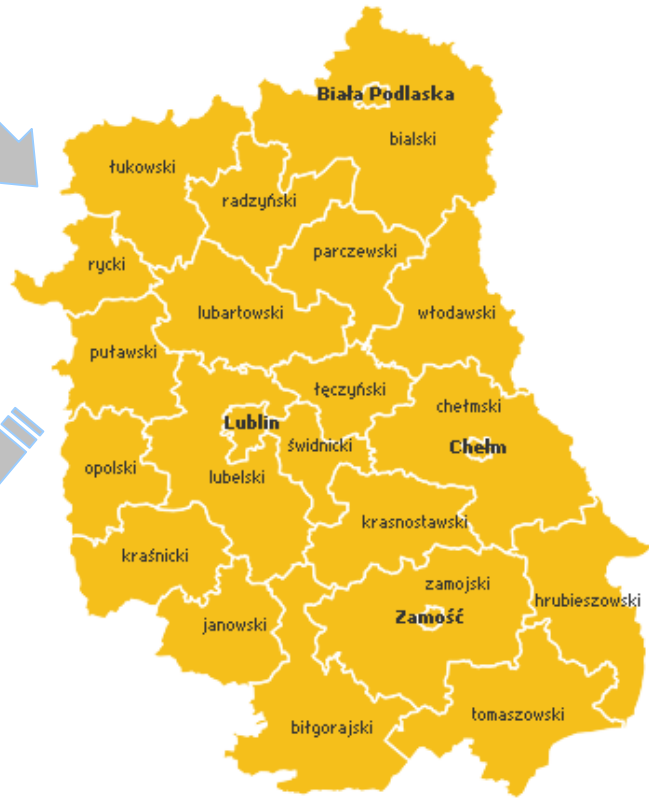
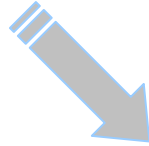
Gmina Baranów położona jest w północno – zachodniej części województwa lubelskiego, na terenie powiatu puławskiego. Jej powierzchnia wynosi 8503 ha, co stanowi 9,11% powierzchni całego powiatu puławskiego oraz 0,34% powierzchni województwa lubelskiego.

Gmina sąsiaduje z trzema gminami powiatu lubartowskiego (Abramów, Michów, Jeziorzany), jedną powiatu puławskiego (Żyrzyn) oraz jedną powiatu ryckiego (Ułęż). Strukturę administracyjną gminy tworzy 18 sołectw (19 miejscowości) o charakterze rolniczym:

1. Baranów,
2. Czołna,
3. Dębczyna,
4. Gródek,
5. Huta,
6. Karczunek,
7. Klin,
8. Kozioł,
9. Łukawica,
10. Łukawka,
11. Łysa Góra,
12. Niwa,
13. Nowomichowska,
14. Pogonów (Motoga, Pogonów),
15. Składów,
16. Śniadówka,
17. Wola Czołnowska,
18. Zagózdź.

Położenie gminy na tle kraju, województwa i powiatu obrazuje rysunek 1.

Liczba mieszkańców gminy wynosi 4061osób (stan w dniu 31.XII.2013 r.), co stanowi 48 osób/km². Zaludnienie gminy zmniejsza się z powodu migracji i starzenia się społeczeństwa. Podstawowym źródłem dochodu mieszkańców gminy jest praca w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Poza granicami gminy ludność znajduje zatrudnienie w zakładach Azotowych w Puławach.

W opracowaniu wykorzystano mapy cyfrowe IMAGIS (R)

Rysunek 1. Położenie Gminy Baranów na tle kraju, województwa lubelskiego i powiatu puławskiego

2.2 Demografia

Według danych GUS w dniu 31.12.2013 r. gmina Baranów liczyła 4061 mieszkańców, w stosunku do roku 2007 (4164 osób) ubyło 103 osoby. Na 1 km² powierzchni gminy w 2013 roku przypadało 48 osób, co jest wartością zdecydowanie niższą od średniej dla województwa lubelskiego (86 osob/ 1 km²) oraz dla powiatu puławskiego (124 osoby/km²).

Rozkład liczby ludności w gminie Baranów w latach 2007 – 2013 przedstawiają poniższa tabela oraz wykres. Zaludnienie gminy zmniejsza się z powodu migracji i starzenia się społeczeństwa.

Tabela 1. Liczba ludności w gminie Baranów w latach 2007 - 2013.

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba ludności	4164	4145	4147	4149	4118	4093	4061

Źródło: Dane GUS; stan w dniu 31.XII.2013r.

Przedstawione dane potwierdzają sukcesywny spadek liczby ludności w gminie Baranów od 2007 roku. W 2008 roku ubyło 19 osób w stosunku do roku 2007. Natomiast od 2008 do 2010 roku liczba ludności stabilizuje się na średnim poziomie – 4147 osób, po czym w 2011 roku następuje gwałtowny spadek o 31 osób w stosunku do roku 2010. W 2012 roku liczba ludności w gminie spada o kolejne 25 osób, a w 2013 - o 22 osoby w porównaniu do 2012 r.

2.3 Ukształtowanie terenu

Gmina Baranów leży na pograniczu dwóch subregionów Niziny Południowopodlaskiej: Pradoliny Wieprza i Wysoczyzny Lubartowskiej. Krajobrazem naturalnym Pradoliny Wieprza jest równina zalewowa, której cechami charakterystycznymi są: w pedosferze - mady, w hydrosferze – płytkie wody gruntowe i coroczne zalewy, zaś w roślinności potencjalnej – zbiorowiska łąkowe. Krajobrazem naturalnym Wysoczyzny Lubartowskiej jest falista równina peryglacialna, której cechami charakterystycznymi są: w pedosferze - gleby rdzawe i bielcowe, w hydrosferze - wody podziemne o zróżnicowanej głębokości i rzadka sieć wód powierzchniowych, zaś w roślinności potencjalnej - bory mieszane i grądy. Już sama ilość i wyraźna odmienność krain fizycznogeograficznych na tak niewielkim obszarze świadczy o różnorodnym środowisku przyrodniczym.

Gmina Baranów leży w bezpośrednim sąsiedztwie dwóch węzłów ekologicznych o znaczeniu regionalnym: leśno - torfowiskowego Jeziora Piskory i leśno - wodnego w rejonie ujścia Świnki do Wieprza. Kluczowe znaczenie posiada pierwszy z wymienionych węzłów. Zbiegają się w nim tranzytowe struktury przyrodnicze: dwa o charakterze dolinnym (korytarz paneuropejski - Wisły i korytarz krajowy - Wieprza) i jeden o charakterze leśno - łąkowo - torfowiskowym, przebiegający na kierunku NW - SE pomiędzy węzłami rzecznyymi: Wieprza i Bystrzycy (rejon Spiczyna) oraz Wisły i Wieprza (rejon Dęblina). Do elementów krajowego systemu obszarów chronionych znajdujących się na terenie gminy należy Obszar Chronionego Krajobrazu „Pradolina Wieprza”. Obejmuje on 33159 ha, z czego w granicach Baranowa znajduje się jego środkowa część o powierzchni ok. 3100 ha. Celem jego utworzenia było zapewnienie ochrony wysokim walorom krajobrazowym mozaiki lasów, łąk i torfowisk oraz zachowanie powiązań w ekosystemie. Do osobliwości przyrody nieożywionej, atrakcyjnych dla turystyki krajoznawczej należy zaliczyć: malownicze, meandrujące koryto Wieprza (jego długość wynosi 18 km) i różnorodne formy wydymowe, niejednokrotnie o wysokich walorach dydaktycznych. Podstawowymi siedliskami decydującymi o charakterze fauny są siedliska leśne i zaroślowe na wysoczyźnie, siedliska polne, a także tereny osadnicze, z którymi są związane gatunki synantropijne. Najcenniejsze są siedliska wodno - błotne, łąkowe i łąkowe w dolinie Wieprza, gdzie gnieździ się wiele rzadkich gatunków ptaków. Najbardziej naturalny charakter zachowały zoocenozy w mało przekształconej dolinie Wieprza. Dotyczy to zwłaszcza ptaków wodnych, łąkowych i zaroślowych związanych z siedliskami pasa meandrowego rzeki, płązów, których miejscami rozrodu są zarastające starorzecza, a także fauny bezkręgowej (trzmieci i motyli), występującej na mało przekształconych i okresowo zalewanych łąkach. Bogata roślinność „Pradoliny Wieprza” stała się siedliskiem rzadkich gatunków ptaków m. in. perkozów, derkaczy, remizów, pustulek, łabędzi niemych, błotniaków, a także zwierząt: wydry, zółwia błotnego oraz bobrów.

2.4 Klimat

Charakterystyczną cechą rejonu klimatycznego, w którym leży gmina Baranów, jest mała ilość opadów, gorące lata, oraz długie i mroźne zimy. Położenie w umiarkowanej strefie klimatycznej decyduje o dużej zmienności warunków pogodowych, co wynika z bardzo częstych i aktywnych przepływów powietrza. Jest to teren ścierania się wilgotnych mas

powietrza znad Atlantyku z suchymi masami kontynentalnymi. Zmiany ciśnienia, jakie powstają między masami powietrza są przyczyną powstawania wiatrów, które na obszarze gminy Baranów, jak i w całej Polsce, charakteryzują się przewagą wiatrów z kierunku zachodniego. Charakterystyczne parametry klimatyczne, które występują na terenie gminy Baranów:

- średnia roczna temperatura powietrza wynosi ok. 8 C,
- średnia temperatura w styczniu wynosi ok.: - 3,5°C,
- średnia temperatura w lipcu: 18,0°C,
- w okresie letnim średnia liczba dni gorących (z temperaturą powyżej 25 C) utrzymuje się powyżej 35 dni i jest to jedna z najwyższych wartości w kraju,
- średnia liczba dni mroźnych (z temperaturą maksymalną niższą od 0°C) waha się w granicach 40-45 dni,
- średnie roczne sumy opadów atmosferycznych na badanym terenie kształtują się w granicach 550-600 mm (Polski: 500-700 mm).

Sieć rzeczna gminy Baranów stanowi lewobrzeżne dorzecze rzeki Wieprz, który jest prawym dopływem Wisły. Przez teren gminy przepływają także pomniejsze rzeki Motoga i Bylina, które wpadają do rzeki Wieprz. Zasilanie rzek w wodę odbywa się bezpośrednio przez opad oraz przez wody gruntowe, gdzie w dorzeczach rzek obszaru stwierdza się równowagę zasilania powierzchniowego z podziemnym.

2.5 Infrastruktura drogowa

Na stan infrastruktury drogowej w Gminie składają się drogi gminne i powiatowe. W odległości 9 km od Gminy przebiega droga krajowa nr 17 Warszawa – Lublin – Zamość – granica państwa. W tabeli poniżej zostały zaprezentowane drogi gminne oraz powiatowe oraz ich długości wraz z wyszczególnieniem rodzaju nawierzchni, rodzaju poboczy i obecności zadrzewień. Drogi powiatowe na terenie gminy tworzą sieć o długości 57,9 km. W porównaniu do stanu technicznego dróg gminnych, w tej kategorii widać znacznie lepszą sytuację – ponad 80% dróg powiatowych na terenie gminy Baranów posiada nawierzchnię trwałą. Całkowita sieć dróg gminnych wynosi 45,3 km, z czego 9,5 km (21%) posiada nawierzchnię utwardzoną. Podkreślić należy, że 35,8 km (79%) dróg gminnych posiada nawierzchnię gruntową, co znacznie pogarsza warunki życia mieszkańców korzystających z wymienionych dróg.

Rysunek 2. Mapa gminy Baranów

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Baranów na lata 2009 – 2020.

W związku z powyższym stan dróg gminnych i powiatowych na terenie Gminy nie jest zadowalający, dlatego przeprowadzenie remontów na niektórych odcinkach znacznie poprawiłoby komfort życia mieszkańców.

Tabela 2. Wykaz i charakterystyka dróg gminnych i powiatowych na terenie gminy Baranów.

Rodzaj drogi	Długość (w km)	Rodzaj nawierzchni	Rodzaj poboczy	Zadrzewienia
powiatowe	48,8	trwała	gruntowe, chodniki: 10.966 m ²	liniowe
	9,1	gruntowa	gruntowe	brak
	Razem: 57,9			
gminne	7,5	bitumiczna	gruntowe	brak
	0,5	betonowa	gruntowe	brak
	1,5	kostka	gruntowe, kostka	brak
	10,9	utwardzona gruntowa	Brak	brak
	24,9	naturalna gruntowa	Brak	brak
	Razem: 45,3			
RAZEM	103,2			

Źródło: http://www.gminabaranow.pl/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=40&Itemid=64

2.6 Gospodarka wodno – ściekowa

Gmina Baranów zaopatrywana jest w wodę z ujęć podziemnych formacji czwartorzędowych i kredowych. Cele bytowo-gospodarcze mieszkańców gminy pokrywane są wyłącznie z ujęć wód podziemnych. Woda powierzchniowa wykorzystywana jest jedynie do celów produkcji rolnej i hodowli ryb.

. Ujęcia wód podziemnych przedstawiają się następująco:

- ujęcie wodociągu w Czołnie o wydajności 822,0 m³/dobę
- ujęcie wodociągu w Śniadówce o wydajności 344,2 m³/dobę

Dominującą rolę w zakresie zaopatrywania w wodę podziemną pełni ujęcie wód w Czołnie, gdzie roczny pobór wód sięga rzędu 128,323 m³ wody (jest to uśredniona wartość z trzech lat 2012 - 2014). Zasoby wód podziemnych ujęcia w Czołnie to zasoby wód czwartorzędowych zalegające na głębokości 43 m p.p.t. Jakość tych wód spełnia normy prawne. Z ujęcia wód w Śniadówce korzystają mieszkańcy miejscowości Łysa Góra, Niwa, Śniadówka. Ujęcie to korzysta z kredowych pokładów wodonośnych zalegających na głębokości 95 m p.p.t. Roczny pobór wód jest tu znacznie mniejszy w porównaniu z poborem z ujęcia w Czołnie i wynosi ok. 20000 m³ wody (jest to uśredniona wartość z trzech lat 2012 - 2014). Woda z ujęcia w Śniadówce również spełnia normy prawne, ale zawiera zbyt duże ilości naturalnego żelaza i jest odżelaziana (2 szt. odżelaziaczy). Wokół żadnego z ujęć nie utworzono stref ochronnych. Pobór wód podziemnych w gminie Baranów z dwóch wymienionych ujęć w latach 2012 – 2014 przedstawia zawarta poniżej tabela. Struktura poboru wód podziemnych w gminie jest zgodna z założeniami II Polityki ekologicznej państwa, wody te pobierane są głównie na cele socjalne, a na cele produkcyjne tylko przez zakłady przemysłu spożywczego.

Tabela 3. Pobór wód podziemnych w latach 2012 – 2014 w gminie Baranów

Rok	Pobór wód podziemnych w m ³		
	Ujęcie Czołna	Ujęcie Śniadówka	Razem
2012	160 669	20 570	181 239
2013	114 957	19 130	134 087
2014	109 343	20 323	129 666

Źródło: informacje uzyskane w Urzędzie Gminy Baranów

Na podstawie uzyskanych danych obserwuje się malejącą tendencję poboru wód podziemnych. Ujęcie wód w miejscowości Śniadówka charakteryzuje się względnie stałym poziomem poboru, natomiast w ujęciu w Czołnie w latach 2012 – 2014 zaznacza się wyraźny

spadek poboru wód podziemnych. W związku z tym, iż ujęcie w Czołnie odgrywa dominującą rolę w zaopatrywaniu mieszkańców gminy w wodę to właśnie ono określa tendencję spadkową.

Długość sieci wodociągowej na terenie gminy Baranów wynosi 73,5 km. Z sieci wodociągowej korzysta 100% (1218 przyłączy) ludności gminy. Charakterystykę infrastruktury wodociągowej w gminie Baranów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Sieć wodociągowa w Gminie Baranów

Lp.	Miejscowość	Przyłącza wody	Długość sieci w km
1.	Baranów	484	11,1
2.	Czołna	71	5,0
3.	Dębczyna	21	2,2
4.	Gródek	31	2,6
5.	Huta	38	1,5
6.	Karczunek	15	1,2
7.	Klin	6	0,9
8.	Kozioł	66	3,9
9.	Łukawica	32	2,6
10.	Łukawka	60	5,8
11.	Łysa Góra	23	4,0
12.	Motoga	19	1,0
13.	Niwa	30	2,0
14.	Nowomichowska	8	1,5
15.	Pogonów	69	1,6
16.	Składów	28	3,5
17.	Śniadówka	106	10,9
18.	Wola Czołnowska	76	7,1
19.	Zagózdź	35	5,1
	RAZEM	1218	73,5

Źródło: informacje uzyskane w Urzędzie Gminy Baranów

Z sieci kanalizacyjnej o długości 17,2 km korzysta niespełna 34 % ludności gminy – tj. 416 przyłączy. Kanalizacja sanitarna znajduje się tylko w miejscowości Baranów. Natomiast mieszkańcy pozostałych obszarów nieskanalizowanych w gminie Baranów korzystają ze zbiorników bezodpływowych (szamb), które są opróżniane przez wóz asenizacyjny przewożący ścieki do gminnej oczyszczalni szczeków w Baranowie. Ponadto istnieją również gospodarstwa domowe, które nie mają uporządkowanej gospodarki ściekowej. Natomiast gospodarstwa nieobjęte siecią wodociągową korzystają z wody pochodzącej ze studni kopanych i wierconych przez mieszkańców na własne potrzeby.

Na terenie gminy Baranów funkcjonuje system kanalizacji grawitacyjnej sanitarnej i oczyszczalnia ścieków komunalnych w miejscowości Baranów, która istnieje od 1996 r..

Gminna mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków w Baranowie wg. aktualnego pozwolenia wodno prawnego może przyjąć średnio dobowo 176 m³ ścieków natomiast maksymalnie 27 m³/h. Do oczyszczalni dostarczane są ścieki bytowo-komunalne, które w procesie oczyszczania są poddawane technologii biologicznej. Do oczyszczalni ścieki trafiają kanalizacją sanitarną. Z gospodarstw posiadających zbiorniki bezodpływowe ścieki odwożone są taborem asenizacyjnym firm prywatnych do gminnej oczyszczalni ścieków. Trudno określić ile gospodarstw domowych objętych jest zorganizowanym systemem odbioru ścieków. Pozostałe gospodarstwa pozostają poza systemem odbioru ścieków sanitarnych. Ścieki oczyszczone odprowadzane są do rzeki Wieprz w 32 km biegu rzeki.

Tabela 5. Wymagania w zakresie wskaźników zanieczyszczeń oczyszczonych ścieków odprowadzanych z gminnej oczyszczalni ścieków w Baranowie.

Wskaźnik		
BZT ₅ (mgO ₂ /l)	ChZT – Cr (mgO ₂ /l)	Zawiesina (mg/l)
40	150	50

Źródło: Pozwolenie wodnoprawne z dn. 40.12.2013r.

W grudniu 2013 roku Gmina Baranów uzyskała nowe pozwolenie wodnoprawne na wprowadzanie oczyszczonych ścieków komunalnych pochodzących z Gminnej Oczyszczalni Ścieków do wód powierzchniowych obowiązujące do 31 grudnia 2023 r. w latach 2012 – 2014 w Gminnej Oczyszczalni Ścieków w Baranowie oczyszczono następujące ilości ścieków:

- 2012r. – 26 570 m³
- 2013r. – 37 200 m³
- 2014r. – 46 190 m³.

Obserwuje się rosnącą tendencję w zakresie oczyszczania wytworzonych ścieków komunalnych i bytowych w gminie. Jednocześnie należy zwrócić uwagę, iż z roku na rok maleje ilość pobieranych wód podziemnych na cele bytowe.

We wrześniu 2014 r. rozpoczęto rozbudowę oczyszczalni ścieków w Baranowie, a planowany termin jej zakończenia przewidziany jest na czerwiec br. Inwestycja podzielona została na dwa etapy. Pierwszy obejmuje budowę budynku techniczno – socjalnego wraz z wewnętrznym układem komunikacji oraz przyłączami do budynku, budowę zbiornika

ścieków dowożonych i kontenerowego punktu zlewnego. Etap drugi obejmuje dostawę i montaż nowych urządzeń technologicznych w oczyszczalni.

3. Stan środowiska naturalnego

3.1 Gleby

Gmina Baranów posiada niezbyt korzystne warunki do intensywnej produkcji rolnej z uwagi na duży procent areалу gleb o niskich klasach bonitacyjnych. Grunty rolne stanowią ponad połowę obszaru gminy. Położenie gminy w pradolinie Wieprza skutkuje tym, iż znaczny teren zajmują łąki i pastwiska. Z położeniem terenu związana jest nadmierna wilgotność gleb, co również nie sprzyja rozwojowi rolnictwa. Wysoki poziom wód gruntowych sprawia, że wiele gospodarstw wybiera uprawy warzyw i owoców, mniej podatnych na wymakanie, niż uprawy polowe. W strukturze upraw wraz z truskawkami i warzywami dominuje uprawa zbóż, szczególnie żyto, mieszanki zbożowe i owies. Wiele gospodarstw nastawionych jest na hodowlę trzody chlewnej oraz bydła.

Ogólna powierzchnia gminy Baranów wynosi 8503 ha, z czego użytki rolne zajmują powierzchnię 5761 ha, co stanowi ok. 68% ogólnej powierzchni. Grunty orne stanowią 74,9% całkowitej powierzchni użytków rolnych, sady i plantacje truskawek – 2,03%, łąki i pastwiska trwałe – 23,07%. Lasy państwowe i prywatne zajmują powierzchnię 2329,8 ha. Pozostałe 4,85% powierzchni gminy stanowią pozostałe grunty pod zabudowaniami zurbanizowanymi utwardzonymi, stawami i rowami.

Tabela 6. Powierzchnia użytków rolnych w gminie Baranów wg stanu na 31.12.2012 r.

GMINA	Ogólna powierzchnia gminy [w ha]	Powierzchnia użytków rolnych [w ha]				% udziału pow. UR w stosunku do pow. Gminy
		Grunty orne	Łąki i pastwiska trwałe	Sady i plantacje truskawek	Razem powierzchnia użytków rolnych	
Gm. Baranów	8503	4314	1330	117	5761	67,75

Źródło: informacje uzyskane w Urzędzie Gminy Baranów

W 2013 roku powierzchnia lasów w gminie Baranów wynosiła 2329,8 ha, co stanowi 27,4% obszaru gminy. Obserwuje się stopniowy wzrost lesistości gminy – w 2010 roku wskaźnik lesistości wynosił 26,4% (2265 ha). Dla porównania lesistość powiatu puławskiego wynosi 24,4% (dane z 2014 r.) oraz województwa lubelskiego – 22,4% (dane z 2014 r.).

„Strategia rozwoju Gminy Baranów na lata 2009 – 2020” zawiera informacje, iż Baranów ma gorsze od przeciętnych w województwie warunki do produkcji rolniczej. Wartość ogólnego wskaźnika jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej (wyrażona wg punktacji IUNG) wynosi 62,6 pkt i plasuje całą gminę w grupie jednostek o najniższej przydatności do produkcji rolniczej. Przeważają grunty klasy IV, które stanowią ponad 45 % ogólnej powierzchni użytków rolnych w gminie. Grunty podlegające ścisłej ochronie prawnej, klasy I-III stanowią 17,3 % ogólnej powierzchni użytków rolnych. Dalsze 20,7 % zajmują grunty klasy V, zaś grunty klasy VI stanowią 16,8 %. Gleby charakteryzują się wysokim stopniem zakwaszenia oraz niedoborem pierwiastków (magnezu, fosforu, potasu).

3.2 Surowce mineralne

Występujące na terenie gminy Baranów surowce mineralne to głównie utwory czwartorzędowe, takie jak piaski i żwiry oraz surowce ilaste ceramiki budowlanej.

Najwięcej złóż kruszywa naturalnego znajduje się obecnie w czterech województwach: mazowieckim (1198), wielkopolskim (1031), lubelskim (840) i podkarpackim (766). Natomiast największą ilość zasobów rozpoznano w województwie dolnośląskim, małopolskim, opolskim, podkarpackim i podlaskim (dane uzyskane na podstawie Bilansu zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 grudnia 2012 r.). Są to udokumentowane złoża zasobów kruszywa naturalnego. Na terenie gminy Baranów znajdują się 2 złoża piasków i żwirów.

Na terenie gminy Baranów rozpoznano również złoża ilaste ceramiki budowlanej. Surowce do produkcji ceramiki budowlanej występują na terenie całego kraju. Reprezentują zróżnicowane genetycznie i wiekowo utwory geologiczne. Największe znaczenie mają złoża czwartorzędowe, trzeciorzędowe, jurajskie i triasowe. W gminie Baranów rozpoznano i udokumentowano dwa złoża ceramiki budowlanej.

Stopień rozpoznania zasobów i stan ich zagospodarowania, a także wielkość wydobycia z poszczególnych złóż zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 7 . Udokumentowane zasoby złóż kopalin w gminie Baranów

Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby (tys. Mg)	Wydobycie (tys. Mg)
Piaski I żwiry			
Baranów I	Złoże rozpoznane	3932	-
Baranów II	Złoże rozpoznane	7207	-
Razem: 11139 tys. Mg			
Surowce ilaste ceramiki budowlanej			
Baranów I	Złoże rozpoznane	238	-
Baranów II	Złoże rozpoznane	1293	-
Razem: 1531 tys. Mg			

Źródło: Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31 XII 2012 r.

Łączne zasoby udokumentowanych kruszyw naturalnych w gminie wynoszą 11139 tys. Mg, a zasoby surowców ceramiki budowlanej - 1531 tys Mg.

3.3 Wody

3.3.1 Wody podziemne

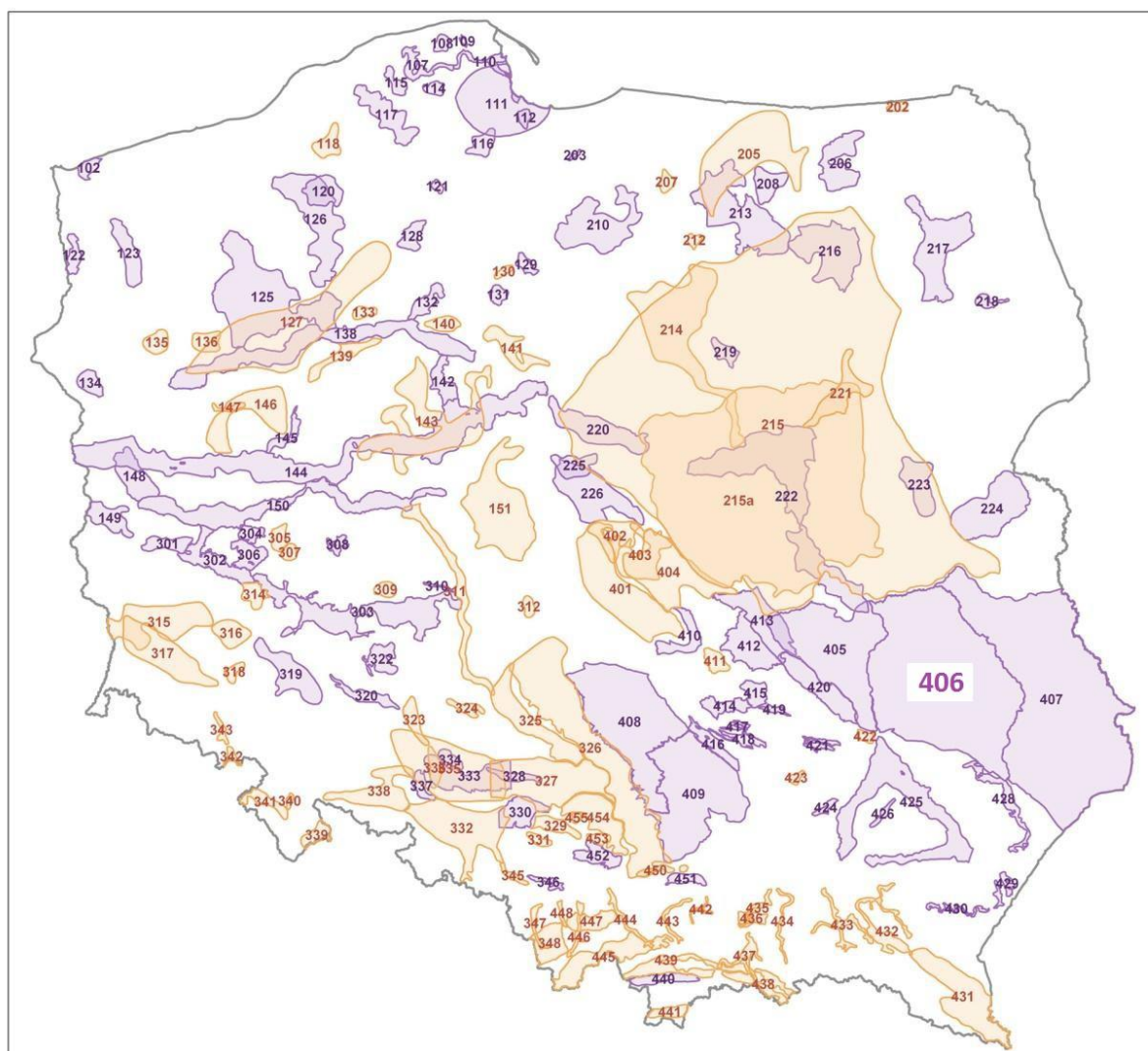
Zasoby wód podziemnych

Wielkość zasobów wodnych zależy od wielu czynników, do których należą między innymi:

- *czynniki hydrometeorologiczne i geologiczne* (wielkość opadów atmosferycznych, zdolności retencyjne zlewni, warunki infiltracji, środowisko sedymentacyjne),
- *czynniki antropogeniczne* – (melioracja terenów, regulacja cieków wodnych, zmiany struktury wykorzystywania gruntów, a głównie wyrąb lasów i zadrzewień, urbanizacja i związany z nią przyrost powierzchni trudno przepuszczalnych, wielkość poboru wody, ilość wprowadzanych do wód i do ziemi zanieczyszczeń, przerzuty wody).

Zasoby wód podziemnych jest to ilość wód podziemnych, którą można pobrać w określonej jednostce czasu w technicznych i hydrogeologicznych warunkach, zaprojektowanych lub istniejących realnie, bez ujemnego wpływu na ilość i jakość ogólnych zasobów tych wód.

W gminie Baranów zaopatrzenie w wodę odbywa się głównie z ujęć podziemnych z formacji czwartorzędowych i kredowych.

- GZWP z opracowaną dokumentacją hydrogeologiczną
- 224 numer GZWP z opracowaną dokumentacją hydrogeologiczną
- GZWP bez opracowanej dokumentacji hydrogeologicznej
- 316 numer GZWP bez opracowanej dokumentacji hydrogeologicznej

Rysunek 3. Lokalizacja Głównego Zbiornika Wód Podziemnych 406 na mapie Polski
Źródło: Państwowa Służba Hydrologiczna.

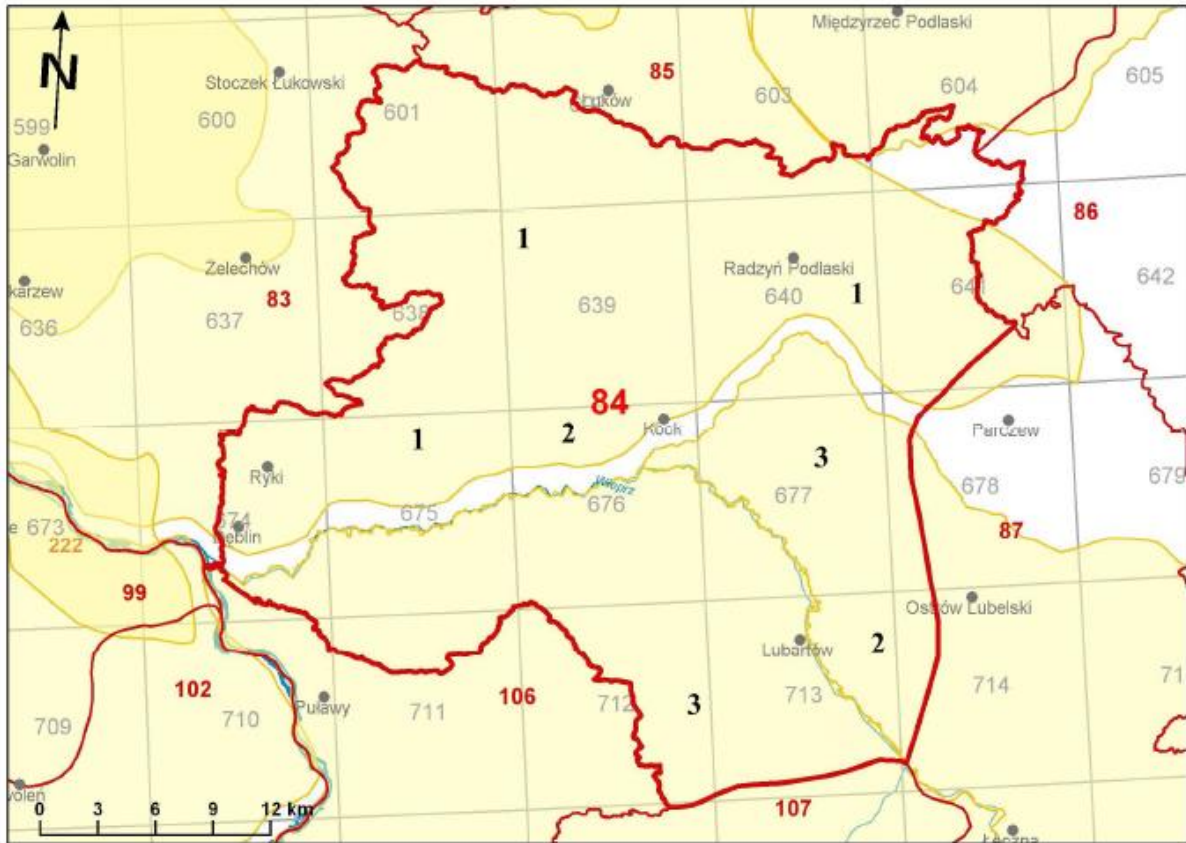
Według Atlasu Hydrogeologicznego Polski gmina Baranów leży w regionie wodnym Wisły Środkowej w subregionie nizinym. Z uwagi na to, że wody podziemne są ważnym źródłem wody pitnej dla ludności i surowcem dla wybranych dziedzin przemysłu, na obszarze kraju wydzielono podlegające szczególnej ochronie jakościowej i zasobowej Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP). Gmina Baranów znajduje się w obszarze zbiornika GZWP Nr 406¹, którego północną granicę stanowi dolny Wieprz. Jest to zbiornik kredowy Niecka

¹ http://www.psh.gov.pl/bazy_danych_mapy_i_aplikacje/bazy_danych/gzwp.html, mapa głównych zbiorników wód podziemnych (wg stanu na marzec 2012r.)

Lubelska (Lublin), który z uwagi na swój zasięg ma zasadnicze znaczenie w zaspokajaniu potrzeb wodnych regionu. Stan jakości wód podziemnych głównego poziomu użytkowego wskazuje jedynie na nieznaczny wpływ czynników antropogenicznych. Według dokumentacji hydrogeologicznej wykonanej przez PIG w 2008 r., aktualna powierzchnia zbiornika wynosi 7 492,5 km², natomiast zasoby dyspozycyjne szacowane są na 1052,7 tys. m³/d (zatwierdzone decyzją Ministra Środowiska w 2000 r. Wąski pas obszaru gminy nad Wieprzem należy do Obszaru Wysokiej Ochrony (OWO) wód podziemnych.

W 2004 roku Państwowy Instytut Geologiczny w konsultacji z RZGW, GIOŚ i Biurem Gospodarki Wodnej dokonał wydzielenia jednolitych części wód podziemnych i przeprowadził wstępną ocenę ich stanu. Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną państwa członkowskie UE zobowiązane były do zidentyfikowania JCWPd i do wstępnej oceny ich stanu w ramach charakterystyki obszaru dorzecza, dokonywanej dla potrzeb opracowania pierwszego planu gospodarowania wodami w dorzeczach. Sposób wyznaczenia JCWPd w Polsce oraz przyjęte kryteria wydzielenia zostały szczegółowo przedstawione w monografii „Hydrogeologia regionalna Polski” (2007) pod redakcją B. Paczyńskiego i A. Sadurskiego w rozdziale pt. „Regionalizacja wód podziemnych Polski w świetle przepisów Unii Europejskiej” (Z. Nowicki, A. Sadurski str. 95 - 106). Aktualnie obowiązuje podział Polski na 161 JCWPd. Jednolite części wód podziemnych wyznaczono dla warstw wodonośnych o porowatości i przepuszczalności umożliwiającej pobór znaczący dla zaopatrzenia ludności w wodę lub, w których ma miejsce przepływ podziemny o natężeniu znaczącym dla utrzymania pożądanego dobrego stanu wód powierzchniowych.

Gmina Baranów leży w obszarze jednolitej części wód podziemnych: JCWPd 84. Obszar JCWPd 84 leży częściowo w obrębie górnokredowego zbiornika Niecka Lubelska, w GZWP 406 i 407 (Zbiornik Lublin i Zbiornik Chełm-Zamość) oraz w obrębie zbiornika trzeciorzędowego GZWP 215 – Subniecka warszawska. JCWPd 84 charakteryzuje się znaczną nadwyżką zasobów wód podziemnych w odniesieniu do wielkości poboru wynoszącego mniej niż 6 % wielkości zasobów. Na obszarze JCWPd nie występują zanieczyszczenia wód podziemnych. Wody dobrej jakości, wymagają na ogół prostego uzdatniania.

Rysunek 4. Jednolita część wód podziemnych Nr 84
Źródło: Państwowa Służba Hydrologiczna.

Głównymi poziomami wodonośnymi w zakresie wody pitnej na terenie gminy są poziomy: czwartorzędowy, trzeciorzędowy i kredowy.

Monitoring i jakość wód podziemnych

Monitoring jakości wód podziemnych prowadzi się poprzez monitoring krajowy i regionalny. Badania realizowane w ramach monitoringu krajowego wykonywane są przez Państwowy Instytut Geologiczny (PIG) w Warszawie na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (GIOŚ). W ramach monitoringu regionalnego badania wód podziemnych prowadzone są przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie. Na terenie gminy Baranów nie wyznaczono punktu pomiarowego monitoringu regionalnego jakości wód podziemnych, objętego badaniami przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie.

Celem badań monitoringowych jest obserwacja zmian chemizmu wód podziemnych, sygnalizowanie zagrożeń, a także wspomaganie działań zmierzających do ograniczenia wpływu czynników antropogenicznych. Stworzona w ten sposób baza informacyjna pozwala

określić stan zasobów wód podziemnych jako niezbędnej podstawy do realizacji racjonalnej gospodarki zasobami tych wód i ich ochrony. Podstawą prawną do oceny jakości wód podziemnych jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny wód podziemnych (Dz.U. Nr 143, poz. 896). Za podstawę oceny klas jakości wód przyjęto graniczne wartości określonej w rozporządzeniu grupy wskaźników. W oparciu o rozporządzenie wyróżnia się pięć klas jakości wód podziemnych:

klasa I – wody o bardzo dobrej jakości; wartości wskaźników jakości wody są kształtowane jedynie w efekcie naturalnych procesów, zachodzących w warstwie wodonośnej; żaden ze wskaźników jakości wody nie przekracza wartości dopuszczalnych jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi;

klasa II – wody dobrej jakości; wartości niektórych wskaźników są podwyższone wyniku naturalnych procesów zachodzących w wodach podziemnych, wskaźniki jakości wody nie przekraczają wartości dopuszczalnych jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi;

klasa III – wody zadawalającej jakości; wartości wskaźników jakości wody są podwyższone w wyniku naturalnych procesów lub słabego oddziaływania antropogenicznego; mniejsza część wskaźników jakości wody przekracza wartości dopuszczalne jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi;

klasa IV – wody niezadawalającej jakości; wartości wskaźników jakości wody są podwyższone w wyniku naturalnych procesów oraz wyraźnego oddziaływania antropogenicznego; większość wskaźników jakości wody przekracza wartości dopuszczalne jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi;

klasa V – wody złej jakości; wartości wskaźników jakości wody potwierdzają znaczący wpływ oddziaływań antropogenicznych; wody nie spełniają wymagań określonych dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Od I do III klasy czystości stan chemiczny wód określa się jako dobry. Powyżej tj. IV i V klasa czystości mówi się o słabym stanie chemicznym wód.

W ramach monitoringu krajowego w 2010 r. dokonano badań wód podziemnych w zakresie JCWPd Nr 84 w 9 punktach: 3 w osadach czwartorzędowych, 2 w osadach paleogeńskich, 3 w osadach górnokredowych i 1 w osadach jurajskich. Zakres badań odpowiadał zakresowi wymaganemu przez monitoring diagnostyczny. Klasyfikację badanych wód podziemnych

w 2010 roku wraz ze wskaźnikami decydującymi o klasie czystości zamieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 8. *Klasyfikacja jakości wód podziemnych w punktach sieci monitoringu krajowego w jednolitej części wód podziemnych JCWPd Nr 84 w 2010 r..*

Nr JCWPd	Punkt pomiarowy	Stratygrafia	Klasa jakości w punkcie	Wskaźniki w IV klasie	Wskaźniki w V klasie	Stan chemiczny
84	1	Q (czwartorzęd)	III			Dobry
	1	Q (czwartorzęd)	IV	NO ₃		
	1	Q (czwartorzęd)	II			
	2	Pg (paleogen)	IV	TOC		Dobry
	2	Pg (paleogen)	III			
	3	K (kreda)	III			Dobry
	3	K (kreda)	III			
	3	K (kreda)	V		Cr	
	4	J (jura)	V			F

Źródło: Monitoring stanu chemicznego oraz ocena stanu jednolitych części wód podziemnych w dorzeczeniach w latach 2009 – 2011; Państwowy Instytut Geologiczny

Ogólny stan chemiczny JCWPd Nr 84 określono jako dobry.

3.3.2 Wody powierzchniowe

Sieć hydrograficzna i zasoby wód powierzchniowych

Obszar całej gminy Baranów leży w zlewni rzeki Wieprz i jej dwóch dopływów: Byliny i Motogi. Wieprz jest jednym z najdłuższych prawych dopływów Wisły i jednym z dziesięciu najdłuższych rzek w Polsce (303,2 km). Wieprz przyjmuje w gminie dwa niewielkie lewe dopływy: Motogę i Bylinę. Zlewnia Wieprza w granicach gminy ma powierzchnię 64,99 ha,

Byliny - 4,27 ha a Motogi - 1,03 ha. Wieprz stanowi północną granicę gminy, oddzielając ją od gmin Ułęż i Jeziorzany. Wieprz płynący w granicach gminy Baranów stanowi przyujściowy odcinek nazywany wg regionalizacji wód powierzchniowych jednolitą częścią wód: Wieprz od Tyśmienicy do ujścia. W tym odcinku rzeka niesie zanieczyszczenia przenoszone poprzez dopływy z dużych aglomeracji miejskich. Rzeka Bystrzyca – lewy dopływ Wieprza jest odbiornikiem zanieczyszczeń spływających z Lublina, a Łabuńka – prawy dopływ – z Zamościa. Motoga płynie w zachodniej części gminy. W swym źródłowym odcinku stanowi granicę z gminą Żyrzyn. Bylina jest rzeką dłuższą od Motogi, ma źródła w gminie Abramów.

Tabela 9. Rzeki przepływające przez obszar gminy Baranów

Lp.	Nazwa rzeki	Powierzchnia zlewni (ha)
1.	Wieprz	64,99
2.	Bylina	4,27
3.	Motoga	1,03

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Baranów na lata 2009 - 2020

Na terenie gminy istnieje cały szereg rowów melioracyjnych w rozległej dolinie Wieprza i jego dopływów. Sieć rowów melioracyjnych ma długość 61 662 metrów. Sieć tą uzupełniają stawy rybne. Największe z nich to stawy Jerzego Osoby w Motodze o powierzchni 29,87 ha i stawy w Baranowie o powierzchni 17,37 ha. Mniejsze stawy należą do Jana Paca (w Dębczynie, o powierzchni 2,65 ha), oraz Zbigniewa Kuci (w Zagoździu, o powierzchni 1,48 ha). Stawy powstały w sposób naturalny w starorzeczach wskutek zmiany koryta rzeki Wieprz, a następnie zostały zagospodarowane przez człowieka. Na terenie gminy Baranów możliwa jest więc hodowla ryb oraz rozwój agroturystyki, a także propagowanie sportów wędkarskich. Na terenie gminy Baranów oprócz licznych stawów występuje tylko jedno jezioro powierzchniowe pochodzenia rzecznego o nazwie Moczydło.

Tabela 10. Stawy występujące na terenie gminy Baranów

Lp.	Lokalizacja (właściciel) stawu	Powierzchnia (ha)
1.	Motoga (Osoba)	29,87
2.	Baranów	17,37
3.	Dębczyna (Pac)	2,65
4.	Zagózdź (Kucio)	1,48

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych w Urzędzie Gminy Baranów

Monitoring i stan czystości wód powierzchniowych

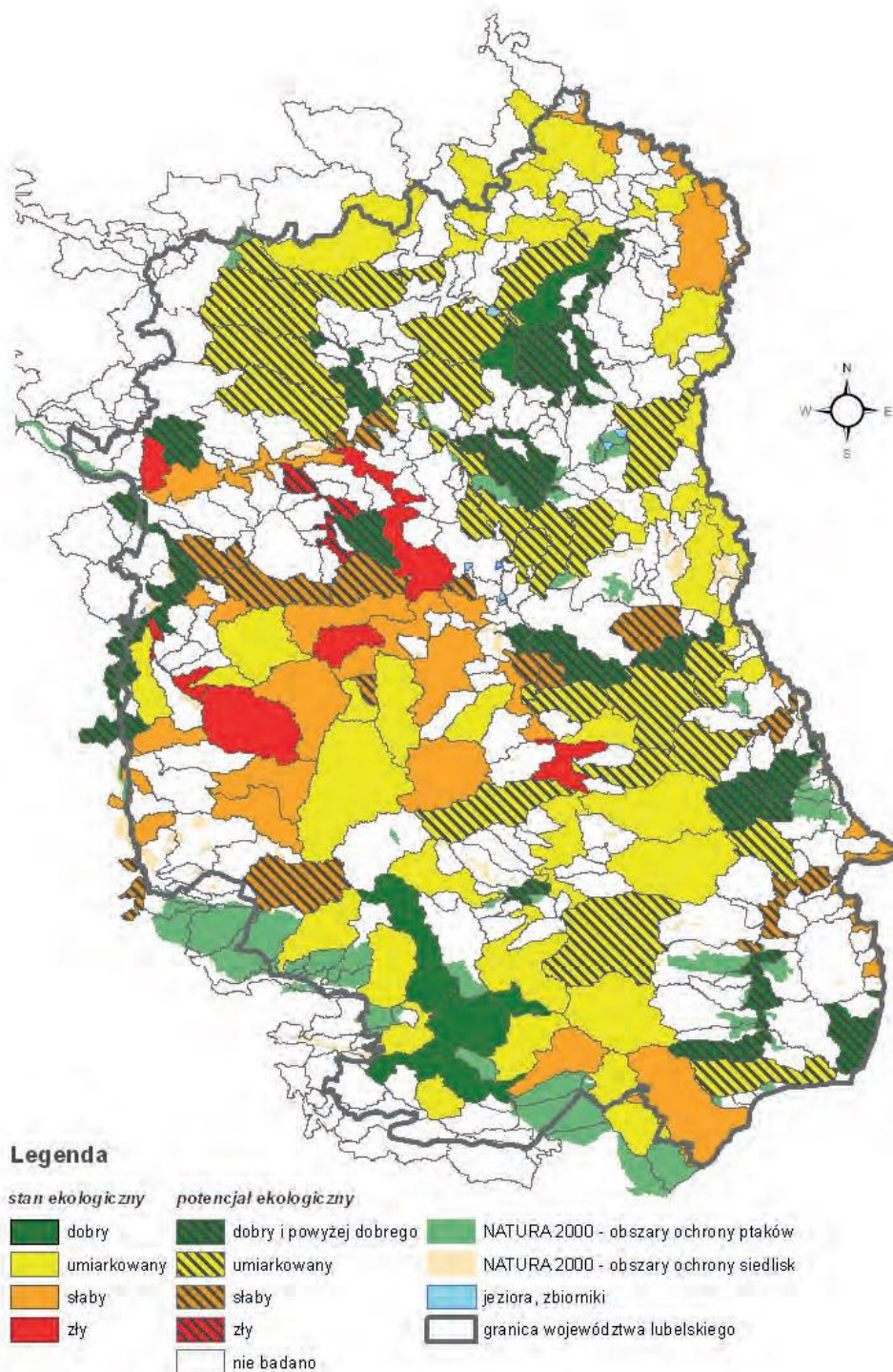
Monitoring jakości wód powierzchniowych prowadzony jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie. Zakres i częstotliwość badań wód powierzchniowych określa ustawa Prawo Wodne z dnia 18 lipca 2001 r. oraz rozporządzenia wykonawcze. Wymienione przepisy są implementacją do polskiego prawa Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW), która ustanawia ramy wspólnego działania w dziedzinie polityki wodnej i nakłada na państwa członkowskie obowiązek osiągnięcia do 2015 r. dobrego stanu ekologicznego i chemicznego wód powierzchniowych. Badania prowadzone w latach 2010-2012 to pierwszy etap sześcioletniego cyklu gospodarowania wodami, którego celem jest dostarczenie informacji o stanie ekologicznym i chemicznym wód powierzchniowych. W 2013 r. rozpoczął się kolejny trzyletni etap cyklu badań monitoringowych.

Wody powierzchniowe zostały podzielone na jednolite części wód, czyli jednorodne pod względem hydromorfologicznym i biologicznym oddzielne i znaczące części wód, dla których prowadzone są analizy presji antropogenicznych i opracowywane programy wodno-środowiskowe. W ramach Państwowego Monitoringu Środowiska realizowane są badania elementów biologicznych, fizykochemicznych i chemicznych. Monitoring wód powierzchniowych realizowany jest w czterech podstawowych programach:

- Monitoring diagnostyczny - jego celem jest identyfikacja zanieczyszczeń występujących w ilościach ponadnormatywnych, ustalenie stanu jednolitej części wody, śledzenie wieloletnich zmian wywołanych oddziaływaniami antropogenicznymi oraz dostarczenie informacji do zaplanowania przyszłych programów monitoringu.
- Monitoring operacyjny obejmuje wody zidentyfikowane jako zagrożone nieosiągnięciem określonych dla nich celów środowiskowych.

- Monitoring badawczy prowadzony jest w celu uzupełnienia i zebrania dodatkowych informacji o stanie wód. Stosuje się go w wyjątkowych przypadkach, gdy wymagają tego uwarunkowania lokalne, nie można zidentyfikować źródła zanieczyszczeń lub gdy istnieją rozbieżności między badaniami biologicznymi i fizykochemicznymi.
- Monitoring obszarów chronionych ustanawia się w celu ustalenia stopnia spełnienia dodatkowych wymogów, określonych w odrębnych przepisach wynikających z funkcji jakie pełni dana jednolita część wody.

Ujściowy odcinek rzeki Wieprz wraz z dopływami tworzy naturalną jednolitą część wód powierzchniowych o nazwie Wieprz od Tyśmienicy do ujścia i kodzie PLRW20001924999. Badania jakości wód JCW Wieprz od Tyśmienicy do ujścia prowadzone były w 2011 r. poza granicami gminy Baranów na terenie miasta Dęblin. Wody rzeki Wieprz badano w tym punkcie w zakresie monitoringu diagnostycznego w pierwszej części (lata 2010 -2012) sześcioletniego cyklu Planów Gospodarowania Wodami (od 2010 do 2015 r.). Oceny jakości dokonano według rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. z 2011 r., nr 258, poz. 1549) i w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2011 r., nr 257, poz. 1545).

Rysunek 5. Stan/potencjał ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych w województwie lubelskim badanych w latach 2010 – 2012
(Źródło: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie).

Jednym z najważniejszych elementów oceny jest analiza występującego w jednolitych częściach wód życia biologicznego i warunków ekologicznych do jego rozwoju. Warunki te dla naturalnych części wód określa się mianem stanu ekologicznego, dla wód silnie

zmienionych i sztucznych - potencjału ekologicznego. W związku z tym, iż Wieprz od Tyśmienicy do ujścia jest naturalną JCW w jej przypadku oceniano stan ekologiczny. W 2011 r. w tej JCW badano wszystkie elementy biologiczne poza fitobentosem. Na podstawie uzyskanych wyników fitoplankton, makrolity i makrozoobentos zaklasyfikowano do klasy III, a ichtiofaunę do IV. Towarzyszące im elementy hydromorfologiczne uzyskały klasę I, a fizykochemiczne - II. Na podstawie uzyskanych badań JCW Wieprz od Tyśmienicy do ujścia osiągnęła stan ekologiczny słaby, gdyż elementy biologiczne wystąpiły w czwartej klasie. Zgodnie z przepisami prawnymi jednolita część wód osiąga stan dobry, gdy stan/potencjał ekologiczny jest co najmniej na poziomie dobrym a stan chemiczny osiąga stan dobry. W związku z powyższym JCW Wieprz od Tyśmienicy do ujścia w trzyleciu 2010 – 2012 osiągnęła zły stan. Tym samym znajduje się wśród JCW zagrożonych nieosiągnięciem dobrego stanu wód.

3.4 Powietrze atmosferyczne

Powietrze stanowi mieszaninę gazów, w której głównymi składnikami są: azot, tlen i argon. Wśród pozostałych składników największy udział mają CO₂, neon oraz hel. Poza wymienionymi składnikami, w powietrzu występują również emitowane do atmosfery zanieczyszczenia. Stężenia zanieczyszczeń charakteryzują się zmiennością sezonową, a ich źródła dzielą się na dwie grupy:

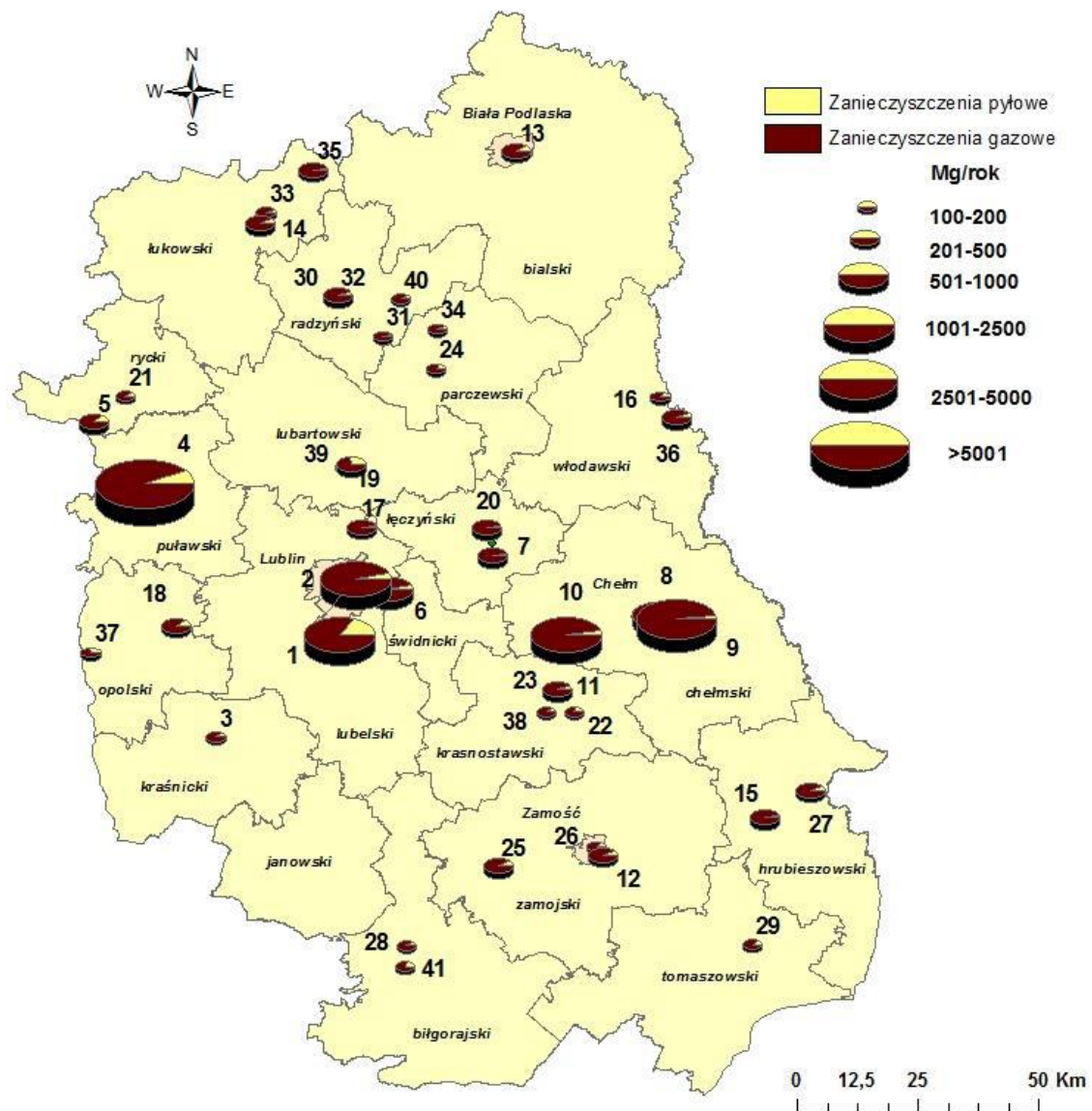
- naturalne (pożary lasów, erozja skał i gleb, wybuchy wulkanów)
- antropogeniczne.

Naturalne źródła zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy Baranów nie występują, bądź występują w minimalnym stopniu. Największe znaczenie mają zanieczyszczenia pochodzące z działalności człowieka, których źródła dzielimy na:

- emisję ze źródeł punktowych – zorganizowaną emisję powstającą podczas wytwarzania energii i w procesach technologicznych, posiadającą emitory o wysokości od kilku do kilkuset metrów,
- emisję liniową – z ciągów komunikacji samochodowej, kolejowej czy rzecznej, gdzie źródło emisji znajduje się blisko powierzchni ziemi,
- emisję ze źródeł powierzchniowych (tzw. emisja rozproszona niska) – z indywidualnych systemów grzewczych,
- emisję ze źródeł rolniczych,

- emisję niezorganizowaną – powstającą na skutek pożarów, prac budowlanych i remontowych, wycieków do atmosfery itp.

Na terenie gminy Baranów nie występują zakłady zaliczane do szczególnie uciążliwych dla środowiska, które mogłyby emitować do powietrza trujące pyły i gazy powstające w wyniku wytwarzania energii bądź procesów technologicznych, ale w niewielkiej odległości od gminy (ok. 20 km) w Puławach występuje największy w województwie lubelskim emitent zanieczyszczeń do powietrza – Zakłady Azotowe „Puławy” S.A., które w 2013 roku uwolniły do powietrza 1 663 221,8 Mg zanieczyszczeń, co stanowi 35% wszystkich wyemitowanych do atmosfery substancji szczególnie uciążliwych dla środowiska w emisji punktowej w województwie. Na zamieszczonej poniżej mapie opracowanej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie przedstawiono rozmieszczenie największych emitentów zanieczyszczeń do powietrza w zorganizowanej emisji punktowej w 2013 roku.

1. Elektr. Lublin-Wrotków Sp. z o.o. 2. MEGATEMEC-LUBLIN Sp. z o.o. 3. DALKIA Kraśnik 4. Zakłady Azotowe "PUŁAWY" S.A. 5. "LUBREM" Spj w Lublinie - ciepłownia 6. DALKIA Świdnik 7. "Łęczyńska Energetyka" Sp. z o.o. 8. MFEC Sp. z o.o. w Chełmie 9. Cemex Polska Sp. z o.o. Chełm 10. Cementownia Rejowiec S.A. 11. KSC S.A. Cukrownia Krasnostaw 12. DALKIA WSCHÓD Sp. z o.o. w Zamościu C-2 13. PEC Sp. z o.o. w Białej Podlaskiej 14. PEC Sp. z o.o. w Łukowie 15. KSC S.A. "Cukrowania Werbkowice" 16. MP GK Sp. z o.o. we Włodawie 17. Gospodarstwo Szklamiowe Leonów Spółka z o.o. 18. SFW Energia - Zakład Ciepłowniczy w Poniatowej 19. PEC w Lubartowie 20. Lubelski Węgiel Bogdanka	21. Hortex Ryki 22. FTK Fermentownia Tytoniu w Krasnymstawie 23. Cersanit Krasnostaw 24. Zakład Usług Komunalnych Parczew 25. Zakłady Tłuszczowe w Bodaczowie 26. DALKIA WSCHÓD Sp. z o.o. w Zamościu C-1 27. Cukrownia Strzyżów w Strzyżowie 28. PEC w Biłgoraju 29. Zakład Mleczarski Łaszczów 30. PEC ul. Św. Brata Alberta Radzyń Podlaski 31. Gorze Inia Surwin w Międzyrzeczu Podlaskim 32. Spółdzielnia Mleczarska "SPOMLEK" 33. Zakład Mleczarski Sp. z o.o. 34. Przedsiębiorstwo Wielobranżowe Mieczysław Piotrowski 35. Zakład Mięsny "Wierzejki" J.M. Zdanowscy S.J. 36. Sco-Pak Fabryka Papieru w Orchońku 37. Przesiębiorstwo "WIKI" Wiesław Balas 38. Krasnostawska Spółdzielnia Mieszkańcowa 39. SOLBET-LUBARTÓW S.A. 40. Zakł. Produk. Handlowy "WELMAX" W. Adamowicz 41. "BLACK RED WHITE" S.A. w Biłgoraju

Rysunek 6. Emisja punktowa na terenie województwa lubelskiego w 2013 roku.
Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie lubelskim w 2013 r., WIOŚ w Lublinie

Obok emisji zawodowej istotnym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest komunikacja samochodowa. W wyniku spalania paliw w silnikach samochodowych do atmosfery przedostają się zanieczyszczenia gazowe: tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla i węglowodory (szczególnie benzen) oraz pyły zawierające m.in. związki ołowiu, kadmu, niklu i miedzi, które powstają głównie ze ścierania się okładzin hamulcowych i opon. Transport drogowy zwiększa również emisję pyłów PM10 i PM2,5. Największa emisja tych zanieczyszczeń zlokalizowana jest w rejonach największego zagęszczenia drogowych szlaków komunikacyjnych. W gminie Baranów ze względu na małe natężenie ruchu ten rodzaj emisji w gminie nie stanowi poważnego zagrożenia dla środowiska naturalnego.

Jednym z głównych problemów środowiskowych w zakresie ochrony powietrza w gminie Baranów jest tzw. niska emisja, związana ze stosowaniem paliw stałych (koks, węgiel kamienny) o gorszej jakości w paleniskach domowych oraz z działalnością małych zakładów, które nie podlegają obowiązkowi posiadania pozwolenia na wprowadzanie substancji do powietrza. Paleniska węglowe charakteryzują się niską sprawnością oraz niepełnym procesem spalania paliw. Dodatkowo wysokość emitorów jest niewielka i to powoduje, zwłaszcza w dni bezwietrzne, koncentracje zanieczyszczeń w bezpośrednim otoczeniu ludzi. Dużym problemem na obszarach wiejskich nieposiadających sieci ciepłej jest powszechne palenie odpadów komunalnych w nieprzystosowanych do tego celu paleniskach domowych. W wyniku spalania odpadów w niskiej temperaturze bez systemów oczyszczania gazów do atmosfery dostają się pyły zawierające metale ciężkie i szereg toksycznych związków organicznych, w tym rakotwórcze dioksyny i furany. Ze względu na niskie źródło emisji palenie odpadów w domowych piecach stanowi poważne zagrożenie zdrowia dla palącego i jego sąsiadów.

Z uwagi na rolniczy charakter gminy, rolnictwo również można uznać za istotne źródło zanieczyszczeń do powietrza, głównie pyłu powstającego w procesie upraw i hodowli zwierząt. Nowoczesne rolnictwo dodatkowo emituje zanieczyszczenia z użytkowania pojazdów, maszyn rolniczych i ogrzewania budynków. Ponadto do atmosfery dostają się pestycydy, cząstki nawozów sztucznych czy pyłki uprawianych roślin.

Według ustawy Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 z późn. zm.) ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach oraz zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu, co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Podstawową masę zanieczyszczeń odprowadzanych do atmosfery stanowi dwutlenek węgla. Jednak najbardziej uciążliwe składniki spalin to przede wszystkim dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla i pył. W mniejszych ilościach emitowane są również chlorowodór, różnego rodzaju węglowodory aromatyczne i alifatyczne. Wraz z pyłem emitowane są również metale ciężkie, pierwiastki promieniotwórcze i wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne. W pyłe zawieszonym ze względu na zdolność wnikania do układu oddechowego, wyróżnia się frakcje o ziarnach: powyżej 10 mikrometrów i pył drobny poniżej 10 mikrometrów (PM10). Ta druga frakcja jest szczególnie niebezpieczna dla człowieka, gdyż jej cząstki są już zbyt małe, by mogły zostać zatrzymane w naturalnym procesie filtracji oddechowej. Przy spalaniu odpadów z produkcji tworzyw sztucznych opartych na polichloroku winylu do atmosfery mogą dostawać się substancje chlorowcopochodne, a wśród nich dioksyne i furany.

Oceny stanu powietrza atmosferycznego na terenie województwa lubelskiego wykonuje Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie. Oceny i wynikające z nich działania wykonywane są na obszarach stref, na jakie do tego celu został podzielony cały kraj. W ustawie prawo ochrony środowiska tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 z późn. zm.) przyjmuje się, że od stycznia 2011 r. dla wszystkich zanieczyszczeń uwzględnianych w ocenach jakości powietrza (dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenki azotu, tlenek węgla, benzen, ozon, pył zawieszony PM10, zawartość ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu w pyłe PM10 oraz pył zawieszony PM2.5) obowiązuje nowy podział kraju na strefy. Strefę stanowią:

- aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- miasto (nie będące aglomeracją) o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy,
- pozostały obszar województwa, nie wchodzący w skład aglomeracji i miast powyżej 100 tys. mieszkańców.

Województwo lubelskie zostało podzielone na 2 strefy: Aglomerację Lubelską oraz strefę lubelską (pozostały obszar województwa). Gmina Baranów znalazła się zatem w strefie lubelskiej. Oceny jakości powietrza w strefie dokonuje się oddzielnie uwzględniając kryteria ustanowione ze względu na ochronę zdrowia ludzi (badania w Aglomeracji lubelskiej i strefie lubelskiej) oraz kryteria ustanowione ze względu na ochronę roślin (badania w strefie lubelskiej). Ocena obejmuje wszystkie substancje ujęte w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 czerwca 2012 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu, alarmowych poziomów niektórych substancji w powietrzu, oraz marginesów tolerancji dla dopuszczalnych poziomów niektórych substancji.

Lista zanieczyszczeń, jakie należy uwzględnić w ocenie dokonywanej pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia, obejmuje: benzen, dwutlenek azotu, dwutlenek siarki, tlenek węgla, ozon, pył PM10, ołów w pyle PM10, arsen w pyle PM10, kadm w pyle PM10, nikiel w pyle PM10, benzo(a)piren w pyle PM10. Do zanieczyszczeń, które należy uwzględnić w ocenie rocznej dokonywanej pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony roślin zalicza się: dwutlenek siarki, tlenki azotu, ozon.

Na podstawie danych zawartych w *Raporcie o stanie środowiska w województwie lubelskim w 2013 roku* (Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie, Lublin 2014) WIOŚ w Lublinie nie prowadził na terenie gminy Baranów pomiarów stężeń substancji zanieczyszczających w powietrzu. Najbliżej zlokalizowane punkty pomiarowe znajdują się w Puławach na ul. Lubelskiej 5 oraz ul. Skowieszyńskiej 51. Na stanowisku pomiarowym przy ul. Lubelskiej 5 dokonuje się automatycznych pomiarów NO₂, NO, NO_x. Natomiast przy ul. Skowieszyńskiej 51 na stanowisku prowadzącym pomiary manualne prowadzi się codzienne pomiary pyłu PM10. Na podstawie ocen jakości powietrza atmosferycznego w 2013 roku strefę lubelską, w której znajduje się gmina Baranów zaklasyfikowano następująco:

Tabela 11. Klasa strefy uzyskana w ocenie jakości powietrza za 2013 r. ze względu na ochronę zdrowia

Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy												
		SO ₂	NO ₂	PM10 ¹⁾	Pb	C ₆ H ₆	CO	O ₃ ²⁾	O ₃ ³⁾	As	Cd	Ni	BaP	PM2,5
Aglomeracja Lubelska	PL0601	A	A	C	A	A	A	A	D2	A	A	A	A	A
Strefa lubelska	PL0602	A	A	C	A	A	A	A	D2	A	A	A	A	A

- 1) - obszary przekroczeń występowały na terenach miast: Lublin, Puławy, Kraśnik, Zamość,
 2) - wg poziomu docelowego,
 3) - wg poziomu celu długoterminowego

(Źródło: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie).

Tabela 12. Klasa strefy uzyskana w ocenie jakości powietrza za 2013 r. ze względu na ochronę roślin

Lp.	Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń w strefie			
			SO ₂	NO _x	O ₃ ¹⁾	O ₃ ²⁾
	Strefa lubelska	PL0602	A	A	A	D2

- ¹⁾ - wg poziomu docelowego, ²⁾ - wg poziomu celu długoterminowego

(Źródło: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie).

Objaśnienia:

klasa A – klasa strefy dla zanieczyszczenia o stężeniach poniżej poziomu dopuszczalnego lub docelowego

klasa C – klasa strefy dla zanieczyszczenia o stężeniach powyżej poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji, docelowego – w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony o stężeniach powyżej poziomu dopuszczalnego,

klasa D1 – klasa strefy dla ozonu o stężeniach nie przekraczających poziomu celu długoterminowego,

klasa D2 - klasa strefy dla ozonu o stężeniach przekraczających poziom celu długoterminowego.

Na obszarach obu stref stężenia zanieczyszczeń: benzenu, dwutlenku siarki, dwutlenku i tlenków azotu, tlenku węgla, pyłu PM_{2,5}, ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu dotrzymywały norm jakości. Przekroczenia dotyczyły pyłu PM₁₀ oraz poziomu celu długoterminowego ozonu.

Gmina Baranów w ramach konkursu przeprowadzonego przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej uzyskała dotację z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007 - 2013 w ramach działania 9.3. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej – plany gospodarki niskoemisyjnej na realizację projektu „Opracowanie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Baranów”. Koncepcja tworzenia i realizacji Planów Gospodarki Niskoemisyjnej wynika z polityki klimatycznej Unii Europejskiej i międzynarodowych zobowiązań Polski do redukcji emisji gazów cieplarnianych określonych przez ratyfikowany Protokół z Kioto ustalony na forum Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych ds. Zmian Klimatu. "Gospodarka niskoemisyjna" (ang. low emission economy) oznacza gospodarkę charakteryzującą się przede wszystkim oddzieleniem wzrostu emisji gazów cieplarnianych od wzrostu gospodarczego, głównie poprzez ograniczenie wykorzystania paliw kopalnych. Gospodarka niskoemisyjna opiera się przede wszystkim na efektywności energetycznej, wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii i zastosowaniu technologii ograniczających emisję².

Plan gospodarki niskoemisyjnej jest dokumentem dotyczącym zagadnień z zakresu podniesienia efektywności energetycznej, zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych. Istotą Planu jest zapewnienie korzyści ekonomicznych, społecznych i środowiskowych, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, płynących z działań zmniejszających emisje gazów cieplarnianych, osiągniętych m.in. poprzez wzrost innowacyjności i wdrożenie nowych technologii, zmniejszenie energochłonności, utworzenie nowych miejsc pracy, a w konsekwencji sprzyjających wzrostowi konkurencyjności gospodarki. Plany gospodarki niskoemisyjnej mają m.in. przyczynić się do osiągnięcia celów określonych w pakiecie klimatyczno – energetycznym do roku 2020.

² http://www.gminabaranow.pl/attachments/article/1179/PGN_Ulotka_20150311.pdf

3.5 Hałas

Klimat akustyczny środowiska kształtują następujące podstawowe typy źródeł hałasu:

- komunikacyjne (drogowe, kolejowe, lotnicze),
- przemysłowe,
- komunalne.

Wokół tych zagadnień koncentrują się badania dotyczące stanu środowiska. Najtrudniejszy problem, ze względu na obszar i liczbę osób objętych oddziaływaniem oraz praktyczne możliwości ograniczania, stanowią aktualne hałasy komunikacyjne, w szczególności drogowe. Zagadnienia dotyczące hałasów przemysłowych są dobrze rozpoznane, istniejące konflikty mają zwykle charakter lokalny, a obowiązujące regulacje prawne oraz dostępne technologie i metody zmniejszania hałasu, umożliwiają skuteczną eliminację istniejących zagrożeń.

Rosnący problem stanowi hałas komunikacyjny, który zależy od gęstości sieci drogowej i natężenia ruchu. Do źródeł hałasu komunikacyjnego (drogowego) należy zaliczyć:

- pojazdy samochodowe,
- inne pojazdy i maszyny poruszające się po drogach za pomocą własnego napędu,
- drogi jako umowne liniowe źródła hałasu.

Układ komunikacyjny gminy Baranów tworzy sieć dróg powiatowych i gminnych. Nie występuje tu intensywny ruch tranzytowy i wynikające z tego problemy z hałasem. Na terenie kraju oceny stanu klimatu akustycznego i poziomu zagrożenia hałasem dokonywane są na podstawie wyników akcji pomiarowych realizowanych przez Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska zgodnie z założeniami systemu kontrolowania i ewidencji obiektów emitujących hałas. Na terenie gminy Baranów, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie nie wykonywał w ostatnich latach pomiarów poziomu hałasu komunikacyjnego.

3.6 Promieniowanie elektromagnetyczne

Promieniowaniem nazywamy zjawisko polegające na emisji i przekazywaniu energii na odległość. Energia ta może być wypromieniowywana w postaci ciepła lub fal elektromagnetycznych o różnej częstotliwości stwarzających różne zagrożenie dla człowieka

i środowiska. Rozróżniamy promieniowanie jonizujące (powyżej $3 \cdot 10^6$ GHz) i niejonizujące (do 300 GHz). Promieniowanie niejonizujące uważa się obecnie za jedno z poważniejszych zagrożeń środowiska.

Źródłem promieniowania elektromagnetycznego są:

- urządzenia będące w powszechnym użyciu np. kuchenki mikrofalowe, telefony komórkowe, anteny radiowe i telewizyjne, komputery, telewizory, lodówki, instalacje domowe, suszarki (urządzenia te w czasie pracy wytwarzają promieniowanie elektromagnetyczne o częstotliwości 50 Hz, a nawet większej);
- stacje nadawcze, telekomunikacyjne telefonii komórkowej,
- linie wysokiego napięcia i związane z nimi stacje elektroenergetyczne.

Obiektami radiokomunikacyjnymi, o oddziaływaniu istotnym z punktu widzenia ochrony środowiska są:

- duże radiowo-telewizyjne centra nadawcze,
- stacje bazowe telefonii komórkowych.

Stacje te są obecnie najbardziej rozpowszechnionym rodzajem obiektów radiokomunikacyjnych. W Polsce istnieją sieci telefonii komórkowych wykorzystujących częstotliwości od 450 do 1800 MHz. Zasięgi występowania pól elektromagnetycznych o wartościach wyższych od dopuszczalnych w otoczeniu anten stacji bazowych telefonii komórkowych są zależne od mocy doprowadzonej do tych anten i charakterystyk promieniowania tych anten. W otoczeniu typowych stacji bazowych telefonii komórkowej GSM pola elektromagnetyczne o wartościach wyższych od dopuszczalnych występują nie dalej niż kilkadziesiąt metrów od anten i na wysokości ich zainstalowania, w praktyce w odległości nie większej niż 25 m. Stacje bazowe telefonii komórkowej muszą odpowiadać wymaganiom bardzo surowych norm technicznych. Polskie przepisy ochronne są bardziej rygorystyczne od przepisów stosowanych w innych krajach i wymuszają stosowanie odmiennych sposobów mocowania anten stacji bazowych, tak aby były one bardziej oddalone od miejsc dostępnych dla ludności. Na terenie gminy Baranów znajduje się tylko jedna stacja bazowa telefonii komórkowej w miejscowości Czołna – sieć Plus GSM.

3.7 Poważne awarie

Przez poważną awarię rozumie się zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Na terenie gminy Baranów w miejscowości Motoga znajduje się zakład przetwórstwa owocowo – warzywnego. W zakładzie produkcji chłodniczej istnieją dwie chłodnie, które stwarzają zagrożenie związane z niekontrolowanym wyciekiem amoniaku w postaci ciekłej lub par na skutek nieszczelności, awarii lub błędu obsługi. Zagrożenia powstałe przy niekontrolowanym wycieku amoniaku z instalacji chłodniczej mogą powodować zagrożenie biologiczne, pożarowe i wybuchowe lub zniszczenie produktu spożywczego. Stopień zagrożenia zależy od miejsca, gdzie znajdują się ludzie. W obszarze o promieniu 20 m wokół źródła wycieku istnieje największe zagrożenie dla człowieka, niosące poważne urazy lub nawet śmierć.

Ze względu na znaczną odległość mniejszą skalę zagrożenia stanowią Zakłady Azotowe w Puławach oraz ENEA Wytwarzanie Sp. z o.o.- elektrownia w Kozienicach. Ponadto na terenie gminy Baranów mogą zachodzić zdarzenia o mniejszej skali. Są one najczęściej spowodowane działalnością związaną z produkcją i z wykorzystaniem substancji niebezpiecznych, ich transportem i magazynowaniem. Ze względu na przebieg w odległości 9 km od gminy drogi krajowej nr 17 relacji Warszawa – Lublin – Zamość – granica państwa oraz zewnętrzne powiązania komunikacyjne gminy realizowane przez drogi powiatowe i drogę wojewódzką nr 823 Żyrzyn - Puławy największym potencjalnym zagrożeniem jest transport drogowy, gdyż przebiegają tu trasy przewozów o znaczeniu międzynarodowym, którymi przewożone są ładunki niebezpieczne mogące stwarzać zagrożenie dla ludności i środowiska; szczególne niebezpieczeństwo występuje przy transporcie TSP (Toksycznych Środków Przemysłowych) – w razie awarii pojazdu, wypadku drogowego lub katastrofy może nastąpić uwolnienie się TSP do środowiska. W ostatnich latach na terenie Gminy Baranów nie wystąpiły zdarzenia, które można by zaliczyć do poważnych awarii.

3.8 Formy ochrony przyrody

Głównymi formami ochrony przyrody występującymi na terenie gminy Baranów są: Obszar Chronionego Krajobrazu „Pradolina Wieprza” oraz Specjalny Obszar ochrony

Siedlisk Natura 2000 „Dolny Wieprz”. Obie jednostki ochrony w prawie w 100% pokrywają się obszarowo.

Północna część gminy Baranów znajduje się w Obszarze Chronionego Krajobrazu „Pradolina Wieprza”, liczącego łącznie 33 159 ha. W granicach gminy znajduje się jego środkowa część o powierzchni 3 100 ha, co stanowi 36,5% obszaru gminy. Celem jego utworzenia w 1990 roku była ochrona walorów krajobrazowych mozaiki lasów, łąk i torfowisk oraz zachowanie powiązań w ekosystemie. W OChK „Pradolina Wieprza” występują w dużej ilości rzadkie gatunki roślin i zwierząt (np. żółwia błotnego, wydry, licznych gatunków ptaków: derkacza, brodzca piskliwego, krwawodzioba, remiza, łabędzia niemego), toteż jest możliwe przekształcenie go w park krajobrazowy. Dolina Wieprza jest korytarzem ekologicznym o znaczeniu krajowym, łączącym Parki Narodowe Roztoczański i Poleski z doliną Wisły.

W 2009 roku na OChK „Pradolina Wieprza” utworzono Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk (SOO) Natura 2000 „Dolny Wieprz” PLH060051 oraz Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO) Natura 2000 „Dolina Dolnego Wieprza”. Standardowy Formularz Danych opisuje zlewnię dolnego Wieprza jako rozległą, płaską dolinę rzeczną, której koryto zachowało naturalny, silnie meandrujący charakter. Towarzyszą mu liczne starorzecza i zastoiska. Do doliny głównej uchodzi kilka małych dolin rzecznych. W dolinie Wieprza położonych jest kilka kompleksów stawów. W dnie doliny dominują rozległe, ekstensywnie użytkowane łąki o zmiennym uwilgotnieniu. Lokalnie występują płaty łągów i zakrzaczeń wierzbowych oraz płaty muraw napiaskowych. Dolina pełni funkcję korytarza ekologicznego o randze krajowej. Jest ważną ostoją siedlisk podmokłych i okresowo zalewanych łąk z załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Stwierdzono występowanie 7 rodzajów siedlisk przyrodniczych z tego załącznika, zajmujących łącznie 37% obszaru. W ostoi znajduje się jedyne istniejące w Polsce, stanowisko zastępcze marsylii czterolistnej. Roślina została tu wprowadzona w latach 1995-2000. Ponadto występuje tu 7 gatunków zwierząt z załącznika II Dyrektywy. Jest to też ważna ostoja ptaków wodno - błotnych. Rozległy, otwarty teren ma bardzo duże walory krajobrazowe.

W gminie nie ma pomników przyrody. Istnieją jednak obiekty, którym należałoby nadać taką rangę. Na uwagę zasługują również szuwary i obszary podmokłe. Powinny być one otoczone szczególną ochroną, ponieważ stanowią strefę graniczną środowiska lądowego i wodnego, miejsce występowania unikalnych gatunków oraz sieć ważnych powiązań ekologicznych. Torfowiska są cennymi zbiorowiskami roślinnymi, narażonymi na zniszczenie

w razie zmiany stosunków wodnych. Dlatego nie powinno się dopuszczać do ich przekształcenia.

3.9 Gospodarka odpadami

System gospodarki odpadami komunalnymi w gminie uległ modyfikacjom w wyniku zmian w zapisach prawnych w znowelizowanej ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach z dnia 13 września 1996 r. (Dz.U. z 1996 r. Nr 132, poz. 622 z późn. zm.). Nowe zasady gospodarowania odpadami na szczeblu lokalnym zaczęły obowiązywać od 1 lutego 2012 r. Ustawodawca dokonując nowelizacji ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach z dnia 13 września 1996 r. (Dz. U. z 1996 r. Nr 132, poz. 622 z późn. zm.) zakłada, że dzięki równej, bez względu na ilość wytworzonych w danym okresie odpadów, zniknie problem dzikich wysypisk śmieci, podrzucanie śmieci do lasu czy spalanie np. plastiku w domowych piecach. Znowelizowana ustawa wprowadza nowe zasady zarządzania odpadami komunalnymi, w których to gminy odpowiadają za zbieranie, wywóz, sortowanie, segregację, biodegradację i składowanie śmieci we współpracy z firmami wywozowymi odpady, wyłonionymi na drodze przetargów. W gminie Baranów przetarg na odbiór wszystkich kategorii odpadów komunalnych, w tym wyłonionych z ich strumienia odpadów niebezpiecznych, wielkogabarytowych, budowlanych, ulegających biodegradacji, zebranych selektywnie wygrała firma RAGO Sp. z o.o. ul. Rynek 16 21-146 Jeziorzany. Nowe rozwiązania w tym zakresie nakładają na gminę obowiązek odbioru, bezpiecznego zagospodarowania wszystkich odpadów komunalnych, możliwość selektywnego zbierania odpadów. Od lutego 2012 roku wszyscy mieszkańcy gminy Baranów objęci są powszechnym i jednolitym systemem odbioru odpadów. Odpady zbierane są przez właścicieli nieruchomości na ich posesjach w sposób selektywny (papier, szkło, tworzywo sztuczne, odpady zielone ulegające biodegradacji) oraz w formie zmieszanych odpadów komunalnych. Zmieszane odpady komunalne zbierane są do pojemników z zamykanymi otworami wyspowymi o pojemności 120l oraz worków 120l. W pojemnikach umieszczamy zmieszane odpady komunalne nie podlegające segregacji (w tym popiół powstały w wyniku spalania paliw stałych w piecach CO) w przypadku większej ilości odpadów zmieszanych wystawiamy je w workach. Odpady komunalne, które są zbierane w sposób selektywny umieszczane są w workach o pojemności 120l. Do worka żółtego wrzucamy odpady surowcowe (suche) – makulatura, tworzywa sztuczne – wszystkie wykonane z plastiku (np.: opakowania po

jogurtach, margarynach, ketchupach, butelki PET, doniczki, folia) opakowania z metali żelaznych i nieżelaznych (np.: puszki, kartony po mleku i sokach, zakrętki metalowe, opakowania po dezodorantach i odświeżaczach powietrza), opakowania po kosmetykach, opakowania po chemii gospodarczej. Do worka zielonego kierujemy szkło białe i kolorowe (np.: butelki, słoiki – bez zawartości) w tym sfluczke. Do worka brązowego wrzucamy - odpady zielone ulegające biodegradacji (liście, trawa, obierki, odpady kuchenne). W przypadku ujawnienia w pojemniku ze zmieszanyimi odpadami komunalnymi – innych odpadów zbieranych selektywnie, właściciel nieruchomości, zgodnie z przepisami ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach – zostanie obciążony opłatą należną za odbiór odpadów niesegregowanych tj. 12 zł/os lub 24 zł/pojemnika 120 l.

Za odbiór odpadów wszyscy mieszkańcy dokonują opłaty miesięcznej – w gminie Baranów wybrano metodę płatności od osoby lub pojemnika. Mieszkańcy gminy składają deklaracje, w których wpisuje się ilość mieszkańców w danym gospodarstwie domowym. Uchwalona stawka ma podwójny wymiar – większa opłata obowiązuje za komunalne odpady zmieszane, mniej za zebrane selektywnie. W wyznaczonych miesiącach w roku (np. w roku 2015 są to: marzec, czerwiec, wrzesień, grudzień) przeprowadza się odbiór odpadów obejmujących: zużyty sprzęt elektroniczny i elektryczny, chemikalia (farby, lakiery, przeterminowane środki ochrony roślin, rozpuszczalniki), lampy fluorescencyjne, oleje, tłuszcze, tusze, zużyte akumulatory, ogniwa i baterie galwaniczne, opony, meble i odpady wielkogabarytowe, odpady budowlane i rozbiórkowe, opakowania wielomateriałowe oraz odpady opakowaniowe ulegające biodegradacji – w/w frakcje odpadów należy wystawiać przed granice nieruchomości.

Tabela 13. Rodzaje odpadów zebranych w gminie Baranów w latach 2012 - 2014

Lp.	Rodzaj odpadu	Ilość odpadów wytworzonych w Mg			
		2012r.	2013r.	2014r.	Razem
1.	Zmieszane odpady komunalne	456,1	505,17	468,4	1429,67
2.	Opakowania z tworzyw sztucznych	55,0	23,32	8,6	86,92
3.	Opakowania ze szkła	38,0	76,74	16,6	131,34
4.	Opakowania z papieru i tektury	18,5	36,2	13,0	67,7
5.	Inne odpady nie ulegające	17,6	0	10,4	28,0

	biodegradacji				
6.	Szkło (segregowane)	0	0	36,2	36,2
7.	Inne niewymienione frakcje zbierane w sposób selektywny	0	0	21,6	21,6
8.	Urządzenia zawierające freony	0,2	0	0	0,2
9.	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35	0,1	0,4	0	0,5
10.	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki (1)	1,4	2,9	1,5	5,8
11.	Zużyte urządzenia zawierające niebezpieczne elementy (1) inne niż wymienione w 16 02 09 do 16 02 12	0	0	1,5	1,5
12.	Zużyte opony	3,0	10,9	0,8	14,7
13.	Odpady ulegające biodegradacji	1,3	14,1	0	15,4
14.	Odzież z włókien naturalnych	0	0	10,7	10,7
15.	Odpady wielogabarytowe	0	0	0,5	0,5
16.	Zmieszane odpady z betonu oraz gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione w 17 01 06	0	0	4000	4000

Źródło: Dane uzyskane z Gminy Baranów

W latach 2012 – 2014 odpady komunalne odbierano od większości mieszkańców gminy. Jedynie niewielka część gospodarstw domowych posiadała nieuporządkowaną gospodarkę odpadową tj. unieszkodliwiała odpady we własnym zakresie. Z terenu gminy Baranów w latach 2012 - 2014 odebrano 1429,67 Mg zmieszanych odpadów komunalnych (20 03 01), 67,7 Mg odpadów opakowaniowych z papieru i tektury (15 01 01), 86,92 Mg odpadów opakowaniowych z tworzyw sztucznych (15 01 02) oraz 131,64 Mg opakowań ze szkła (15 01 07). Ponadto odebrano 15,4 Mg odpadów komunalnych ulegających biodegradacji wydzielonych selektywnie ze strumienia odpadów komunalnych. Odbierane z terenu gminy odpady poddawane są procesom przetwarzania odpadów w celu ich przygotowania ich do odzysku, w tym do recydingu (R15) lub składowane na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub innych niż niebezpieczne (D5).

Odpady z terenu gminy Baranów do roku 2014 były przekazywane na składowisko odpadów innych niż niebezpieczne w Baranowie, które istnieje od 1996 roku. Składowisko to ma powierzchnię 1,34 ha i pojemność 11 500 m³. Instrukcja eksploatacji zezwalała na składowanie odpadów oznaczonych następującymi numerami kodu: 20 03 01 - niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne oraz 19 08 05 - ustabilizowane komunalne osady ściekowe (pochodzące z oczyszczalni Ścieków w Baranowie). Opisane składowisko przewidziane jest do zamknięcia w 2015 roku. Obecnie władze gminy Baranów są w trakcie realizacji postępowania administracyjnego związanego z zatwierdzeniem instrukcji prowadzenia składowiska odpadów oraz zamknięciem składowiska odpadów w Baranowie.

Zmiana systemu gospodarowania odpadami oparta wyznaczeniu regionów gospodarki odpadami komunalnymi i utworzeniu w nich regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) spowodowała, gmina Baranów znalazła się w obszarze Regionu Puławy, który obsługuje ok. 190 000 mieszkańców. Na terenie województwa lubelskiego wyszczególnione zostało 9 regionów gospodarowania odpadami komunalnymi:

1. Region Biała Podlaska.
2. Region Centralno – Wschodni.
3. Region Centralny
4. Region Chełm
5. Region Południowo – Zachodni.
6. Region Południowy.
7. Region Północno – Zachodni
8. Region Puławy
9. Region Zamość.

Region Puławy obejmuje swoim zasięgiem 15 gmin województwa lubelskiego: Abramów, Firlej, Michów (powiat lubartowski), Karczmiska, Wilków (powiat opolski), Puławy gmina i miasto, Baranów, Janowiec, Kazimierz Dolny, Końskowola, Kurów, Markuszów, Wąwolnica, Żyrzyn (powiat puławski), Dęblin, Kłoczew, Nowodwór, Ryki, Stężyca, Ułęż (powiat rycki). Na obszarze Regionu Puławy funkcjonuje regionalna instalacja do przetwarzania odpadów komunalnych (tzw. POK) w Zakładzie Usług Komunalnych przy ul. Dęblińskiej 2 w Puławach.

Rysunek 7. Mapa Regionu Puławy (RGOK Puławy) z zaznaczonymi instalacjami.
Źródło: Plan Gospodarki Odpadami Województwa Lubelskiego 2017

W Regionie Puławy istnieją również instalacje zastępcze (wśród nich jest składowisko odpadów w Baranowie), ale nie wszystkie one spełniają warunki instalacji regionalnej do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK). Istniejące instalacje zastępcze mogą stać się RIPOK po rozbudowie i przy spełnieniu minimalnych mocy przerobowych określonych dla tego regionu dla RIPOK. Zgłaszane inwestycje realizowane będą w perspektywie celów długoterminowych do roku 2020 i dotyczą zarówno termicznego przekształcania odpadów jak i mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych, kompostowania i składowania odpadów.

W zakresie gospodarowania odpadami azbestowymi oraz zawierającymi azbest 8 kwietnia 2011 roku Rada Gminy Baranów Uchwałą Nr V/48/2011 uchwaliła „Aktualizację gminnego programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Baranów na lata 2011 – 2032”. Na terenie gminy Baranów przeprowadzona została inwentaryzacja azbestu i wyrobów zawierających azbest, a jej wyniki zostały zamieszczone w Programie usuwania azbestu i wyrobów azbestowych dla Gminy Baranów. Obecnie gmina pozyskała środki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie na usuwanie wyrobów zawierających azbest z pokryć dachowych obiektów budowlanych oraz gromadzonych na działkach gruntowych z terenu Gminy Baranów. Dofinansowanie obejmuje działania związane z demontażem, transportem oraz unieszkodliwianiem odpadów azbestowych. Ponadto od 2012 r. gmina bierze udział w „Pilotażowym systemie gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie województwa lubelskiego wzmocnionym sprawnym monitoringiem ilości oraz kontroli ich usuwania i unieszkodliwiania”. Celem Programu jest odbudowa, remont, przebudowa i rozbudowa podstawowej infrastruktury w województwie z udziałem środków (w 85%) Szwajcarsko – Polskiego Programu Współpracy.

4. Priorytety polityki ekologicznej Gminy Baranów na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022.

W niniejszym rozdziale przedstawiono cele działań z zakresu ochrony środowiska w Gminie Baranów na lata 2015 - 2018 z perspektywą do roku 2022. Opisane priorytety są ściśle związane z Polityką Ekologiczną Państwa na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016 ((Monitor Polski Nr 34, poz. 501), Programem Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do roku 2019, Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Lubelskiego 2017 oraz Programem Ochrony Środowiska dla Powiatu Puławskiego na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017 i ujęto je w trzech blokach tematycznych:

- Działania o charakterze systemowym,
- Ochrona zasobów naturalnych,
- Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

4.1 Działania o charakterze systemowym

Pod pojęciem „działań o charakterze systemowym” rozumie się wspieranie i wspomaganie zadań na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz zachowanie harmonii między celami ochrony środowiska oraz celami społecznymi i gospodarczymi. W wymienionych wyżej dokumentach strategicznych kraju (PEP 2012), województwa lubelskiego (POSWL 2012) i powiatu puławskiego (POŚPP 2014) wśród działań systemowych wymienia się: aktywizację rynku na rzecz ochrony środowiska, udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska, uwzględnianie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych, aspekty ekologiczne w planowaniu i gospodarowaniu przestrzennym, zarządzanie środowiskowe, rozwój badań i postęp techniczny, odpowiedzialność za szkody w środowisku. Biorąc pod uwagę wiejski charakter gminy Baranów, słaby rozwój gospodarczy, brak szkolnictwa wyższego i placówek badawczych, brak podmiotów gospodarczych, których działalność może znacząco wpływać na środowisko przyrodnicze, a tym samym podnosić konkurencyjność gminy, za najważniejsze kierunki działań systemowych uznaje się: udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska, aspekty ekologiczne w planowaniu przestrzennym oraz uwzględnianie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych.

4.1.1 Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska

Niezbędnym warunkiem realizacji celów w zakresie ochrony i poprawy jakości środowiska oraz racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych jest dobrze zorganizowany system edukacji ekologicznej. Edukacja ekologiczna definiowana jest jako psychologiczno-pedagogiczny proces oddziaływania na człowieka w celu kształtowania jego świadomości ekologicznej. Edukacja ekologiczna obejmuje wprowadzanie do programów szkół wszystkich szczebli tematyki z zakresu ochrony środowiska i kształtowania środowiska, umożliwiającej łączenie wiedzy przyrodniczej z postawą humanistyczną, tworzenie krajowych i międzynarodowych systemów kształcenia specjalistów i wykwalifikowanych pracowników dla różnych działów ochrony środowiska, nauczycieli ochrony środowiska, doksztalcanie inżynierów i techników różnych specjalności oraz menedżerów gospodarki, a także powszechną edukację szkolną i pozaszkolną.

W potocznym rozumieniu są to wszelkie formy działalności skierowanej do społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, które mają na celu wpływanie na poziom świadomości ekologicznej, propagowanie konkretnych zachowań korzystnych dla środowiska

naturalnego, upowszechnianie wiedzy o przyrodzie. Działania te prowadzone są przez szkoły, przedszkola, specjalistyczne placówki edukacyjne zarówno publiczne jak i niepubliczne, a także przez liczne organizacje ekologiczne. Może przyjmować różne formy, np.:

- kształcenie ustawiczne poprzez rozdawanie ulotek i programy edukacyjne,
- kształcenie dzieci i młodzieży w zakresie ekologii,
- zielone szkoły.

Edukacja ekologiczna powinna rozpoczynać się już u dzieci w wieku przedszkolnym. Wychowanie przedszkolne w kwestii kształtowania świadomości ekologicznej powinno zapewnić kształtowanie nawyków i zachowań proekologicznych w życiu codziennym, uczyć szacunku dla innych istot żywych oraz kształtować wrażliwość, nie tylko na piękno przyrody, ale również na degradację środowiska naturalnego.

W szkołach podstawowych edukacja ekologiczna jest jedną ze ścieżek edukacyjnych o charakterze wychowawczo – dydaktycznym. Jest to element nauczania dzieci o ważnym znaczeniu wychowawczym. Edukacją ekologiczną powinna być objęta cała społeczność szkolna, nie tylko uczniowie, ale również nauczyciele. Edukacja ekologiczna staje się istotnym elementem edukacji obywatelskiej, która zmierza do ekorozwoju społeczeństwa i przyjmowania zasad zrównoważonego rozwoju. Edukacja ekologiczna wpływa na zrównoważony rozwój, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, aby zagwarantować możliwość zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i pokoleń przyszłych. Na terenie gminy funkcjonuje Zespół Szkolno - Przedszkolny, który prowadzi działalność w zakresie edukacji na poziomie przedszkola, szkoły podstawowej i gimnazjum:

- Przedszkole w Baranowie,
- Szkoła Podstawowa im. Powstańców Styczniowych w Baranowie,
- Gimnazjum im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Baranowie

Szereg konkursów i akcji przyrodniczych ma na celu upowszechnianie wiedzy o przyrodzie i jej ochronie oraz kształtowanie kultury ekologicznej. Są to konkursy skierowane do młodzieży szkół podstawowych i gimnazjalnych oraz liczne akcje przyrodnicze np. Dzień Ochrony Przyrody, Międzynarodowy Dzień Ziemi, Tydzień Czystości Wód, Światowy Dzień Ochrony Środowiska, Sprzątanie Świata, Olimpiada Wiedzy Ekologicznej itp.

Edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju realizuje następujące cele:

1. Kształtowanie pełnej świadomości i budzenie zainteresowania społeczeństwa wzajemnie powiązаныmi kwestiami ekonomicznymi, społecznymi, politycznymi i ekologicznymi.
2. Umożliwienie każdemu człowiekowi zdobywania wiedzy i umiejętności niezbędnych dla poprawy stanu środowiska.
3. Tworzenie nowych wzorców zachowań, kształtowanie postaw, wartości i przekonań jednostek, grup i społeczeństw, uwzględniających troskę o jakość środowiska.

Najefektywniejszym sposobem podniesienia świadomości ekologicznej osób dorosłych jest zaangażowanie mieszkańców w procesy decyzyjne. Wymaga to szerokiego informowania społeczeństwa o stanie środowiska, działaniach na rzecz jego ochrony, a także o możliwościach prawnych uczestniczenia mieszkańców w podejmowaniu decyzji mających wpływ na jego stan. Edukacja społeczeństwa powinna pomóc w ukształtowaniu właściwego stosunku do otaczającego środowiska naturalnego, doprowadzić do jego większego poszanowania i zachęcić do wprowadzania zdrowego trybu życia.

Cel strategiczny:

Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa Gminy Baranów.

Kierunki działań na lata 2015-2018 z perspektywą do roku 2022:

- o utrzymanie istniejących i wprowadzenie nowych programów edukacji ekologicznej i organizowanie konkursów o tematyce ekologicznej w szkołach,
- o szkolenie zawodowe nauczycieli oraz pracowników gminy w zakresie ochrony środowiska,
- o promocja walorów środowiskowych gminy,
- o powszechny dostęp do informacji o środowisku,
- o edukacja ekologiczna rolników w zakresie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej, programów rolnośrodowiskowych, agroturystyki i rolnictwa ekologicznego.

4.1.2 Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych

W edukacji ekologicznej wymienia się trzy filary zrównoważonego rozwoju. Są to: wzrost gospodarczy, odpowiedzialność społeczna oraz ochrona środowiska. Stąd wynika konieczność uwzględniania celów ochrony środowiska w dokumentach strategicznych gminy tj. strategiach, programach, planach w postaci oceny potencjalnych skutków realizacji zapisów tych dokumentów dla środowiska. Zgodnie z art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r.,

poz. 1235 z późn. zm.) dla projektów: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego, strategii rozwoju lokalnego, polityk, planów, programów odnoszących się do takich dziedzin jak m.in.: transport, przemysł, energetyka, rolnictwo, turystyka i rekreacja muszą być przeprowadzane oceny oddziaływania na środowisko.

Cel strategiczny:

Uwzględnianie celów ochrony środowiska w sektorowych oddziaływania ich realizacji na środowisko.

Kierunki działań na lata 2014-2017:

- o objęcie dokumentów polityk/strategii/programów/planów sektorowych strategicznymi ocenami oddziaływania na środowisko.

4.1.3 Aspekty ekologiczne w planowaniu przestrzennym

Podstawowym instrumentem kształtowania ładu przestrzennego pozwalającego gminom na racjonalną gospodarkę terenami jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. O konieczności uwzględniania zagadnień z zakresu ochrony środowiska w planach zagospodarowania przestrzennego mówią przepisy ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2015 r., poz. 199 z późn. zm.) oraz ustawy prawo wodne (Dz.U. z 2015 r., poz.469 z późn. zm.).

Cel strategiczny:

Zapewnienie właściwej roli miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Kierunki działań na lata 2014-2017:

- o uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego wymagań przepisów ochrony środowiska i gospodarki wodnej, wyników monitoringu środowiska (w szczególności w zakresie powietrza, hałasu i wód), identyfikacja konfliktów środowiskowych i przestrzennych oraz sposobów zarządzania nimi,
- o wdrożenie przepisów umożliwiających przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko już na etapie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, które jest opracowaniem planistycznym obejmującym teren każdej gminy,
- o zachowanie korzystnych warunków w zakresie stanu środowiska na istniejących terenach o wysokich walorach przyrodniczych.

4.2 Ochrona zasobów naturalnych

4.2.1 Ochrona przyrody i krajobrazu

Głównymi formami ochrony przyrody występującymi na terenie gminy Baranów są: Obszar Chronionego Krajobrazu „Pradolina Wieprza” oraz Specjalny Obszar ochrony Siedlisk Natura 2000 „Dolny Wieprz”. Z obszaru gminy Baranów status tzw. ostoi siedliskowej (SOO) otrzymał pas meandrowy Wieprza pod nazwą „Dolny Wieprz”. Całkowita powierzchnia tego obszaru wynosi 8182,299 ha, z czego ok. 18 % znajduje się na terenie gminy Baranów, tj. ok. 1500 ha. Poza gminą, krajobraz nadwieprzański jest chroniony również na środkowym odcinku w okolicy miejscowości Łęczna, jako SOO „Dolina Środkowego Wieprza”. Włączenie tych terenów do sieci NATURA 2000 świadczy o ich międzynarodowej randze w zachowaniu i ochronie środowiska zanikających cennych gatunków jak i siedlisk. Program NATURA 2000 ma na celu, ochronę różnorodności biologicznej poprzez zachowanie naturalnych siedlisk oraz dzikich gatunków flory i fauny. Osiągnięciu tego celu ma służyć utworzenie Europejskiej Sieci Ekologicznej zwanej siecią NATURA 2000, która ma skupiać najcenniejsze przyrodniczo obszary Europy. Prawnymi podstawami tworzenia tej sieci są tzw. Dyrektywa Ptasia i Dyrektywa Siedliskowa. Są to główne akty prawne, regulujące ochronę flory i fauny w Unii Europejskiej. Wiele terenów Lubelszczyzny również, zostało już objętych programem, a wiele jeszcze zostanie objętych tą formą ochrony.

Na terenie gminy Baranów nie występują parki krajobrazowe i obszary rezerwaty przyrody. O specyfice krajobrazu gminy decyduje jej położenie nad pradoliną Wieprza, która jest najatrakcyjniejszą krajobrazowo częścią gminy. Wieprz ma tutaj liczne zakola i rozlewiska. Mokradła tworzą mozaikę z lasami i rzekami. Południowa część gminy znajduje się w obrębie Wysoczyzny Lubartowskiej. Duże obszary lasów iglastych, liściastych i mieszanych oraz rzek i pastwisk są jednym z najważniejszych atutów krajobrazowych gminy, zwłaszcza w połączeniu z czystym powietrzem, rozległymi polami uprawnymi i obecnością Wieprza. Stąd też istotne w tym punkcie jest zwrócenie uwagi na właściwą gospodarkę tymi zasobami, a w szczególności na jakość wód, dalszy wzrost lesistości oraz racjonalną gospodarkę rolną. Na terenie gminy przeważają małe i średnie gospodarstwa rolne o powierzchni poniżej 10 ha. Jest to układ sprzyjający prowadzeniu ekstensywnej gospodarki rolnej, mniej inwazyjnej dla środowiska. Zachowanie tradycyjnych praktyk gospodarczych na terenach przyrodniczo cennych, jako narzędzia ochrony i zrównoważonego wykorzystania

zasobów biologicznych, z uwzględnieniem Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych, są podstawą tworzenia gospodarstw agroturystycznych oraz rolnictwa ekologicznego. Jak podaje Program Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do roku 2019 Lubelski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Końskowoli prowadzi edukację rolników m.in. w zakresie:

- rolnictwa ekologicznego,
- sanitacji wsi,
- wdrażania postępu w celu ograniczenia zanieczyszczenia środowiska wiejskiego oraz promocji systemów produkcji rolniczej przyjaznej dla środowiska,
- upowszechniania rozwiązań inwestycyjnych na rzecz ochrony środowiska oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- monitorowania stanu rolnictwa ekologicznego i wdrażania programu rolno-środowiskowego,
- popularyzacji i wdrażania zasad Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej oraz zasady wzajemnej zgodności (cross-compliance)³³.

Cel strategiczny:

Zachowanie i racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi na terenie gminy Baranów

Cele społeczne i gospodarcze determinują następujące strategiczne kierunki działań ekologicznych na lata 2015-2018 z perspektywą do 2022 roku:

- Utrzymanie dotychczasowego stanu różnorodności biologicznej i krajobrazowej,
- Przeciwdziałanie introdukcji gatunków obcych,
- Wzbogacanie i racjonalna eksploatacja zasobów leśnych,
- Racjonalne gospodarowanie zasobami biologicznymi (lasy, flora i fauna),
- Rozwój rolnictwa ekologicznego oraz wspieranie rolnictwa ekologicznego i zintegrowanego, w tym zwłaszcza wspieranie zachowania tradycyjnych praktyk rolniczych,
- Intensyfikacja zalesień, zwłaszcza na gruntach odłogowanych oraz nieprzydatnych i mało przydatnych dla rolnictwa,
- Rozpoznanie możliwości wdrażania na szerszą skalę plantacji bioenergetycznych,
- Kształtowanie zwartych obszarów leśnych (scalanie fragmentów przez dolesienia),

³³ Program Ochrony Środowiska dla Województwa Lubelskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do roku 2019.

- Podejmowanie odpowiednich działań związanych z podniesieniem poziomu świadomości w społeczeństwie dotyczącym problemów ekologicznych (poprzez szeroko rozumianą edukację ekologiczną),
- Wdrażanie skuteczności narzędzi planistycznych (plan zagospodarowania przestrzennego) w przestrzeganiu zasad ochrony przyrody i krajobrazu,
- Zachowanie tradycyjnego, urozmaiconego krajobrazu rolniczego na terenie gminy,
- Wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych na terenie gminy,
- Promowanie produktów rolniczych oraz innych „ekologicznych” produktów lokalnych pochodzących z gospodarstw o tradycyjnym typie gospodarowania jako produktów ekologicznych,
- Zwiększanie poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa w zakresie jego roli w ochronie zasobów przyrodniczych gminy jako podstawowego elementu środowiska,
- Dokonanie oceny możliwości wykorzystania gruntów o klasie V i VI do dalszych zalesień lub zakładania plantacji wierzby wysokoenergetycznej, szczególnie pod kątem tworzenia korytarzy ekologicznych,
- Rozwój bazy turystycznej pozwalający na pełniejsze wykorzystanie walorów turystycznych gminy,
- Działania zwiększające atrakcyjność turystyczną obszaru gminy Baranów.

4.2.2 Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Zbiorowiska leśne na terenie gminy Baranów stanowią 27,4% powierzchni gminy, co stanowi 2329,8 ha. Wielkość ta przekracza wskaźnik lesistości województwa lubelskiego, który wynosi 22,8% (Dane GUS wg stanu z dnia 31.12.2013r.). Wśród lasów rosnących na terenie gminy Baranów – 403 ha stanowią lasy Skarbu Państwa, z czego 32 ha to własność gminy.

Tabela 14. Powierzchnia gruntów leśnych i lesistość na terenie Gminy Baranów w 2012 roku na tle lesistości gmin, powiatu puławskiego i województwa lubelskiego.

Jednostka administracyjna	Powierzchnia gruntów leśnych w ha	Lesistość w % 2011
Województwo lubelskie	588547	23,1
Powiat Puławski	23162	24,5
Miasto Puławy	1689	32,4
Gminy miejsko – wiejskie		
Kazimierz Dolny	1549	21,4
Nałęczów	439	7,0
Gminy wiejskie		
Baranów	2269	26,7
Janowiec	2988	37,6
Końskowola	977	10,8
Kurów	1910	18,5
Markuszów	317	7,8
Puławy	5411	32,8
Wąwolnica	872	13,9
Żyrzyn	4743	36,0

Źródło: Dane GUS – stan na 31.XII.2012 r.

Lasami Skarbu Państwa na terenie gminy Baranów zarządza Nadleśnictwo Puławy. Na terenie gminy przeważają niewielkie powierzchniowo kompleksy leśne. Nieco większe kompleksy tworzą jedynie lasy państwowe. Lasy prywatne tworzą drobne kompleksy rozproszone wśród gruntów ornych. Siedliskowo są to bory mieszane świeże i bory świeże z dominującym gatunkiem sosny. Nad Wieprzem i jego rozlewiskami oraz nad stawami występują olsy. Większość lasów to zbiorowiska półnaturalne lub antropogeniczne zmienione lub też całkowicie ukształtowane przez gospodarkę leśną. Zbiorowiska leśne to w większości sztuczne, różnowiekowe drzewostany, stanowiące około 90 % drzewostanów w gminie. W drzewostanie gatunkiem panującym jest sosna, a w domieszce występuje kilka gatunków

drzew liściastych z grabem, dębem szypułkowym i brzozą brodawkową na czele. W pradolinie Wieprza występują najcenniejsze pod względem ekologicznym - płaty olsu porzeczkowego oraz łągów: wiązowo -jesionowego, jesionowe - olszowego i gwiazdnicowego.

W zakresie gospodarki leśnej szczególny nacisk powinien być położony na dwa elementy działań przyrodniczych. Zalesianie gruntów rolnych najniższych klas bonitacyjnych i właściwe gospodarowanie w zakresie zadrzewień w krajobrazie rolniczym. Zalesianie jest główną formą zagospodarowania gruntów niskiej jakości, których rolnicze użytkowanie jest ekonomicznie nieuzasadnione. Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Lublinie realizuje „Krajowy Program Zwiększania Lesistości”. Ważny dla regionu lubelskiego program zwiększenia lesistości do 30% w 2020 roku wymaga przeznaczenia pod zalesienie prawie 200 tys. ha gruntów. W roku 2012 w powiecie puławskim zalesiono 1,3 ha będących w zarządzie Lasów Państwowych w gminie Baranów. Dalszy wzrost lesistości przyczyni się równocześnie do zwiększenia zasobów różnorodności biologicznej i krajobrazowej. Formą tych zalesień może być również zakładanie plantacji trzciny i wierzby wysokoenergetycznej przez rolników gminy. Na terenach, na których nie jest wskazane zalesianie (o intensywnej produkcji rolnej i najwyższej jakości bonitacyjnej gleb), należy upowszechniać zadrzewienia. Wprowadzanie zadrzewień należy traktować jako równorzędny z zalesieniami czynnik ochrony i użytkowania przestrzeni przyrodniczej. Z tego względu udział i rozmieszczenie zadrzewień powinno stanowić integralny element koncepcji i programów przestrzennego zagospodarowania gmin w zakresie ochrony środowiska i gospodarki rolnej. Wiele cennych informacji z zakresu właściwej gospodarki leśnej, edukacji ekologicznej zawiera opracowany przez Regionalną Dyrekcję Lasów Państwowych w Lublinie Nadleśnictwo w Puławach – Program Ochrony Przyrody na okres 1.01.2008 r. – 31.12.2017 r. w Obrębach: Puławy, Ryki, Żyrzyn.

Cel strategiczny:

Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej z zachowaniem biologicznego bogactwa.

Kierunki działań:

- Wzbogacanie i racjonalna eksploatacja zasobów leśnych,
- Racjonalne gospodarowanie zasobami biologicznymi (lasy, flora i fauna),
- Intensyfikacja zalesień, zwłaszcza na gruntach odłogowanych oraz nieprzydatnych i mało przydatnych dla rolnictwa,
- Kształtowanie zwartych obszarów leśnych (scalanie fragmentów przez dolesienia),

- Ujmowanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gruntów do zalesień, z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczo – krajobrazowych,
- Zwiększanie powierzchni lasów ochronnych na terenach lasów prywatnych,
- Zwiększanie poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa w zakresie jego roli w ochronie zasobów przyrodniczych gminy jako podstawowego elementu środowiska,
- Dokonanie oceny możliwości wykorzystania gruntów o klasie V i VI do dalszych zalesień lub zakładania plantacji wierzby wysokoenergetycznej, szczególnie pod kątem tworzenia korytarzy ekologicznych.

4.2.3 Racjonalne gospodarowanie zasobami wód

Obszar gminy Baranów, podobnie jak całego województwa lubelskiego znajduje się w obszarze szczególnie narażonym na powódzie, gdzie w okresie ostatnich kilkunastu lat miało miejsce wiele przypadków katastrofalnych wezbrań. W związku z powyższą sytuacją pojawiła się konieczność poszukiwania skutecznych metod ochrony przed powodzią. Z jednej strony są to działania administracyjno – prawne, a z drugiej skuteczne zabiegi techniczne zmierzające do rozbudowy infrastruktury przeciwpowodziowej. Z zapewnieniem ochrony przeciwpowodziowej z wykorzystaniem działań ustawodawczych, administracyjnych i społecznych związane jest przede wszystkim właściwa polityka zagospodarowania terenów zalewowych zawiązana z odpowiednimi zapisami w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Zabiegi techniczne mają na celu zwiększanie rezerw powodziowych poprzez budowę zbiorników retencyjnych, modernizację istniejących obiektów, zabiegi techniczne w dolinach cieków mające na celu utrzymanie drożności rzek poprzez usuwanie naturalnych zatorów, ochrona brzegów przed erozją boczną poprzez budowę urządzeń wodnych czy też pogłębianie koryt na wypłyconych odcinkach rzek⁴.

W myśl Ustawy Prawo Wodne (Dz. U 2015 r., poz. 469) wprowadzono m.in. do zakresu kompetencji prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej obowiązek sporządzenia wstępnej oceny ryzyka powodziowego, a także opracowania map zagrożenia i ryzyka powodziowego oraz planów zarządzania ryzykiem powodziowym. Wstępna ocena ryzyka powodziowego zawiera: mapy obszarów dorzeczy, opis powodzi historycznych, ocenę potencjalnych negatywnych skutków powodzi mogących wystąpić w przyszłości dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej,

⁴ Program Ochrony Środowiska dla Województwa Lubelskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do roku 2019.

prognozę długofalowego rozwoju wydarzeń, w szczególności wpływu zmian klimatu na występowanie powodzi, - określenie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi. Dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego, sporządza się mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego. Mapy zagrożenia powodziowego przedstawiają w szczególności:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat lub na których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia ekstremalnego,
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią,
- obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku przelania się wód przez koronę wału przeciwpowodziowego, zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego, budowli piętrzących lub budowli ochronnych pasa technicznego,
- zasięg powodzi,
- głębokość wody lub poziom zwierciadła wody,
- prędkość przepływu wody lub natężenie przepływu wody (w uzasadnionych przypadkach).

Dla obszarów dorzeczy oraz dla regionów wodnych przygotowuje się, na podstawie map zagrożenia powodziowego oraz map ryzyka powodziowego, plany zarządzania ryzykiem powodziowym, które zawierają:

- mapę obszaru dorzecza, na której są zaznaczone obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi,
- mapy zagrożenia powodziowego oraz mapy ryzyka powodziowego wraz z opisem wniosków z analizy tych map,
- opis celów zarządzania ryzykiem powodziowym,
- katalog działań służących osiągnięciu celów zarządzania ryzykiem powodziowym, z uwzględnieniem ich priorytetu.

Wstępna ocena ryzyka powodziowego, mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego, a także plany zarządzania ryzykiem powodziowym podlegają przeglądowi co 6 lat oraz w razie potrzeby aktualizacji⁵.

⁵ Program Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do roku 2019

Poza zagrożeniem powodziowym równie dotkliwym dla obszaru gminy Baranów oraz całej północno – zachodniej i wschodniej części województwa jest zjawisko suszy. Gmina Baranów znalazła się w strefie o dużych zagrożeniach suszą (rejon ujścia Wieprza do Wisły), a tym samym o dużych potrzebach rozwoju małej retencji. Susza jest zjawiskiem występującym na skutek długotrwałych okresów bezdeszczowych. Na terenie gminy Baranów, z uwagi na jej charakter, najdotkliwsze skutki suszy występują w rolnictwie i powodują duże straty gospodarcze. Często też negatywne skutki suszy odczuwalne są w gospodarce komunalnej, gdzie przejawiają się zwiększonym poborem przewyższającym wydajność ujęć wód podziemnych. Występowanie suszy nie jest regularne, w dużej mierze zależą od wielkości i częstotliwości opadów atmosferycznych, reżimu odpływu, a także zdolności retencyjnych podłoża.

Zgodnie z wymogami ustawy Prawo wodne (Dz.U. z 2015 r., poz.469 z późn. zm.) działania związane z ochroną przed suszą prowadzone są zgodnie z planami przeciwdziałania skutkom suszy na obszarach dorzeczy oraz planami przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych. Plany te zawierają analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych, propozycje budowy, przebudowy lub rozbudowy urządzeń wodnych, propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji, a także katalog działań służących ograniczeniu skutków suszy. Plany przeciwdziałania skutkom suszy na obszarach dorzeczy przygotowuje Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej w uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki wodnej i ministrem właściwym do spraw rozwoju wsi, natomiast plany przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych przygotowują dyrektorzy regionalnych zarządów gospodarki wodnej. Aktualizacji planów przeciwdziałania skutkom suszy dokonuje się co 6 lat.

Sejmik województwa lubelskiego podjął Uchwałą Nr XXXIX/577/05 z dnia 3 października 2005 r. „Aktualizację programu małej retencji dla województwa lubelskiego”. „Program Gospodarki Wodnej” dla województwa lubelskiego (cz. II i III) został zatwierdzony przez Sejmik Województwa Lubelskiego uchwałą XXXVI/531/05 z 4 września 2005 r. Obydwa dokumenty zawierają zakres prac mających na celu utrzymanie infrastruktury służącej gospodarowaniu wodami, w tym zarówno ochronie przeciwpowodziowej jak i ochronie przed suszą. Wymienione działania dotyczą odbudowy systemów nawadniających, budowę nowych zbiorników i rozbudowę istniejących służących do nawodnień użytków rolnych, odbudowę i udroźnienie koryt rzek w celu zwiększenia ilości wody, która będzie

wykorzystywana do nawodnień oraz poprawi jej dystrybucję, wykonanie nowych oraz remont istniejących budowli piętrzących na rzekach i ciekach podstawowych. W wymienionych dokumentach znajdują się również zapisy dotyczące działań z zakresu przeciwdziałania skutkom suszy i zapobieganiu powodzi na terenie gminy Baranów. Są to:

- rozbudowa i modernizacja stawów rybnych o powierzchni 16,9 ha, której koszt przewidziany jest na 0,7 mln zł; dany zbiornik będzie pełnił rolę zbiornika retencyjnego, a ponadto będzie przeznaczony do hodowli ryb,
- regulacja koryta rzeki Byliny w miejscowości Składów na odcinku 5,21 km; koszt inwestycji 1,3 mln zł.

Cel strategiczny:

Racjonalne gospodarowanie wodami oraz skuteczna ochrona przed powodzią i suszą.

Kierunki działań:

- Dążenie do zapewnienia dobrego stanu wód wg zapisów Ramowej Dyrektywy Wodnej,
- Propagowanie zachowań sprzyjających oszczędzaniu wody przez działania edukacyjne wszystkich grup społecznych,
- Rozwój tzw. małej retencji wody m.in. poprzez budowę zbiornika retencyjnego w Baranowie,
- Realizacja zapisów Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej szczególnie na terenach zalewowych.

4.2.4 Ochrona powierzchni ziemi

Gmina Baranów zaliczana jest do gmin o charakterze rolniczym. Dominują gospodarstwa indywidualne o roślinnym i zwierzęcym profilu. Użytki rolne stanowią ok. 68% powierzchni ogólnej, zajmując łącznie powierzchnię 5761 ha. Przeważają łąki i grunty orne, które stanowią odpowiednio 23,7% i 74,9% powierzchni ogólnej. Strukturę użytkowania gruntów na terenie gminy przedstawiono w tabeli 6 stronie nr 17.

Dominującą formą produkcji rolnej jest uprawa zbóż oraz ziemniaków. Duża część gleb (zwłaszcza gruntów orných, sadów, łąk trwałych), występujących w gminie Baranów zaliczana jest do IV, V, i VI klasy bonitacyjnej. Najslabszym glebom w szczególności zagraża naturalna degradacja, jaką jest erozja wietrzna i wodna. Przeciwdziałać tym zjawiskom można przez zadrzewienia śródpolne i pasy zadrzewień wzdłuż cieków wodnych oraz unikanie

głębokiej orki. Duże znaczenie ma tu edukacja rolników prowadzona przez ośrodek doradztwa rolniczego. Antropogeniczne przyczyny degradacji gleb są też wynikiem złych praktyk rolniczych (nieumiejętne stosowanie nawozów i chemicznych środków ochrony roślin, zakwaszanie i zasolenie gleb). Ponadto charakterystyczną cechą gleb w Polsce jest ich silne zakwaszenie. Zakwaszenie ogranicza zawartość w glebie przyswajalnych przez rośliny składników pokarmowych, a ponadto sprzyja gromadzeniu metali ciężkich. W celu podniesienia poziomu odczynu pH gleby poddaje się wapnowaniu. Jest to podstawowy zabieg agrotechniczny, który podnosi zdolności produkcyjne gleby głównie przez poprawę jej żyzności oraz ograniczenie możliwości zanieczyszczenia metalami ciężkimi.

Cel strategiczny:

Racjonalne gospodarowanie powierzchnią ziemi i jej ochrona.

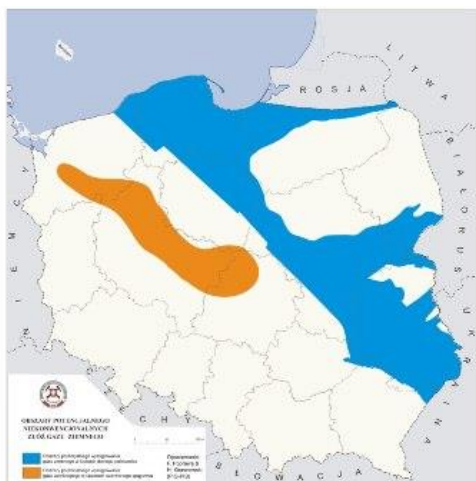
Kierunki działań:

- Przestrzeganie zasad Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej,
- Kontynuacja i rozwój monitoringu gleb,
- Ograniczenie zmian naturalnego ukształtowania,
- Wspieranie i rozwijanie rolnictwa ekologicznego,
- Utrzymanie jakości gleby i ziemi powyżej lub, co najmniej na poziomie wymaganych standardów,
- Ochrona gleb o wysokiej przydatności rolniczej przed przeznaczeniem na cele nierolnicze.

4.2.5 Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi

Występujące na terenie gminy Baranów surowce mineralne to głównie utwory czwartorzędowe, takie jak piaski i żwiry oraz surowce ilaste ceramiki budowlanej. Na terenie gminy Baranów znajdują się 2 złoża piasków i żwirów oraz rozpoznano i udokumentowano dwa złoża ceramiki budowlanej. Łączne zasoby udokumentowanych kruszyw naturalnych w gminie wynoszą 11139 tys. Mg, a zasoby surowców ceramiki budowlanej - 1531 tys Mg. Stopień rozpoznania zasobów i stan ich zagospodarowania, a także wielkość wydobycia z poszczególnych złóż zestawiono w tabeli nr 7 na stronie nr 19.

Celem właściwej gospodarki w zakresie wydobycia surowców mineralnych jest poszukiwanie oraz prawidłowe rozpoznanie zasobów kopalni, następnie ich właściwa eksploatacja w połączeniu z minimalizowaniem negatywnych oddziaływań na środowisko naturalne. Ostatnim etapem w zakresie wydobycia kruszyw naturalnych jest poddawanie wyrobisk

poeksploatacyjnych – rekultywacji w celu przywracania wartości przyrodniczych. Zgodnie z prawem, w razie likwidacji zakładu górniczego przedsiębiorca zobowiązany jest do podjęcia działań rekultywacyjnych i zagospodarowania terenów poeksploatacyjnych.

Z punktu widzenia długoterminowej gospodarki energetycznej państwa, istotne są działania przedsiębiorstw oraz decyzje organów koncesyjnych w zakresie poszukiwania i rozpoznania niekonwencjonalnych złóż surowców energetycznych (gazu łupkowego). Efekty tych działań pozwalają na określenie kierunków polityki ogólnokrajowej w zakresie bezpieczeństwa energetycznego, natomiast regionom, w których udokumentowane zostaną nowe złoża ułatwią rozwój gospodarczy w perspektywie długoterminowej. Zamieszczona mapa opracowana przez Państwowy Instytut Geologiczny we współpracy z Państwowym Instytutem Badawczym (PIG - PIB) przedstawia obszary potencjalnego występowania gazu ziemnego w łupkach dolnego paleozoiku (kolor niebieski) lub utworach czerwonego spągowca (kolor pomarańczowy). Województwo lubelskie jest atrakcyjne pod względem przydzielania koncesji na rozpoznanie i poszukiwanie złóż gazu łupkowego⁶.

Cel strategiczny:

Racjonalna gospodarka zasobami złóż kopalin oraz minimalizacja niekorzystnych skutków ich eksploatacji.

Kierunki działań:

- Kontynuowanie prac w zakresie poszukiwania, rozpoznania i dokumentowania złóż kopalin,
- Ochrona zasobów złóż kopalin i obszarów perspektywicznych poprzez stosowanie odpowiednich zapisów w dokumentach planistycznych,
- Wszechstronne wykorzystanie kopalin (kopaliny głównej i towarzyszącej)
- Sukcesywna rekultywacja i zagospodarowanie terenów po eksploatacji kopalin,
- Przeciwdziałanie nielegalnej eksploatacji kopalin.

⁶ Program Ochrony Środowiska dla Województwa Lubelskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do roku 2019.

4.3 Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

4.3.1 Stan powietrza atmosferycznego

Na stan powietrza na terenie gminy Baranów mają wpływ następujące czynniki:

- emisja zorganizowana pochodząca ze źródeł punktowych i powierzchniowych oraz niska emisja,
- emisja ze środków transportu i komunikacji,
- emisja niezorganizowana.

Zanieczyszczenie atmosfery na terenie gminy nie jest wysokie z uwagi na praktycznie brak przemysłownienia. Na obszarze gminy nie ma całościowo zorganizowanej gospodarki w zakresie zaopatrzenia i pokrycia potrzeb cieplnych zarówno mieszkańców jak i usług, obiektów użyteczności publicznej i obiektów drobnej przedsiębiorczości. Zaopatrzenie w ciepło odbywa się przeważnie poprzez paleniska piecowe lub, w nowszych budynkach lokalne instalacje centralnego ogrzewania. Głównym czynnikiem grzewczym jest węgiel i jego pochodne. Sporadycznie występują instalacje centralnego ogrzewania oparte na oleju opalowym propan-butan lub alternatywnych czynnikach grzewczych.

Zazwyczaj głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja substancji toksycznych pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w celach energetycznych i technologicznych. Ochrona powietrza na terenie gminy Baranów wiąże się przede wszystkim z ograniczeniem emisji powierzchniowej, w tym również emisji z rolnictwa. W celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń należy podejmować różnego rodzaju działania. Do zastosowanych metod można zaliczyć:

- budowę i eksploatację urządzeń ochrony powietrza,
- stosowanie paliw o większej wartości opalowej i niższej zawartości siarki i popiołu,
- modernizacje kotłowni polegające na zastąpieniu źródeł opalanych węglem na źródła opalane olejem czy gazem płynnym,
- termomodernizację budynków w celu ograniczenia strat ciepła

Cel strategiczny:

Utrzymywanie wysokiej jakości powietrza atmosferycznego oraz redukcja zanieczyszczeń pyłowych i gazowych.

Kierunki działań:

- Promowanie odnawialnych źródeł energii (OZE),

- Zastępowanie tradycyjnych paliw – ekologicznymi (słoma, drewno, odpady drzewne, gaz) w gospodarstwach domowych oraz instytucjach użyteczności publicznej,
- Modernizacja nawierzchni dróg,
- Termomodernizacja budynków (docieplenia, wymiana okien, modernizacja instalacji ciepłych),
- Sukcesywną wymianę pokryć dachowych zawierających azbest,
- Propagowanie ruchu rowerowego,
- Prowadzenie bieżących remontów dróg,
- Edukację ekologiczną społeczeństwa dot. odnawialnych źródeł energii oraz o szkodliwości spalania odpadów – głównie opakowań z tworzyw sztucznych.

4.3.2 Odnawialne źródła energii

Ważnym elementem Polityki Ekologicznej Państwa jest wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz uzyskanie 15% w skali kraju w 2020 r. udziału energii pochodzącej z tych źródeł, w bilansie energii pierwotnej (wg Dyrektywy 2009/28/WE w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych). W grudniu 2010 r. Rada Ministrów przyjęła tzw. Krajowy Plan Działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych, w którym określono krajowe cele w zakresie udziału energii ze źródeł odnawialnych w wykorzystaniu energii finalnej, środki, które należy podjąć aby zrealizować ten cel oraz współpracę pomiędzy organami władz lokalnych, regionalnych i krajowych. Wymieniony *Krajowy Plan Działania...* uzupełniono w grudniu 2011 r. o opracowany przez Ministerstwo Gospodarki dokument: *Uzupełnienie do Krajowego Planu Działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych*. Województwo lubelskie charakteryzuje się średnio korzystnymi warunkami do rozwoju energetyki odnawialnej, co w konsekwencji utrudni osiągnięcie takich wskaźników jak przyjęto dla kraju. Odnawialne źródła energii dają zarówno korzyści ekonomiczne, jak i ekologiczne. Z ekonomicznego punktu widzenia stanowią impuls do rozwoju lokalnego, tworzenia nowych miejsc pracy, dają możliwość pozyskania funduszy zewnętrznych, pozwalają na obniżenie kosztów eksploatacji. Natomiast korzyści ekologiczne to m.in.: zmniejszenie emisji zanieczyszczeń pochodzących ze spalania do atmosfery, stworzenie „proekologicznego” wizerunku gminy itp. Odnawialne źródła energii to: energia biomasy (słoma, drewno, uprawy energetyczne, biogaz, bioetanol, biodiesel itp.), energia wody, energia wnętrza Ziemi (tzw. geotermalna), energia wiatru, energia Słońca. Potencjał energetyczny gminy Baranów dotyczy odnawialnych źródeł energii wykorzystujących

głównie: energię biomasy oraz energię bezpośredniego promieniowania słonecznego. Rozważając potencjał energetyczny pod kątem biomasy, należy przede wszystkim skoncentrować się na biomacie roślinnej. W gminie Baranów istnieją dobre warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego. Duże szanse rozwoju ma energetyka oparta o źródła wykorzystujące energię słoneczną, głównie do celów grzewczych. Energia słoneczna wykorzystywana jest głównie przez inwestorów indywidualnych, a dalsze zainteresowanie tym alternatywnym źródłem energetycznym ma silny związek ze świadomością ekologiczną mieszkańców. Energię słoneczną w postaci bezpośredniej wykorzystuje się do produkcji energii elektrycznej przy pomocy fotoogniw - energia fotowoltaiczna, oraz do produkcji energii cieplnej. Najpopularniejszym i najtańszym urządzeniem jest obecnie kolektor słoneczny. Pochłania on promieniowanie i następnie przekazuje energię ciepłą wodzie, która przepływając przez niego ogrzewa się do temperatury 40-65°C. System ten najczęściej wykorzystuje się w rolnictwie i do podgrzewania wody do celów gospodarczych głównie w domkach jednorodzinnych. Prawidłowo dobrana instalacja słoneczna zapewniająca 95% absorpcji promieniowania słonecznego może zaspokoić 50-60% zapotrzebowania na energię ciepłą. Szeroka kampania edukacyjna skierowana do wszystkich grup wiekowych w gminie pozwoli na dalszy rozwój w zakresie montażu kolektorów słonecznych, wykorzystywanych do podgrzewania wody użytkowej i do ogrzewania domów jednorodzinnych⁷. Możliwości rozwoju energetyki wiatrowej w gminie Baranów nie są obiecujące, ale rejon północno – zachodni województwa lubelskiego i tak jest najkorzystniejszy pod tym względem. Ponadto według opracowanych przez Biuro Planowania Przestrzennego w Lublinie „Przestrzennych aspektów lokalizacji energetyki wiatrowej w województwie lubelskim” (Lublin 2011) północna część gminy znajduje się w obszarach wykluczonych z realizacji inwestycji energetyki wiatrowej, a pozostała część gminy w obszarach z istotnymi ograniczeniami mogącymi uniemożliwić realizację inwestycji.

Zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie paliwowo-energetycznym mieszkańców gminy jest istotnym elementem realizacji zasady zrównoważonego rozwoju. Ponadto umożliwi osiągnięcie założonych celów w zakresie obniżenia emisji zanieczyszczeń do powietrza.

Cel strategiczny:

⁷ http://energiaodnawialna.net/index.php?option=com_content&view=article&id=63&Itemid=37

Podjęmowanie działań mających na celu zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Kierunki działań:

- Wspieranie przedsięwzięć polegających na korzystaniu z odnawialnych źródeł energii,
- Dokonanie przeglądu obiektów i budynków użyteczności publicznej znajdujących się na terenie gminy w celu oceny możliwości zastosowania w nich energooszczędnych urządzeń i oświetlenia ulicznego,
- Wprowadzenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii do gminnych planów energetycznych oraz do planu zagospodarowania przestrzennego,
- Propagowanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii wśród rolników,
- Ocena technicznych możliwości udziału odnawialnych źródeł energii w obszarze gminy,
- Dokonanie oceny możliwości wykorzystania gruntów o klasie V i VI pod uprawę roślin energetycznych,
- Tworzenie warunków do korzystania z pomocy finansowej oraz technicznej w wykorzystywaniu źródeł energii odnawialnej przez gospodarstwa indywidualne.

4.3.3 Ochrona wód

Wody powierzchniowe

Ramowa Dyrektywa Wodna (RDW) stanowi podstawowy akt prawny gospodarowania wodami powierzchniowymi i nakłada na państwa członkowskie obowiązek osiągnięcia do 2015 roku dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych, czyli jak najmniej zakłóconego działalnością człowieka. Zapisy RDW zostały transponowane do prawa polskiego poprzez ustawę Prawo Wodne z dnia 18 lipca 2001 r. (Dz. U. z 2015 r., poz.469). Dyrektywa zobowiązuje do prowadzenia takiej polityki wodnej, która zapewni ludziom dostęp do wody pitnej, zapewniającej rozwój gospodarczy i społeczny przy równoczesnym poszanowaniu potrzeb środowiska naturalnego. W celu właściwej polityki wodnej opracowano Plany gospodarowania wodami w dorzeczach, w których zawarto działania zapewniające poprawę stanu wód. W 2011 r. Rada Ministrów zatwierdziła plany gospodarowania wodami, w tym „Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły”. Plany te regulują działania w zakresie gospodarowania wodami w celu osiągnięcia i utrzymania dobrego stanu wód. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie

dokonał oceny stanu wód powierzchniowych w rzece Wieprz w obrębie JCW Wieprz od Tyśmienicy do ujścia. Na podstawie przeprowadzonych analiz szeregu wskaźników biologicznych, fizykochemicznych, hydromorfologicznych oraz chemicznych uzyskano wody złej jakości. Zgodnie z zapisami art. 155 ustawy Prawo wodne celem monitoringu środowiska jest pozyskanie informacji o stanie wód w dorzeczach dla potrzeb planowania w gospodarowaniu wodami oraz osiągnięcia celów środowiskowych. Na podstawie uzyskanych wyników stwierdza się że dla JCW Wieprz od Tyśmienicy do ujścia należy dobry stan wód uzyskać. Tym samym stwierdza się konieczność podjęcia działań, wymaganych przez prawo, mających na celu poprawę jakości wód powierzchniowych. Niekorzystny wpływ na jakość wód w obszarze dorzecza Wieprza wywierają niekontrolowane zrzuty ścieków bytowo – gospodarczych z nieskanalizowanych miejscowości oraz dopływające obszarowo zanieczyszczenia z użytków rolnych. Skutkiem ich dopływu jest zły stan sanitarny odbiornika oraz podwyższone stężenia substancji biogennych. Wielkość ładunku substancji biogennych dopływająca do wód powierzchniowych zależy w dużej mierze od sposobu zagospodarowania zlewni oraz intensywności rolnictwa. Często zdarza się, że pola uprawne przylegają bezpośrednio do brzegów rzek, a brak bariery ochronnej w postaci pasów zieleni i zadrzewień sprzyja przenikaniu zanieczyszczeń rolniczych do wód.

Wody podziemne

Na terenie gminy Baranów występują dwa piętra wodonośne: czwartorzędowe i kredowe. Wody podziemne są dobrej jakości. Najgorsza jakość wód I-go poziomu jest w pradolinie Wieprza. Zasoby wód pokrywają zapotrzebowanie na cele bytowo-gospodarcze. Ujęcia wody pitnej korzystają z wód poziomu czwartorzędowego i kredowego. Są to wody dobrej jakości. Wody kredowe z ujęcia w Śniadówce zawierają zbyt dużo żelaza i wymagają uzdatniania poprzez dwa odżelaziacze.

Na terenie gminy Baranów brak jest obiektów potencjalnie zagrażających środowisku przyrodniczemu, tym niemniej istnieje niebezpieczeństwo skażenia wód podziemnych ujmowanych dla zespołów osadniczych innymi studniami wierconymi, a także możliwość skażenia użytkowego poziomu wodonośnego przez niezabezpieczone studnie kopane, przez dzikie wysypiska odpadów szczególnie niebezpiecznych. Edukacja rolników w zakresie stosowania środków ochrony roślin, używania nawozów sztucznych i naturalnych, stosowania gnojowicy na potrzeby rolnicze oraz propagowanie rolnictwa ekologicznego umożliwi utrzymanie jakości wód podziemnych na obecnym poziomie.

Gospodarka wodno-ściekowa

Podstawowe problemy gminy Baranów w zakresie gospodarki wodno – ściekowej dotyczą głównie dużej dysproporcji pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Stopień zwodociągowania w gminie wynosi ok. 98%, natomiast do sieci kanalizacyjnej podłączone są 424 budynki mieszkalne, co stanowi ok. 34% gospodarstw domowych (dane na rok 2012). Wysokie koszty budowy sieci kanalizacyjnej na terenach oddalonych od oczyszczalni zbiorczej oraz na terenach o rozproszonej zabudowie stanowią poważną barierę inwestycyjną w tym zakresie. Większość gospodarstw domowych nadal korzysta ze zbiorników bezodpływowych opróżnianych przez tabor asenizacyjny. Istotnym problemem jest brak szczelności „szamb”, a tym samym odpływ zanieczyszczeń do gruntu, a następnie do wód gruntowych i powierzchniowych oraz głębszych warstw gleby. Jednym z podstawowych czynników wpływających na jakość wód powierzchniowych są również zanieczyszczenia zawarte w ściekach komunalnych i przemysłowych. Rzeka Wieprz jest odbiornikiem oczyszczonych ścieków komunalnych z mechaniczno – biologicznej Gminnej Oczyszczalni Ścieków w Baranowie.

Podstawowym unijnym aktem prawnym w zakresie właściwej gospodarki ściekowej jest Dyrektywa Rady z dnia 21 maja 1991 r. (91/271/EWG) dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych. Postanowienia tej dyrektywy zostały wdrożone do prawodawstwa polskiego poprzez Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych zatwierdzony przez Radę Ministrów 16 grudnia 2003 r. W kolejnych latach tj. 2005, 2010 i 2011 roku zatwierdzane były jego aktualizacje. KPOŚK określa potrzeby i planowane działania na rzecz wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacyjne. Obecnie trwają prace modernizacyjne w oczyszczalni przewidziane do realizacji w dwóch etapach. Pierwszy etap inwestycji obejmuje:

- budowę budynku techniczno – socjalnego o wymiarach 15,2 x 13,22 m,
- rozbudowę układu komunikacji wewnętrznej,
- budowę miejsca gromadzenia odpadów stałych,
- budowę zbiornika ścieków dowożonych o pojemności 30 m³,
- budowę punktu zlewnego kontenerowego w pełni zautomatyzowanego, bezobsługowego,
- budowę przyłącza wodociągowego do budynku techniczno – socjalnego oraz punktu zlewnego,
- budowę przyłączy kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej,
- budowę przyłączy kanalizacji sanitarnej tłocznej,

- doprowadzenie osadów z istniejącej oczyszczalni ścieków poprzez odcinek kanalizacji sanitarnej tłocznej do projektowanego pomieszczenia prasy,
- instalacje elektryczne w projektowanym budynku techniczno – socjalnym.

Drugi etap inwestycji obejmuje:

- zakup prasy osadów,
- układ zbiorczej sygnalizacji stanu urządzeń oczyszczalni z podglądem stanu pracy oczyszczalni,
- wyposażenie oczyszczalni w agregat prądotwórczy,
- układ pomiaru tlenu rozpuszczonego (w reaktorze biologicznym) sondą optyczną z możliwością regulowania poziomu O₂,
- wymiana dmuchaw,
- zakup i wymiana pomp zagęszczania osadów,
- wykonanie ogrodzenia.

Cel strategiczny

Podjęcie działań w celu zapewnienia dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych

Kierunki działań:

- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscach, gdzie uwarunkowania techniczne i ekonomiczne wskazują na brak rozwiązań w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków.
- Modernizacja gminnej oczyszczalni ścieków.
- Rozbudowa istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej.
- Prowadzenie ewidencji stanu i obsługi bezodpływowych zbiorników na ścieki bytowe oraz przydomowych oczyszczalni ścieków w gospodarstwach domowych.
- Ograniczanie emisji zanieczyszczeń obszarowych ze źródeł rolniczych poprzez stosowanie zaleceń Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych.
- Kształtowanie postaw proekologicznych w zakresie racjonalnego korzystania z wód oraz świadomości wywieranych presji.

4.3.4 Gospodarka odpadami

Zmiana systemu gospodarowania odpadami była wynikiem konieczności transpozycji wymagań dyrektyw unijnych do prawa polskiego oraz mało efektywnego stosowania dotychczasowych przepisów w zakresie gospodarki odpadami. Do kluczowych wymagań unijnych w zakresie gospodarki odpadami należą:

- ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów komunalnych oraz ich zagospodarowania zgodnego z hierarchią postępowania z odpadami,
- ograniczenie ilości zmieszanych odpadów komunalnych oraz odpadów ulegających biodegradacji kierowanych do regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych,
- osiągnięcie określonych przez UE poziomów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych.

Wprowadzenie krajowych regulacji dotyczących nowego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi ma pozwolić na spełnienie wymagań unijnych w zakresie gospodarowania odpadami. Zmianę systemu gospodarowania odpadami w Polsce wprowadziła ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2013 r., poz. 1399 z późn. zm.). Zasadniczą zmianą planowanego, nowego systemu gospodarowania odpadami jest przejście przez gminy obowiązków właścicieli nieruchomości w zakresie zagospodarowania odpadów komunalnych. Zmiany w obowiązującym systemie gospodarowania odpadami polegają głównie na:

- obowiązku gmin do zapewnienia, budowy, utrzymania i eksploatacji własnych lub wspólnych z innymi gminami regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych,
- przejściu przez gminy obowiązków właścicieli nieruchomości w zakresie zagospodarowania odpadów komunalnych,
- osiągnięciu określonych w art. 3b i art. 3c znowelizowanej ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. Nr 230, poz. 1337) odpowiednich poziomów:
 - recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w wysokości co najmniej 50% wagowo,
 - recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych w wysokości co najmniej 70% wagowo,

- ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania: do dnia 16 lipca 2013 r. – do nie więcej niż 50% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania, do dnia 16 lipca 2020 r. — do nie więcej niż 35% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.,
- o organizowaniu przetargów na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy lub na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne lub organizowaniu przetargów na odbieranie i zagospodarowanie tych odpadów,
- o ustanowieniu selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w którym selektywne zbieranie będzie obejmować przynajmniej następujące frakcje: papieru, metali, tworzyw sztucznych, szkła i opakowań wielomateriałowych oraz odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, w tym odpadów opakowaniowych ulegających biodegradacji,
- o tworzeniu punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych w sposób zapewniający łatwy dostęp dla wszystkich mieszkańców gminy. Gmina wskazuje także miejsca, w których mogą być prowadzone zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych,
- o podejmowaniu działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych.

Zaproponowana zmiana systemu gospodarowania odpadami opiera się na wyznaczeniu regionów gospodarki odpadami komunalnymi i utworzeniu w nich regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) . Konieczne jest aby te instalacje spełniały wymagania określone w znowelizowanej ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. 2013 r. poz. 21 z późn. zm.) dla regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych oraz kryteria wymaganych dla nich przepustowości, które określono w wytycznych Ministerstwa Środowiska P. Manczarski, M. Kundegórski „Szacunki zdolności przerobowej instalacji regionalnej” - 2010 r. Na terenie województwa lubelskiego wyszczególnione zostało 9 regionów, obejmujących obszary liczące, co najmniej 150 000 mieszkańców. Gmina Baranów weszła w skład Regionu Puławy.

. Cel strategiczny:

Stworzenie systemu gospodarki odpadami zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju i opartego na hierarchii sposobów postępowania z odpadami komunalnymi.

Kierunki działań:

- Zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska,
- Zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska odpadów,
- Wyeliminowanie praktyk nielegalnego składowania odpadów,
- Intensyfikacja edukacji ekologicznej mającej na celu propagowanie selektywnego zbierania opadów, zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów, przybliżenia korzyści jakie niesie dla środowiska recykling i odzysk odpadów,
- Czynny udział gminy we właściwym eksploataowaniu instalacji RIPOK,
- Wdrożenie sprawnie działającego systemu selektywnego zbierania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji,
- Ograniczenie masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania - do dnia 16 lipca 2020r. na składowiska może trafić nie więcej niż 35% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995r.,
- Zwiększenie wykorzystywania odpadów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego jako źródła energii odnawialnej (szczególnie przy zastępowaniu paliw kopalnych) w celu osiągnięcia limitów wykorzystania energii odnawialnej,
- Usprawnienie systemu selektywnego zbierania odpadów z remontów, budowy i demontażu obiektów budowlanych oraz zwiększenie odzysku odpadów budowlanych,
- Edukacja ekologiczna promująca właściwe postępowanie z odpadami, segregację i minimalizację ich powstawania.

4.3.5 Oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych

Hałasem, zgodnie z definicją zawartą w Ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, są dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16 000 Hz. Występujący w środowisku naturalnym hałas spowodowany ludzką działalnością można podzielić na:

- hałas komunikacyjny;

- hałas przemysłowy.

W gminie Baranów nie występuje przemysł ciężki emitujący ponadnormatywne częstotliwości hałasu, dlatego w niniejszym opracowaniu hałas przemysłowy nie będzie omawiany. Natomiast hałas komunikacyjny na terenie gminy związany jest głównie z drogą krajową nr 17, wojewódzką nr 823 oraz drogami powiatowymi i lokalnymi. Szybko wzrastająca liczba pojazdów samochodowych w tym ciężarowych, prędkość strumienia pojazdów, a także zła jakość nawierzchni drogowych, powodują, że hałas drogowy staje się jednym z głównych czynników degradujących środowisko. Kryteria oceny, zróżnicowane w zależności od rodzaju terenu, rodzaju obiektu lub działalności będącej źródłem hałasu oraz w zależności od okresów, do których odnoszą się poziomy hałas jako czas odniesienia, są określone w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku – wydane na podstawie art. 113 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 z późn. zm.). Poziom hałas na terenie gminy Baranów nie był monitorowany w ostatnich latach, jednak w sporadycznych przypadkach może przekraczać dopuszczalne normy w zakresie hałasu komunikacyjnego. Podstawowym działaniem w przypadku gminy Baranów, polegającym na ograniczaniu uciążliwości hałasu komunikacyjnego jest poprawa stanu technicznego dróg oraz utrzymanie w dobrej kondycji remontowanych nawierzchni drogowych.

Źródłami niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego mającego negatywny wpływ na środowisko są linie przesyłowe energii elektrycznej, stacje elektroenergetyczne, stacje radiowe i telewizyjne, stacje telefonii komórkowej, urządzenia diagnostyczne, niektóre urządzenia przemysłowe. Stacje telefonii komórkowej są obecnie najbardziej rozpowszechnionym rodzajem obiektów radiokomunikacyjnych. W otoczeniu typowych stacji bazowych telefonii komórkowych pola elektromagnetyczne o wartościach wyższych od dopuszczalnych występują nie dalej niż kilkadziesiąt metrów od samych anten i na wysokości ich zainstalowania. Pole elektromagnetyczne mają potencjalnie negatywny wpływ na warunki bytowania człowieka, czy przebieg procesów życiowych organizmu. Mogą wystąpić zaburzenia funkcji ośrodkowego układu nerwowego, układów: rozrodczego, hormonalnego i krwionośnego oraz narządów słuchu i wzroku. Obecność pól elektromagnetycznych ma również degenerujący wpływ na rośliny i zwierzęta: u roślin – opóźniony wzrost i zmiany w budowie zewnętrznej, u zwierząt – zaburzenia neurologiczne, zakłócenia wzrostu, żywotności i płodności. Stacje i linie elektroenergetyczne mogą być także źródłem hałasu uciążliwego dla otoczenia (uciążliwość dla środowiska rozumiana jako zjawiska wpływające

ujemnie na stan otaczającego środowiska). Zgodnie z art. 122a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, prowadzący instalację oraz użytkownik urządzenia emitującego pole elektromagnetyczne zobowiązani są do wykonania pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, a wyniki tych pomiarów przekazywane są do Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska. WIOŚ w Lublinie analizuje wyniki tych pomiarów pod kątem przekraczania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Na terenie gminy Baranów znajduje się jedna stacja GSM 900/1800 Plus zlokalizowana w miejscowości Czołna.

Cel strategiczny:

Minimalizacja zagrożenia mieszkańców hałasem komunikacyjnym oraz utrzymanie na dotychczasowym poziomie wartości promieniowania elektromagnetycznego.

Kierunki działań:

- Poprawa stanu technicznego dróg i pojazdów oraz działania polegające na ograniczaniu uciążliwości hałasu komunikacyjnego,
- Realizacja inwestycji zmniejszających narażenie na hałas komunikacyjny,
- Kontynuacja badań, które pozwolą na ocenę skali zagrożenia polami elektromagnetycznymi,
- Edukacja społeczeństwa na temat stopnia oddziaływania Hałasu i PEM na zdrowie ludzi,
- Monitorowanie zmian wielkości i stopnia zagrożenia środowiska polami elektromagnetycznymi i hałasem.

4.3.6. Poważne awarie przemysłowe

Na terenie gminy Baranów zagrożenie poważnymi awariami związane jest przede wszystkim ze zlokalizowanym w miejscowości Motoga zakładem przetwórstwa owocowo – warzywnego oraz transportem drogowym. Mniejszą skalę zagrożenia stanowią znacznie oddalone Zakłady Azotowe w Puławach oraz ENEA Wytwarzanie Sp. z o.o.- elektrownia w Kozienicach.

W zakładzie produkcji chłodniczej przy przetwórstwie owocowo – warzywnym istnieją dwie chłodnie, które stwarzają zagrożenie związane z niekontrolowanym wyciekami amoniaku w postaci ciekłej lub par na skutek nieuszczelnienia, awarii lub błędów obsługi. Amoniak działa drażniąco na błony śluzowe i skórę, a większe jego stężenia w powietrzu wywołują także porażenie ośrodkowego układu nerwowego. Negatywne skutki kontaktu

organizmu ludzkiego z parami amoniakalnymi zależą od wielkości stężenia par amoniaku i czasu ich oddziaływania. Człowiek wykrywa powonieniem pary amoniaku przy stężeniach jeszcze całkowicie bezpiecznych, niepowodujących żadnych szkód dla zdrowia. Poprawnie działające systemy kontroli wycieków z instalacji chłodniczych podnoszą bezpieczeństwo amoniakalnych urządzeń chłodniczych, a w szczególności urządzeń w pełni zautomatyzowanych dużego, średniego i małego typu – pozbawionych stałej obsługi. Aktualnie obowiązujące uregulowania prawne nie nakazują montażu systemów wykrywających wycieki amoniaku z instalacji chłodniczych (z wyjątkiem maszynowni i aparatuwni bez stałej obsługi). Jednakże większość właścicieli takich urządzeń wyposaża je w systemy kontroli ze względu na nakaz inspekcji, zniżki ubezpieczeniowe oraz chęć zwiększenia bezpieczeństwa pracowników i towaru. Automatyczny, prawidłowo działający, system monitoringu w dużej mierze odciąża użytkownika od problemów związanych z kontrolą pracy instalacji chłodniczej i zapobiega poważnym wypadkom. Bardzo ważnym elementem bezpieczeństwa obiektów z instalacjami amoniakalnymi są prawidłowo działające systemy ciągłej kontroli stężenia par amoniaku w powietrzu - czujnikowe systemy wczesnego ostrzegania⁸.

Ze względu na przebieg w odległości 9 km od gminy drogi krajowej nr 17 relacji Warszawa – Lublin – Zamość – granica państwa oraz zewnętrzne powiązania komunikacyjne gminy realizowane przez drogi powiatowe i drogę wojewódzką nr 823 Żyrzyn - Puławy największym potencjalnym zagrożeniem jest transport drogowy, gdyż przebiegają tu trasy przewozów o znaczeniu międzynarodowym, którymi przewożone są ładunki niebezpieczne mogące stwarzać zagrożenie dla ludności i środowiska. Cytując „Program ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019” należy podkreślić, iż trasy przewozu materiałów niebezpiecznych powinny być uzgadniane z uwzględnieniem najmniejszego zagrożenia dla mieszkańców i środowiska. Konieczne jest także wyznaczenie miejsc bezpiecznego parkowania samochodów przewożących materiały niebezpieczne.

Skutki poważnych awarii dla ludzi w znacznym stopniu zależą od prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożenia. Pomimo funkcjonującego systemu informacji dla mieszkańców terenów, gdzie zlokalizowane są zakłady mogące być źródłem poważnej awarii przemysłowej, nadal wiedza nt. działań operacyjno-ratowniczych w sytuacjach zagrożenia jest niewystarczająca. Zatem konieczna jest intensyfikacja działań informacyjno-

⁸ <http://www.chlodnictwoiklimatyzacja.pl/artykuly/79-wydanie-102007/447-zagrozenia-amoniakalnych-instalacji-chlodniczych-i-systemy-ich-zabezpiezen.html>

edukacyjnych, w tym realizacja programu edukacyjnego w zakresie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych, w tym transportu materiałów niebezpiecznych⁹.

5. Harmonogram realizacji zadań na lata 2015 – 2018 z perspektywą do roku 2022.

W rozdziale 4 niniejszego Programu opisano wszelkie możliwe działania w zakresie polityki ekologicznej gminy Baranów na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022. Przedstawiono je w postaci kierunków działań z zakresu ochrony środowiska oraz pokrewnych w celu osiągnięcia wyszczególnionych celów strategicznych. Biorąc pod uwagę ograniczoną dokładność w określeniu rodzaju, kosztów, terminów i sposobów finansowania działań w odległej perspektywie czasowej, w harmonogramie realizacji zadań, opracowanym w formie tabelarycznej, proponowane przedsięwzięcia podzielono na dwie kategorie:

- realizowane w latach 2015 – 2018 z podaniem kosztów, terminów realizacji, sposobów ich finansowania oraz organów odpowiedzialnych za ich realizację (w tabeli zaznaczono na szaro),
- realizowane do 2022 roku z podaniem szacunkowych kosztów i sposobów finansowania.

Proponowane przedsięwzięcia podzielono w tabeli nr 15 na 7 bloków działań: edukacja ekologiczna, ochrona powietrza i przeciwdziałanie hałasowi, gospodarka odpadami, ochrona zasobów wodnych, zmniejszanie energochłonności i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, ochrona powierzchni ziemi, ochrona przyrody i dziedzictwa kulturowego, Zaproponowana lista działań nie wyczerpuje możliwości realizowania innych przedsięwzięć, w tym niewskazanych w harmonogramie działań, ale mieszczących się w ramach opisywanych kierunków działań.

⁹ Program ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019

Tabela 15. Harmonogram rzeczowo – finansowy realizacji działań w Gminie Baranów w latach 2015 – 2018 z perspektywą do roku 2022

Lp.	Nazwa działania	Jednostka organizacyjna	Okres realizacji	Koszt realizacji (tys. zł)	Źródła finansowania
OCHRONA ZASOBÓW WODNYCH					
1.	Budowa rozproszonego systemu przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina Właściciele gospodarstw domowych	2015 - 2022	b.d.	środki własne środki zewnętrzne
2.	Modernizacja Gminnej Oczyszczalni Ścieków w Baranowie – montaż sitopiaskownika wraz z instalacją w miejsce kratki schodkowej	Gmina	2015 - 2018	150	WFOŚiGW PROW środki własne
	Modernizacja przepompowni ścieków – 2 szt	Gmina	2015 - 2018	50	WFOŚiGW PROW środki własne
3.	Budowa sieci kanalizacyjnej przy ul.Gen.Kruka-Heydenreicha I ul. Cmentarnej do ul. Wschodniej w Baranowie – uzbrojenie terenów budowlanych (opracowanie dokumentacji, rury, studnie rewizyjne kanalizacyjne, robocizna)	Gmina	2015 - 2018	100	WFOŚiGW PROW środki własne
4.	Inwentaryzacja zbiorników bezodpływowych na ścieki, kontrola wywożenia ścieków	Gmina WIOŚ	2015 – 2022	b.d.	środki własne

	Modernizacja hydroforni w Śniadówce	Gmina	2015 - 2018	400	WFOŚiGW PROW środki własne
8.	Modernizacja hydroforni w Czolnie	Gmina	2015 - 2018	200	WFOŚiGW PROW środki własne
	Budowa sieci wodociągowej przy ul. Gen. Kruka-Heydenreicha i częściowo przy ul. Cmentarnej do ul. Wschodniej w Baranowie – uzbrojenie terenów budowlanych	Gmina	2015 - 2018	60	WFOŚiGW PROW środki własne
	Budowa sieci wodociągowej na ul. Wschodniej w Baranowie o dł. 300 m w miejsce istniejącej sieci	Gmina	2015 - 2018	30	WFOŚiGW PROW środki własne
6.	Rozbudowa i modernizacja stawów rybnych o powierzchni 16,88 ha, mających pełnić rolę zbiornika retencyjnego	Prywatny właściciel	2015 - 2018	700	środki prywatne
7.	Konserwacja rowów melioracyjnych oraz bieżące monitorowanie cieków wodnych w zakresie drożności oraz utrzymywanie ich w należytym stanie.	Gmina	2015 – 2022	b.d.	środki własne

9.	Likwidacja nielegalnych zrzutów ścieków.	Gmina Policja Straż Pożarna WIOŚ	2015 - 2022	b.d.	b.d.
10.	Edukacja w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi na poziomie gospodarstwa domowego (propagowanie postaw i zachowań motywujących ludność do oszczędzania wody)	Gmina Szkoły	2015 - 2022	b.d.	środki własne
11.	Budowa bezpiecznych dla środowiska miejsc magazynowania obornika i zbiorników na gnojowicę w gospodarstwach rolnych	Rolnicy ODR	2015 - 2022	b.d.	PROW środki własne
ZMNIEJSZANIE ENERGOCHŁONNOŚCI I WYKORZYSTYWANIE ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII					
12.	Intensyfikowanie działań na rzecz wykorzystywania źródeł energii odnawialnej	Gmina Organizacje pozarządowe	2015 - 2022	b.d.	b.d.
13.	Modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne	Gmina	2015 - 2022	1 750	środki własne RPO NFOŚiGW
14.	Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie propagowania wykorzystywania odnawialnych źródeł energii	Szkoły Przedszkola	2015 - 2022	40	Budżet gminy RPO
15.	Inwestowanie w systemy energetyczne wykorzystujące odnawialne źródła energii – kolektory słoneczne, pompy ciepła, itp.	Właściciele gospodarstw domowych	2015 - 2022	3 000	środki własne RPO PROW Właściciele budynków

OCHRONA POWIETRZA I PRZECIWDZIAŁANIE HAŁASOWI

16.	Wspieranie indywidualnych inwestycji polegających na zmianie ogrzewania węglowego na alternatywne – kampanie informacyjne	Gmina	2015 - 2022	b.d.	środki własne
17.	Poprawa stanu technicznego dróg gminnych	Gmina	2015-2022	3 000	środki własne PROW
19.	Termomodernizacja budynków publicznych	Gmina	2015-2022	1 500	środki własne NFOŚiGW WFOŚiGW POIiŚ/PROW
20.	Przebudowa i remonty innych dróg gminnych w perspektywie do 2022 roku	Gmina	2015 - 2022	b.d.	środki własne
21.	Opracowanie planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i gaz (z POŚ lubelskiego)	Gmina	2015 - 2022	b.d.	środki własne
22.	Kampania społeczna na rzecz przeciwdziałania spalaniu odpadów w gospodarstwach domowych oraz wypalaniu traw.	Gmina WIOŚ Media	2015 - 2022	b.d.	b.d.
23.	Propagowanie alternatywnych źródeł energii (np. gaz, paliwa ekologiczne)	Gmina Media	2015 - 2022	40	środki własne RPO
24.	Bieżąca modernizacja i rozbudowa infrastruktury „około drogowej”. Budowa chodników, Uzupełnienie oświetlenia, rozwój infrastruktury rowerowej	Gmina	2015 - 2022	2 000	środki własne RPO PROW

25.	Realizacja zadań wynikających z Programu Gospodarki Niskoemisyjnej	Gmina	2015-2022	13 940	RPO NFOŚiGW PROW WFOŚiGW Śr. Własne POIiŚ
OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI					
26.	Racjonalne korzystanie ze złóż kopalin w sposób nie dopuszczający do naruszenia równowagi w ekosytemie.	Gmina Podmioty gospodarcze	2015 - 2022	b.d.	b.d.
27.	Zagospodarowanie i rekultywacja wyrobisk oraz terenów poeksploatacyjnych	Zakłady przemysłu wydobywczego	2014 – 2021	b.d.	środki prywatne
28.	Zalesianie terenów o niskich klasach bonitacyjnych gleb i gruntów porolnych	Rolnicy RDLP	2015 - 2022	b.d.	b.d.
29.	Zalesianie gruntów porolnych na podstawie ustawy o lasach	Nadleśnictwo	2015 - 2022	b.d.	ARiMR
31.	Promowanie rolnictwa ekologicznego i zintegrowanego (realizacja programów rolno - środowiskowych), promocja żywności ekologicznej	Gmina Rolnicy ODR	2015 - 2022	b.d.	środki prywatne fundusze strukturalne ARiMR WODR

32.	Współpraca w organizowaniu szkoleń w zakresie stosowania „dobrych praktyk rolniczych”	Gmina Rolnicy WODR	2015 - 2022	b.d.	ARiMR WODR
33.	Kreowanie i promocja produktów lokalnych	Gmina Organizacje pozarządowe	2015 - 2022	b.d.	b.d.
34.	Wapnowanie gleb	Rolnicy	2015 - 2022	b.d.	środki prywatne
35.	Prawidłowe zagospodarowanie obornika i gnojowicy	Rolnicy ODR	2015 - 2022	b.d.	b.d.
36.	Optymalne zużycie nawozów mineralnych środków ochrony roślin	Rolnicy ODR	2015 - 2022	b.d.	b.d.
37.	Okresowa kontrola zawartości metali ciężkich, składników nawozowych oraz odczynu pH w glebach użytkowanych rolniczo	Wojewódzka Stacja Chemiczna – Rolnicza, WODR, Starostwo Powiatowe	2015 - 2022	b.d.	b.d.

OCHRONA PRZYRODY I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

38.	Pielęgnacja i konserwacja istniejących na terenie gminy obiektów i form ochrony przyrody	Gmina	2015 - 2022	b.d	środki własne
39.	Inwentaryzacja nowych miejsc cennych przyrodniczo oraz ocena ich zagrożeń	Gmina	2015 - 2022	b.d	środki własne
40.	Opracowanie i rozpropagowanie wśród mieszkańców kompleksowego wykazu terenów i obiektów przyrodniczych, które należy chronić	Gmina	2015 - 2022	b.d	środki własne
41.	Tworzenie ścieżek przyrodniczo - dydaktycznych w obrębie obszarów cennych przyrodniczo	Gmina Szkoły	2015 - 2022	b.d	środki własne
42.	Egzekwowanie zakazu wypalania traw i ściernisk	Gmina, Pilicja, Straż Pożarna, WIOŚ	2015 - 2022	b.d.	b.d.
43.	Monitoring lasów (choroby drzew, pożary, szkodniki)	Nadlesnictwo	2015 - 2022	b.d.	b.d.
44.	Promocja działań proekologicznych i edukacja dzieci i młodzieży; edukacja różnych grup społecznych	Gmina Szkoły	2015 - 2022	b.d.	środki własne

EDUKACJA EKOLOGICZNA

45.	Współdziałanie i wspieranie akcji związanych z promowaniem proekologicznych zachowań	Gmina Szkoły	2015 - 2022	1/rok	środki własne, fundacje rządowe i pozarządowe
46.	Organizowanie akcji promujących selektywną zbiórkę odpadów na terenie gminy; rozpowszechnienie ulotek, organizowanie konkursów w szkołach (np. zbiórka baterii lub kapsli)	Gmina Szkoły	2015 - 2022	-	środki własne szkół
47.	Współpraca przy organizowaniu konkursów i festynów „ekologicznych” (np. Ekologiczny Piknik Rodzinny, Wiosenny Piknik Edukacyjno - Przyrodniczy)	Gmina Szkoły Rodzice	2015 - 2022	b.d.	środki własne
48.	Organizowanie konkursów i festynów: Dzień Ziemi – 22 kwietnia Dzień Ochrony Środowiska – 5 czerwca Gminna Olimpiada Ekologiczna Akcja Sprzątania Świata – 18 – 20 września	Gmina Szkoły	2015 - 2022	5/rok	środki własne
49.	Doposażenie bibliotek w najnowsze pozycje z zakresu ochrony środowiska	Gmina Biblioteki	2015 - 2022	b.d.	środki własne
50.	Rodzinny Ekologiczny Rajd Rowerowy	Gmina Szkoły Rodzice	2015 - 2022	1,5	środki własne

51.	Przedszkolna i szkolna edukacja ekologiczna (np. zielone lekcje, dobre rady na odpady)	Przedszkola Szkoły	2015 - 2022	-	środki własne placówek oświatowych
52.	Panel ekologiczny podczas gminnych imprez plenerowych (recyclingowe zabawy, konkursy z nagrodami itp.)	Gminne Organizacje Pozarządowe Szkoły	2015 - 2022	program współpracy	środki własne
53.	Rozwój i utrzymanie systemu udostępniania informacji o środowisku	Gmina Starostwo Powiatowe	2015 - 2022	-	-
GOSPODARKA ODPADAMI					
54.	Wdrożenie i doskonalenie systemu selektywnego zbierania odpadów elektrycznych i elektronicznych, wielkogabarytowych, budowlanych i pozostałych innych niż niebezpieczne wydzielanych ze strumienia odpadów komunalnych	Gmina Firma odpadowa	2015 - 2022	W ramach zawartych umów	środki własne i w ramach zawartych umów
55.	Edukacja ekologiczna mieszkańców gminy w zakresie właściwego postępowania z odpadami (strona www, ulotki itp.)	Gmina Sołtysi Szkoły	2015 - 2022	-	środki własne

56.	Współpraca we właściwym funkcjonowaniu Regionalnej Instalacji do Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Puławach	Gmina Zarząd Województwa	do 2022	b.d.	b.d.
57.	Rozszerzanie i doskonalenie systemu zbierania odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych	Gmina Firma odpadowa	2015 - 2022	W ramach zawartych umów	środki własne i w ramach zawartych umów
58.	Podjęcie działań edukacyjnych zmierzających do zwiększenia pozyskania odpadów biodegradowalnych ze strumienia odpadów komunalnych	Gmina Media	2015 - 2022	-	b.d.
59.	Usuwanie wyrobów azbestowych ze szczególnym uwzględnieniem jego bezpiecznego demontażu i unieszkodliwiania	Gmina Prywatni właściciele Uprawnione firmy	2015 - 2022	W ramach pozyskanych dotacji	WFOŚiGW Pilotażowy system gospodarowania odpadami azbestowymi.....

6. Narzędzia i instrumenty realizacji programu

6.1 Źródła finansowania programu

Wykonanie założonych w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Baranów przedsięwzięć wymaga dużych nakładów finansowych. Realizacja zadań inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska wymaga nakładów finansowych znacznie przewyższających możliwości budżetowe jednostek samorządu terytorialnego. Istnieje zatem potrzeba pozyskania zewnętrznych źródeł finansowego wsparcia przedsięwzięć inwestycyjnych. Poza własnymi środkami budżetowymi gminy Baranów oraz prywatnymi nakładami finansowymi, ważną rolę w finansowaniu przedsięwzięć proekologicznych stanowią środki finansowe pochodzące z Unii Europejskiej. Poniżej przedstawiono najważniejsze źródła finansowania zadań wytyczonych w programie ochrony środowiska, które pochodzą z funduszy krajowych oraz unijnych:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Fundusz Leśny,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020,
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020 (POLiŚ),
- Kredyty Bankowe.

6.2 Narzędzia i instrumenty karne i administracyjne

Do najważniejszych narzędzi i instrumentów karnych i administracyjnych należy zaliczyć:

- odpowiedzialność cywilną za szkody spowodowane oddziaływaniem na środowisko - pozwala każdemu, komu przez bezprawne oddziaływanie na środowisko zagraża lub została wyrządzona szkoda, żądać jej naprawienia lub zaprzestania działalności; jeżeli naruszenie dotyczy środowiska jako dobra wspólnego, z roszczeniem może wystąpić jednostka samorządu terytorialnego
- odpowiedzialność karną za szkody wyrządzone środowisku zagrożona jest karą grzywny lub ograniczenia wolności w wypadku wprowadzania do obrotu substancji

stwarzających szczególne zagrożenie, eksploatacji instalacji bez pozwolenia lub lekceważenia przepisów przez prowadzącego zakład o dużym ryzyku

- o odpowiedzialność administracyjną - sprowadza się do możliwości nałożenia na podmiot korzystający ze środowiska i oddziałujący na nie negatywnie, obowiązku ograniczenia negatywnego wpływu i przywrócenia właściwego stanu środowiska (m.in. administracyjne kary pieniężne)

6.3 Działalność kontrolna gminy

Ustawa Prawo Ochrony Środowiska określa narzędzia prawne wykorzystywane dla realizacji zadań w dziedzinie ochrony środowiska, jak również nakłada na organy administracji samorządowej obowiązki w tym zakresie. Wójt lub osoby przez niego upoważnione są uprawnieni do występowania w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia przeciw przepisom o ochronie środowiska. Wójt, występuje do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o podjęcie odpowiednich działań będących w jego kompetencji, jeżeli w wyniku kontroli organy te stwierdzą naruszenie przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić, przekazując dokumentację sprawy. Wójt gminy okresowo przedkłada marszałkowi województwa informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska. Wójt gminy w drodze decyzji może nakazać osobie fizycznej, której działalność negatywnie oddziałuje na środowisko, wykonanie w określonym czasie czynności zmierzających do ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko.

6.4 Udział społeczeństwa w procesie decyzyjnym

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 z późn. zm.) organy administracji są zobowiązane udostępniać każdemu informacje o środowisku i jego ochronie znajdujące się w ich posiadaniu lub które są dla nich przeznaczone. Udostępnieniu podlegają informacje dotyczące stanu elementów środowiska: powietrze, woda, powierzchnia ziemi, kopaliny, klimat, krajobraz i obszary naturalne, w tym: bagna, rośliny, zwierzęta i grzyby oraz inne elementy różnorodności biologicznej, w tym organizmy genetycznie zmodyfikowane, oraz wzajemnych oddziaływań między tymi elementami; emisji, w tym odpadów

promieniotwórczych, a także zanieczyszczeń, które wpływają lub mogą wpłynąć na elementy środowiska, środków, takich jak: środki administracyjne, polityki, przepisy prawne dotyczące środowiska i gospodarki wodnej, plany, programy, porozumienia w sprawie ochrony środowiska, a także działania wpływające lub mogących wpłynąć na elementy środowiska, oraz na emisje i zanieczyszczenia, jak również środków i działań, które mają na celu ochronę tych elementów; raportów na temat realizacji przepisów dotyczących ochrony środowiska, analiz kosztów i korzyści oraz innych analiz gospodarczych i założeń wykorzystanych w ramach środków i działań. Władze Gminy Baranów udostępnią projekt programu ochrony środowiska do publicznej wiadomości poprzez umożliwienie wglądu do dokumentów na stronie internetowej, oraz w Urzędzie Gminy, możliwe będą również wszelkiego rodzaju konsultacje i udział społeczeństwa. Działania te zostaną poprzedzone informacjami i ogłoszeniami zamieszczonymi na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy, na stronie internetowej. Ważną rolę również odgrywa budowanie powiązań między samorządami, a społeczeństwem, gdzie podstawą są komunikacje społeczne, systemy konsultacji i debat publicznych oraz wprowadzanie mechanizmów budowania świadomości. Zainteresowane osoby będą miały możliwość wpływu na ostateczny kształt opracowań. Wynikiem tak szerokich działań z użyciem wielu narzędzi komunikacji interpersonalnej będzie stworzenie dokumentacji w formie satysfakcjonującej zarówno dla władz gminy jak i społeczeństwa.

6.5 Monitoring realizacji programu

Podstawą właściwego systemu oceny realizacji Programu ochrony środowiska jest dobrze zorganizowany system sprawozdawczości, oparty na wskaźnikach stanu środowiska i zmiany presji na środowisko, a także na wskaźnikach świadomości społecznej. Osiągnięcie celów, wyznaczonych w *Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Baranów* wymaga prowadzenia bieżącego monitoringu przebiegu realizacji programu. Stały monitoring umożliwi ocenę skuteczności podejmowanych działań oraz wprowadzanie – w razie wystąpienia takiej konieczności – odpowiednich korekt. Harmonogram działań monitorujących program przedstawia schemat:

Tabela 19. Harmonogram działań monitorujących program ochrony środowiska

Działanie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Bieżący monitoring funkcjonowania systemu	x	x	x	x	x	x	x	x
Raporty z realizacji programu			x			x		
Aktualizacja Programu					x			

Dla oceny realizacji Programu konieczne jest ustalenie systemu wskaźników, określających skuteczność poszczególnych działań. Wskaźniki te można podzielić na grupy:

- wskaźniki ekologiczne – pozwolą określić efekt ekologiczny podejmowanych działań (jakość wód powierzchniowych i podziemnych, wskaźniki zanieczyszczenia powietrza, długość sieci infrastruktury, wskaźniki lesistości, ilość odpadów wytwarzanych przez 1 mieszkańca, stopień odzysku surowców wtórnych itp.)
- wskaźniki ekonomiczne – koszt jednostkowy osiągnięcia określonego efektu ekologicznego,
- wskaźniki społeczne – zaangażowanie mieszkańców w działania związane z ochroną środowiska, udział w realizacji sieci infrastruktury technicznej, skuteczność selektywnej zbiórki odpadów itp.

Ocena skuteczności wdrażania programu będzie prowadzona m.in. przez porównanie wskaźników charakteryzujących stan środowiska oraz stan infrastruktury technicznej, wpływającej na stan środowiska. Dla celów monitoringu i oceny realizacji zamierzonych celów proponuje się przyjąć następujące wskaźniki:

- Udział gospodarstw domowych podłączonych do sieci wodociągowej [%].
- Udział gospodarstw domowych odprowadzających ścieki w sposób zorganizowany [%].
- Udział gospodarstw domowych podłączonych do sieci kanalizacyjnej [%],
- Udział gospodarstw domowych korzystających ze zbiorników bezodpływowych [%],
- Udział gospodarstw domowych korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków [%].

- o Ilość ścieków i ładunki zanieczyszczeń zawartych w oczyszczonych ściekach komunalnych odprowadzanych z oczyszczalni ścieków w Baranowie.

Dane do określenia efektywności programu będą pochodziły z monitoringu środowiska oraz ankietyzacji właściwych podmiotów. W oparciu o ocenę efektywności programu odbywać się będzie jego aktualizacja. Programy ochrony środowiska muszą być aktualizowane nie rzadziej niż raz na cztery lata. Wójt Gminy przygotowuje natomiast co dwa lata sprawozdanie z realizacji Programu ochrony środowiska. Sprawozdania te są przyjmowane przez Radę Gminy. Informacje niezbędne do analizy stanu środowiska i monitoringu realizacji programu powinny być na bieżąco gromadzone i przetwarzane przez Gminę Baranów.

7. Streszczenie programu ochrony środowiska

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Baranów został opracowany na lata 2015-2018 z perspektywą do roku 2022. Niniejszy program jest drugą edycją programów ochrony środowiska dla gminy Baranów. Pierwszy Program Ochrony Środowiska dla Gminy Baranów został przyjęty Uchwałą Nr XXXIX/236/2006 Rady Gminy w Baranowie z dnia 28 lipca 2006 r. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Baranów pozostaje w ścisłej relacji z „Programem Ochrony Środowiska dla Powiatu Puławskiego na lata 2009 – 2013 z perspektywą do roku 2017”, „Programem Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do roku 2019” oraz Polityką ekologiczną Państwa 2012. Ponadto w niniejszym programie zachowano należyłą spójność ze Strategią Rozwoju Gminy Baranów na lata 2009 – 2020. Zatem celem nadrzędnym Programu jest wzmocnienie ekosystemu Gminy w celu wykorzystania walorów środowiska dla rozwoju gospodarczego i poprawy warunków życia mieszkańców. Prace nad Programem były konsultowane z przedstawicielami Urzędu Gminy Baranów. Większość uwag i opinii z ich strony została wniesiona w fazie tworzenia ostatecznej formy Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Baranów.

Program zawiera pełną diagnozę stanu środowiska oraz podstawowe cele do osiągnięcia w perspektywie 8 letniej. Przedstawia również kierunki działań w formie szczegółowego zestawienia zadań dla okresu 8 letniego. Harmonogram realizacji zadań z zakresu ochrony środowiska zawiera zestaw działań w czteroletniej perspektywie lat 2015 - 2018 oraz wstępnie oszacowanie kierunki działań do 2022 roku. W Programie dokonano również wstępnej oceny poziomu kosztów poszczególnych zadań oraz wskazano możliwe

źródła ich finansowania. Najistotniejsze zadania do rozwiązania na terenie gminy sprowadzają się głównie do zagadnień dotyczących:

- gospodarki wodno-ściekowej
- gospodarki odpadami
- poprawy stanu zasobów wodnych
- poprawy jakości powietrza atmosferycznego
- zachowania walorów przyrodniczych i krajobrazowych.

Całość zadań z zakresu ochrony środowiska została szczegółowo opisana w następujących działaniach tematycznych:

- ochrona zasobów wodnych,
- zmniejszenie energochłonności i wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii,
- ochrona powierzchni ziemi,
- gospodarka odpadami,
- ochrona powietrza atmosferycznego i przeciwdziałanie hałasowi,
- ochrona przyrody i krajobrazu,
- edukacja ekologiczna.

Zadaniem Programu jest określenie zakresu zadań przewidzianych do realizacji na terenie gminy Baranów, możliwych do finansowania ze środków własnych oraz zewnętrznych. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Baranów jest dokumentem o charakterze operacyjnym przeznaczonym do okresowej aktualizacji (nie rzadziej, niż co 4 lata). Zakres zadań priorytetowych jest zbieżny z zapisami przyjętymi w programie powiatowym - jednocześnie, zapewnia możliwość korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania zewnętrznego w odniesieniu do zadań o wysokim poziomie nakładów, niezbędnych do ich realizacji.

Opracowanie:

mgr inż. Magdalena Ostalska

Prognoza oddziaływania na środowisko

Programu Ochrony Środowiska dla Gminy
Baranów na lata 2015 – 2018 z perspektywą na
lata 2019 - 2022

Spis treści

1. Cel i zakres prognozy.....	3
2. Główne cele ocenianego dokumentu.....	4
3. Powiązania programu ochrony środowiska z innymi dokumentami	5
4. Stan środowiska przyrodniczego w gminie Baranów	5
5. Główne problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji programu gminnego	6
6. Cele ochrony środowiska na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym, krajowym i regionalnym z punktu widzenia ocenianego dokumentu	6
7. Zmiana stanu środowiska w przypadku braku realizacji programu oraz przewidywane znaczące oddziaływanie na środowisko w razie jego realizacji	7
8. Rozwiązania alternatywne.....	8
9. Metody wykorzystane podczas sporządzania prognozy programu	9
10. Przewidywane oddziaływanie na środowisko wynikające z realizacji programu ochrony środowiska.....	10
11. Przewidywana analiza skutków realizacji postanowień programu oraz częstotliwość jej przeprowadzania.....	11
12. Podsumowanie.....	13
13. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	14

1. Cel i zakres prognozy

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z zm.) nakłada obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla strategicznych dokumentów, w tym planów i programów przyjmowanych przez organy administracji. W tym celu organ opracowujący projekt dokumentu sporządza prognozę oddziaływania na środowisko. Prognoza oddziaływania na środowisko dla dokumentu o charakterze strategicznym, jakim jest Program Ochrony Środowiska dla Gminy Baranów na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019 - 2022, ma na celu optymalizację procesu planowania i rozwoju, poprzez dostarczenie na wczesnym etapie decyzyjnym informacji o wpływie na środowisko podejmowanych decyzji zawartych w przedmiotowym programie. Ocenie w niniejszej prognozie podlegają oddziaływania wynikające z zapisów programu, a nie wizja polityki ekologicznej gminy poprzez niego wprowadzanej. Zgodnie z wymaganiami ustawy dla pozostałych dokumentów ustalających kierunki i ramy rozwoju (Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego, Strategia rozwoju gminy, itp.) sporządzane są odrębne prognozy oddziaływania na środowisko. Niniejsza prognoza dotyczy zapisów programu ochrony środowiska na szczeblu gminnym, a więc dokumentu, który z założenia ma za zadanie określić zadania ograniczające negatywne skutki rozwoju i wspierające ochronę przyrody na jej terenie. Cel i działania uwzględnione w programie w większości nie powodują znaczących oddziaływań na środowisko i w związku z tym nie podlegają szczegółowej analizie w prognozie oddziaływania na środowisko.

Ze względu na specyfikę dokumentu objętego prognozą, skoncentrowano się w niej, zgodnie z wymaganiami art. 51. ustawy, na oczekiwanych efektach ekologicznych realizacji programu oraz przekształceniach środowiska w przypadku jego zaniechania. Jedną z podstawowych przesłanek sporządzania prognozy oddziaływania na środowisko (w ramach oceny strategicznej) jest jej włączenie w proces doskonalenia ocenianego dokumentu. W tym ujęciu prognoza jest jednym z elementów wieloetapowej procedury zmierzającej do wypracowania akceptowanych przez wszystkie strony, optymalnych w danych warunkach merytoryczno-prawnych, rozwiązań strategicznych. Większość zagadnień prognostycznych była na bieżąco rozpatrywana w trakcie sporządzania poszczególnych rozdziałów roboczej wersji programu ochrony środowiska.

2. Główne cele ocenianego dokumentu

Ustawa Prawo ochrony środowiska w art. 17 nakłada na organy wykonawcze gmin obowiązek sporządzenia gminnego programu ochrony środowiska, uwzględniając wymagania zapisane w art. 14 ustawy odnoszące się do polityki ekologicznej państwa. Zgodnie z powyższym polityka ekologiczna państwa, a za nią programy niższego szczebla, powinny na podstawie aktualnego stanu środowiska, określić:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,
- poziomy celów długoterminowych,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

Pierwszy program ochrony środowiska dla gminy Baranów został przyjęty Uchwałą Nr XXXIX/236/2006 Rady Gminy w Baranowie z dnia 28 lipca 2006 r. Niniejszy Program stanowi aktualizację dokumentu z 2006 roku. Programy ochrony środowiska, podobnie jak politykę ekologiczną państwa przyjmuje się na cztery lata, z tym, że przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejne cztery lata. W związku z powyższym uzasadnione jest dokonanie aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Baranów.

Zakres gminnego programu ochrony środowiska ma odpowiadać zagadnieniom ujętym w Polityce Ekologicznej Państwa, z uwzględnieniem charakteru gminy, potrzeb i preferencji społeczności lokalnej, celów zawartych w programach regionalnych oraz możliwości finansowych gminy. Szczególną uwagę Program poświęca zagadnieniom należącym do zadań własnych gminy z zakresu ochrony środowiska. Opracowując niniejszy dokument uwzględniono programy wyższego rzędu dotyczące polityki ekologicznej prowadzonej na terenie kraju i województwa lubelskiego. Uwzględniono też zapisy Strategii Rozwoju Gminy Baranów na lata 2009 - 2020. Program zawiera cele strategiczne wraz z kierunkami działań krótko – i długookresowych, które uwzględniają przede wszystkim zadania własne gminy z zakresu ochrony środowiska, oraz pozostałe kierunki działań, których realizację gmina prowadzić będzie na zasadzie ich inicjowania i współpracy z innymi organami administracji rządowej i samorządowej oraz podmiotami gospodarczymi. W Programie przedstawiono aktualny stan wszystkich niezbędnych elementów środowiska i m.in. na tej podstawie sprecyzowano cele i działania gminy w okresie jego realizacji. Program określa cele strategiczne – do roku 2022 oraz szczegółowe kierunki działań w krótkookresowym terminie – lata 2015-2018 wraz ze wskaźnikami ich realizacji oraz szczegółowym harmonogramem

określającym nakłady finansowe na wyspecyfikowane w nim działania. Przedstawiono też możliwości dostępnych, poza budżetem gminy, źródeł finansowania przedmiotowego Programu.

3. Powiązania programu ochrony środowiska z innymi dokumentami

Program ochrony środowiska powinien uwzględniać zapisy programów wyższego szczebla tzn. powiatowych i wojewódzkich oraz ogólne wskazówki wynikające z polityki ekologicznej państwa. W Programie i niniejszej prognozie odniesiono się do Programu Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do roku 2019, Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Puławskiego na lata 2014 – 2017 z perspektywą do roku 2024. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Baranów na lata 2015 – 2018 z perspektywą na lata 2019 – 2022 w swojej zawartości uwzględnia wszystkie cele, kierunki działania i zadania określone w tych dokumentach. Niniejsza prognoza oddziaływania na środowisko dotyczy programu, jako dokumentu o randze strategicznej, a nie poszczególnych zadań inwestycji i nieinwestycyjnych w nim ujętych. Dla każdej inwestycji mogącej powodować istotne zmiany w środowisku wykonywane są odpowiednie oceny oddziaływania na środowisko na podstawie odrębnych przepisów. Dodatkowo prognozy sporządzane są dla projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (mpzp) i strategii rozwoju gminy.

4. Stan środowiska przyrodniczego w gminie Baranów

W omawianym Programie przedstawiono stan środowiska, opierając się w głównej mierze na badaniach monitoringowych prowadzonych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska na terenie województwa lubelskiego przez organy inspekcji ochrony środowiska – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie, których rezultaty publikowane są w corocznych raportach o stanie środowiska. Stan środowiska został uwzględniony w każdym rozdziale tematycznym traktującym o danym elemencie środowiska, jako stan wyjściowy. Na podstawie prowadzonych badań monitoringowych wód powierzchniowych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie należy stwierdzić, że stan wód rzeki Wieprz, w badaniach monitoringowych rozpatrywanej jako JCW Wieprz od Tyśmienicy do ujścia, będącej głównym ciekim w gminie Baranów, jest zły. Ocena stanu wód podziemnych Gminy Baranów dokonana przez PIG wypada zadowalająco. Stan jakości powietrza atmosferycznego na terenie gminy jest zadowalający z uwagi na brak poważnych emitentów i przede wszystkim rolniczy charakter gminy. Na terenie gminy występują

nieliczne zakłady przemysłowe zaliczane do szczególnie uciążliwych, powodujące zagrożenie środowiska emisją do powietrza. Gmina Baranów została zaliczona do tzw. strefy lubelskiej ze względu na ocenę jakości powietrza, a na podstawie stanu jakości powietrza uzyskanego na podstawie modelowania matematycznego nie wymaga tworzenia programów ochrony powietrza. Znacznymi źródłami zanieczyszczeń komunikacyjnych, pochodzących z silników spalinowych poruszających się pojazdów samochodowych są: droga krajowa Nr 17 Warszawa – Lublin – Zamość – granica państwa oraz drogi powiatowe i lokalne drogi gminne. Na terenie gminy aktualnie nie występują tereny skażone metalami ciężkimi w stopniu wymagającym rekultywacji. Zawartość siarki w glebach gminy wskazuje na to, że pod tym względem obszar gminy należy do słabo zagrożonych.

5. Główne problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji programu gminnego

Do najistotniejszych problemów ochrony środowiska odnoszących się do terenu Gminy Baranów należy zaliczyć:

- stan gospodarki wodno – ściekowej,
- problematyka gospodarki odpadami, w tym w szczególności obecność wyrobów azbestowych (eternitu) na poszyciach dachowych budynków na terenie gminy,
- zła jakość wód powierzchniowych płynących,
- obniżona jakość powietrza atmosferycznego, związana z emisjami lokalnymi (niska emisja z gospodarstw domowych,

6. Cele ochrony środowiska na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym, krajowym i regionalnym z punktu widzenia ocenianego dokumentu

Do podstawowych celów, których realizacja na szczeblu wspólnotowym i krajowym bezpośrednio określa zadania na szczeblu gminy można zaliczyć:

- gospodarkę odpadami komunalnymi,
- ochronę bioróżnorodności,
- poprawę czystości wód, ochrona zasobów wód,
- ograniczenie lokalnej emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego, ze szczególnym uwzględnieniem substancji niebezpiecznych oraz gazów cieplarnianych,

- rozwój odnawialnych źródeł energii zmierzających o ograniczenia emisji gazów cieplarnianych i zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego,
- ograniczenie energo- i materiałochłonności gospodarki (przemysł, komunikacja, usługi),
- edukację ekologiczną.

Ze względu na hierarchizację programów ochrony środowiska, cele określone na szczeblu wspólnotowym i krajowym, uwzględniane są w kolejnych dokumentach na poziomie wojewódzkim i powiatowym. Gminny program ochrony środowiska, przy wyborze celów i działań na poziomie lokalnym, uwzględnia zapisy powyższych dokumentów. Zadania programu uwzględniają włączanie się władz lokalnych w działania koordynowane regionalnie. Zapewnia to lepsze wykorzystanie środków finansowych (w tym zagranicznych) i maksymalizację efektu ekologicznego. Ważnymi, z punktu widzenia hierarchii działań lokalnych, są przyjęte w dokumentach UE i polityce energetycznej kraju, docelowe wskaźniki udziału energii odnawialnej w ogólnym bilansie energetycznym kraju oraz standardy w zakresie oszczędzania energii i surowców. Działania w tym zakresie bilansowane są na szczeblu krajowym, jednak istotną rolę odgrywa optymalne wykorzystanie lokalnych możliwości w tym zakresie. W programie uwzględniono zarówno aspekty rozwoju odnawialnych źródeł energii (kolektory słoneczne i propagowanie stosowania odnawialnych źródeł energii).

7. Zmiana stanu środowiska w przypadku braku realizacji programu oraz przewidywane znaczące oddziaływanie na środowisko w razie jego realizacji

Cele i zadania uwzględnione w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Baranów na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019 - 2022 mają na celu optymalne wykorzystanie środków dostępnych na szczeblu gminnym, dla osiągnięcia jak najwyższej jakości środowiska. Wybór priorytetów i harmonogram realizacyjny określają politykę ekologiczną gminy. Do najważniejszych znaczących skutków zaniechania realizacji Programu można zaliczyć:

- obniżenie standardu życia mieszkańców poprzez niekontrolowany wzrost emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego, wód oraz gleby,
- postępujące obniżenie jakości powietrza na terenach zabudowanych, wynikające z zaniechania wykorzystania odnawialnych źródeł energii i możliwości oszczędzania energii, przy rozwoju zabudowy mieszkaniowej i wzroście gęstości zaludnienia,

str. 7

- degradacja wód powierzchniowych i gruntowych, na skutek niekontrolowanego odprowadzania ścieków z gospodarstw niepodłączonych do kanalizacji,
- degradacja obszarów o wysokiej bioróżnorodności w wyniku zaniechania lub niewłaściwej ochrony na etapie planowania przestrzennego i realizacji poszczególnych inwestycji,
- braku wzrostu poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców i rozwoju negatywnych wzorców konsumpcji,
- ograniczenie inicjatyw obywatelskich w zakresie ochrony środowiska i promocji rozwoju zrównoważonego, obniżenie poczucia odpowiedzialności za stan środowiska mieszkańców i wrażliwości na działania zagrażające jego jakości.

Zmiana stanu środowiska w przypadku braku realizacji Programu będzie wiązała się głównie z nieosiągnięciem pozytywnych efektów ekologicznych, pogorszenia jego stanu poprzez niedotrzymywanie dopuszczalnych standardów, co w konsekwencji prowadzić będzie do pogorszenia się komfortu bytowania mieszkańców gminy.

8. Rozwiązania alternatywne

Program ochrony środowiska jest deklaracją polityki ekologicznej gminy oraz zawiera harmonogram realizacji prowadzonych na jej terenie działań w zakresie ochrony i kształtowania środowiska. Na zakres i charakter dokumentu wpływają zarówno wymagania polityki ekologicznej państwa, uwarunkowania lokalne, możliwości organizacyjne i finansowe gminy, jak i sprecyzowane w Programie preferencje władz lokalnych i społeczeństwa. Ze względu na teoretycznie niemal nieograniczoną liczbę wariantów sporządzanego dokumentu, występuje zasadnicza trudność zarówno w określeniu „optymalności” proponowanych rozwiązań jak i wskazaniu głównych rozwiązań alternatywnych. Każdy opracowywany program ochrony środowiska, na każdym szczeblu, jest „kompromisem” pomiędzy potrzebami, a możliwościami ograniczonymi przez kompetencje poszczególnych organów samorządowych oraz możliwościami finansowymi, w tym przypadku gminy. Realizacja części zadań wpływających na poprawę stanu środowiska opiera się w znacznej mierze na przesłankach społecznych i gospodarczych w oparciu o przyjętą wcześniej wizję rozwoju. Dbalność o środowisko jest obowiązkiem gminy, jednak nie jest jej podstawowym zadaniem, a następuje w trakcie realizacji celów społecznych i gospodarczych. Praktycznie dla wszystkich zadań pozainwestycyjnych zawartych w obecnym harmonogramie ważniejsze od wskazania w trakcie sporządzania

Programu (co cztery lata) rozwiązań alternatywnych jest elastyczność w dostosowaniu sposobu realizacji programu do zmieniających się warunków gospodarczych i technologicznych oraz pojawiających się inicjatyw lokalnych. W osiągnięciu poprawy stanu środowiska ważne jest aktywne wykorzystanie pojawiających się możliwości włączenia w działania koordynowane na poziomie powiatowym i wojewódzkim.

9. Metody wykorzystane podczas sporządzania prognozy programu

Dla zapewnienia odpowiedniej roli ochrony środowiska w procesie planowania i zarządzania UE przyjęła Dyrektywę w sprawie Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko (2001/42/WE). Głównym celem określonym w artykule 1 dyrektywy jest: „...zapewnienie wysokiego poziomu ochrony środowiska i przyczynienie się do włączenia aspektów środowiskowych w proces przygotowania oraz formalnej akceptacji planów i programów w celu wspierania zrównoważonego rozwoju poprzez zapewnienie, że zgodnie z niniejszą Dyrektywą dokonywana jest ocena oddziaływania na środowisko niektórych planów i programów, które potencjalnie mogą w sposób znaczący oddziaływać na środowisko.” Prognoza oddziaływania na środowisko dla dokumentu strategicznego ma na celu ocenę skutków środowiskowych podejmowanych działań na jak najwcześniejszym etapie procesu decyzyjnego. Zakres i metodyka prognozy dostosowywane są do charakteru ocenianego dokumentu i etapu planowania, którego dotyczy. W niniejszej Prognozie określono aktualny stan środowiska obszaru objętego programem oraz wskazano główne problemy związane z gospodarowaniem środowiskiem. W ocenie potencjalnego wpływu zapisów programu na środowisko zastosowano między innymi jedną z metod opisowych OOS – macierz oddziaływań. Ze względu na stwierdzony na wstępnym etapie prognozy brak istotnych, negatywnych oddziaływań na środowisko zapisów programu nie stosowano metod ilościowych i modelowania potencjalnych skutków. Zapisy programu z założenia stanowią ramy dla przyszłych inwestycji mogących znacząco wpłynąć na środowisko głównie poprzez wskazanie ograniczeń działalności gospodarczej, ze względu na potrzeby ochrony środowiska. Proces tworzenia Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Baranów oparty jest na analizie dokumentów wyższego rzędu oraz strategicznych dokumentów gminnych, wśród których najważniejszymi są:

- Polityka ekologiczna państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016,
- Program Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do roku 2019,

- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Puławskiego na lata 2014 – 2017 z perspektywą do roku 2024,
- Strategia rozwoju Gminy Baranów na lata 2009 - 2020 w aspekcie konsekwencji dla środowiska.

Dokonano analizy w zakresie najważniejszych etapów realizacji działań proekologicznych:

- Sprecyzowanie potrzeb gminy w oparciu o analizę stanu środowiska, zadań wchodzących w zakres działalności gminy, raportu z wykonania Programu oraz zapisów programów wyższego rzędu,
- Sformułowanie celów strategicznych do 2022 roku wraz z kierunkami działań w latach 2015 - 2018 roku i listy konkretnych przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2015 - 2022, wraz z instytucjami odpowiedzialnymi za ich realizację, kosztami i źródłami finansowania,
- Sformułowanie wskaźników monitorowania Programu,
- Określenie terminów przygotowania raportów z wykonania Programu,
- Zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu, którego przedmiotem jest niniejszy Program,
- Uzyskanie opinii Zarządu Powiatu Puławskiego dla niniejszego Programu,
- Przyjęcie "Programu " uchwałą Rady Gminy Baranów.

Niniejszy Program Ochrony Środowiska dla Gminy Baranów, a w szczególności cele krótkookresowe i harmonogram działań koncentrują się na zadaniach wchodzących w zakres działalności gminy lub wynikających z wymagań programu powiatowego i wojewódzkiego.

10.Przewidywane oddziaływanie na środowisko wynikające z realizacji programu ochrony środowiska

Celem głównym programów ochrony środowiska, opracowywanym cyklicznie na różnych szczeblach, jest poprawa stanu środowiska. Z realizacją przedmiotowego Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Baranów nie wiążą się znaczące, negatywne oddziaływania na środowisko. Planowane działania inwestycyjne i nieinwestycyjne zmierzające do ograniczenia uciążliwości dla środowiska, nie powodują znaczących skutków ubocznych wpływających negatywnie na komponenty środowiska. Do znaczących oddziaływań pozytywnych realizacji zapisów Programu można zaliczyć:

- zachowanie i poprawę bioróżnorodności gminy,

- ograniczenie emisji przemysłowych i komunalnych w zakresie hałasu, zanieczyszczeń powietrza, wód i gleb,
- ukierunkowanie stylu życia mieszkańców w kierunku optymalizacji użytkowania zasobów środowiska, rozwoju społecznych inicjatyw ochrony przyrody i poprawnego kształtowania siedlisk przyrodniczych na terenach prywatnych.

Są to cele ogólne, otwarte, wyznaczające priorytety rozwoju i działań w zakresie ochrony i kształtowania środowiska na najbliższe osiem lat. Przy ich realizacji możliwe i konieczne jest przyjęcie zasady ciągłego doskonalenia, przyjmowanej jako podstawę zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego. Powyższy charakter polityki ekologicznej został podkreślony przez zdefiniowanie celów operacyjnych, umożliwiających elastyczny dobór działań, w zależności od możliwości technicznych i finansowych oraz zmian w gospodarce krajowej i międzynarodowej. Średniookresowe cele strategiczne oraz kierunki działań krótkookresowych (najbliższe 4 lata) zostały sprecyzowane i przedstawione w harmonogramie działań na lata 2015-2022. Działania te zostały podane analizie oddziaływania na środowisko z punktu widzenia realizacji Programu mając przede wszystkim na względzie działania krótkoterminowe.

Analiza prognostyczna realizacji programu nie przewiduje żadnych oddziaływań negatywnych dla wszystkich rozpatrywanych elementów środowiska. Poprawa stanu środowiska, jaka jest przewidywana po realizacji Programu jest dla wszystkich elementów o charakterze długotrwałym i stałym oraz skumulowanym (oprócz krajobrazu, klimatu, zasobów naturalnych i dóbr materialnych). Na ludzi, zwierzęta, wodę i powietrze realizacja Programu będzie oddziaływać bezpośrednio. Pośrednio na różnorodność biologiczną, rośliny, powierzchnię ziemi, klimat, dobra materialne i oddziaływanie synergiczne. Natomiast równoległe oddziaływanie wtórne będzie miało miejsce w przypadku zwierząt, roślin, krajobrazu, klimatu, zasobów naturalnych i dóbr materialnych. Zatem proponowane działania w ramach Programu w sposób korzystny powinny przyczynić się do poprawy stanu środowiska na terenie Gminy Baranów.

11. Przewidywana analiza skutków realizacji postanowień programu oraz częstotliwość jej przeprowadzania

W omawianym Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Baranów na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019 - 2022 zamieszczone zostały propozycje wskaźników realizacji poszczególnych krótkookresowych działań przewidzianych na lata 2015-2018. Wskaźniki te

str. 11

zostały przedstawione zarówno dla sprecyzowanych priorytetów polityki ekologicznej gminy, jak i pozostałych kierunków działań. Na ich podstawie będzie można ocenić skutki realizacji Programu dla środowiska, dla poszczególnych zadań (działań), jak i ogólnych trendów w zakresie jakości środowiska. Z jednej strony część zaproponowanych wskaźników bezpośrednio dokumentuje aktualny stan środowiska, i może być wykorzystana do analiz porealizacyjnych, z drugiej konieczna jest całościowa ocena przekształceń środowiska, uwzględniająca między innymi trendy regionalne. Opracowanie takie może być sporządzane w postaci analizy opartej o okresowe inwentaryzacje przyrodnicze gminy i dokumentacje sporządzane w trakcie opracowywania nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Skutki dla środowiska wynikające z realizacji Programu należy oszacować w oparciu o poniższą listę wskaźników.

Wskaźniki jakości środowiska:

- jakość wód rzeki Wieprz w obrębie JCW Wieprz od Tyśmienicy do ujścia,
- jakość powietrza atmosferycznego w strefie oceny jakości powietrza – Strefa Lubelska,
- jakość wód podziemnych,
- jakość gleb,
- rodzaj i powierzchnia terenów chronionych,
- natężenie hałasu i PEM.

Wskaźniki presji na środowisko:

- stopień skanalizowania gminy,
- stopień zwodociągowania gminy,
- stosunek długości sieci kanalizacyjnej do wodociągowej,
- ilość surowców wtórnych z zebranych odpadów komunalnych,
- ilość usuniętego eternitu i wszelkich odpadów zawierających azbest,
- liczba instalacji energetycznego wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- długość zmodernizowanych dróg gminnych,
- ilość zlikwidowanych dzikich wysypisk,
- ilość miejsc, gdzie przekroczony jest dopuszczalny poziom promieniowania niejonizującego,
- ilość i obszar zabezpieczonych terenów osuwiskowych,

- liczba wystąpienia poważnych awarii przemysłowych, w tym związanych z transportem drogowym.

Wskaźniki trendów zmian:

- ilość zbieranych odpadów komunalnych w ciągu roku (zmiesznych. Zebranych selektywnie, wielkogabarytowych, biodegradowalnych itd.),
- liczba nasadzeń drzew i krzewów na terenie gminy,
- liczba dzieci/młodzieży biorąca udział w cyklicznych akcjach edukacyjnych, ilość przeprowadzonych akcji, konkursów itp. przy współpracy z organami gminy,
- udział terenów objętych ochroną prawną w stosunku do całkowitej powierzchni gminy.

Częstotliwość przeprowadzania takiej oceny zawarta jest w ustawie prawo ochrony środowiska, gdzie określono, że co dwa lata organ wykonawczy gminy zobowiązany jest do sporządzania raportu z realizacji programu ochrony środowiska uchwalonego przez radę danej gminy. Zatem raport ten, w konkretnym przypadku przedkładany będzie Radzie Gminy Baranów, która w ten sposób czuwać będzie nad realizacją przez organ wykonawczy gminy (Wójt Gminy Baranów), uchwalonego przez siebie Programu Ochrony Środowiska.

Na terenie Gminy Baranów działania i przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska stale zmierzają w kierunku poprawy stanu środowiska, racjonalnego gospodarowania zasobami, w tym ograniczenia materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i emisji zanieczyszczeń. Szczególnym celem polityki ekologicznej Gminy jest ograniczanie szkodliwych czynników wpływających na zdrowie i zapobieganie zagrożeniom zdrowia poprzez poprawę stanu powietrza atmosferycznego, ochronę przed biologiczno - chemicznym zanieczyszczeniem gleb i wód, właściwą gospodarkę odpadami, ochronę przed hałasem oraz zapobieganie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska.

12.Podsumowanie

Prognoza oddziaływania na środowisko „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Baranów na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019 - 2022”, wykazała brak istotnych, negatywnych skutków dla środowiska wynikających z jego realizacji. Brak realizacji tego Programu może przyczynić się do pogorszenia stanu środowiska na terenie gminy. Przewidywane pozytywne zmiany w środowisku osiągnięte poprzez wykonanie przedmiotowego Programu dotyczą:

- zachowania bioróżnorodności środowiska, zarówno na obszarach poddanych ochronie prawnej (rezerваты, obszary sieci Natura 2000), jak i na terenach pozostałych (obszary produkcji rolniczej, tereny zabudowane),
- poprawy jakości wód powierzchniowych, powietrza atmosferycznego i klimatu akustycznego,
- ograniczenia presji na środowisko w wyniku wzrostu świadomości ekologicznej mieszkańców i rozwoju modelu zrównoważonego rozwoju na szczeblu lokalnym.

Skutki realizacji Programu mogą być monitorowane z wykorzystaniem zaproponowanych wskaźników jakości środowiska, wskaźników presji na środowisko i wskaźników dotyczących trendów zmian w środowisku. Ze względu na komplementarny charakter zapisów Programu, względem innych dokumentów strategicznych uchwalonych na szczeblu powiatowym, wojewódzkim i krajowym, analiza porealizacyjna skutków środowiskowych powinna opierać się nie tylko na zaproponowanych wskaźnikach, lecz również na specjalistycznych dokumentach i opracowaniach określających regionalne trendy zmian środowiskowych. Realizacja zapisów Przedmiotowego Programu nie powoduje wystąpienia transgranicznych oddziaływań na środowisko.

13. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Niniejsza prognoza dotyczy zapisów „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Baranów na lata 2015-2018, z perspektywą na lata 2019 - 2022”. Jest to program opracowywany na szczeblu gminnym, a więc jest dokumentem, który z założenia ma za zadanie określić zadania ograniczające negatywne skutki rozwoju i wspierające ochronę przyrody na jej terenie. Ze względu na specyfikę dokumentu objętego prognozą, skoncentrowano się w niej, zgodnie z wymaganiami art. 51. ustawy, na oczekiwanych efektach ekologicznych realizacji programu oraz przekształceniach środowiska w przypadku jego zaniechania. Zakres gminnego programu ochrony środowiska ma odpowiadać zagadnieniom ujętym w Polityce Ekologicznej Państwa, z uwzględnieniem charakteru gminy, potrzeb i preferencji społeczności lokalnej, celów zawartych w programach regionalnych oraz możliwości finansowych gminy. Szczególną uwagę Program poświęca zagadnieniom należącym do zadań własnych gminy z zakresu ochrony środowiska. Opracowując Program uwzględniono programy wyższego rzędu dotyczące również polityki ekologicznej

prowadzonej na szczeblu województwa lubelskiego i powiatu puławskiego. Uwzględniono też zapisy strategii rozwoju Gminy Baranów na lata 2009 – 2020. Program zawiera priorytety polityki ekologicznej gminy, które uwzględniają przede wszystkim zadania własne gminy z zakresu ochrony środowiska, oraz pozostałe kierunki działań, których realizację gmina prowadzić będzie na zasadzie ich inicjowania i współpracy z innymi organami administracji rządowej i samorządowej oraz podmiotami gospodarczymi. Przedmiotowy Program uwzględnia zapisy programów wyższego szczebla tzn. powiatowego i wojewódzkich oraz ogólne wskazówki wynikające z polityki ekologicznej państwa. Stan środowiska na obszarze gminy Baranów jest zróżnicowany. Do najistotniejszych problemów ochrony środowiska odnoszących się do terenu Gminy Baranów należy zaliczyć:

- zła jakość wód powierzchniowych płynących,
- problematyka gospodarki odpadami, w tym obecność wyrobów azbestowych (eternitu) na jeszcze zbyt wielu poszyciach budynków na terenie gminy,
- obniżona jakość powietrza atmosferycznego, związana z emisjami lokalnymi (niska emisja z gospodarstw domowych),
- zagrożenie bioróżnorodności na terenach leśnych, rolniczych oraz na obszarach zabudowanych,
- silna presja na środowisko przyrodnicze, w tym obszary prawnie chronione, związana z rozwojem obszarów zabudowy mieszkaniowej, terenów komunikacyjnych i obiektów przemysłowych,
- wymagania dotyczące zwiększenia udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie energetycznym kraju, wdrażanie odpowiednich rozwiązań na szczeblu lokalnym.

Cele i zadania uwzględnione w Programie mają na celu optymalne wykorzystanie środków dostępnych na szczeblu gminnym, dla osiągnięcia jak najwyższej jakości środowiska. Zapisy Programu stanowią ramy dla przyszłych inwestycji mogących znacząco wpłynąć na środowisko. Proces tworzenia niniejszego "Programu ..." oparty był na szeregu elementów, wśród których najważniejszymi są programy ochrony środowiska dla kraju, województwa lubelskiego i powiatu puławskiego. Analizowane były również dokumenty strategiczne gminy. Korzystano z raportów o stanie środowiska w województwie lubelskim. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Baranów, a w szczególności cele krótkookresowe i harmonogram działań koncentrują się na zadaniach wchodzących w zakres działalności gminy lub wynikających z wymagań programu wojewódzkiego. Z realizacją przedmiotowego

Programu nie wiążą się znaczące, negatywne oddziaływania na środowisko. Planowane działania inwestycyjne i nieinwestycyjne zmierzające do ograniczenia uciążliwości dla środowiska, nie powodują znaczących skutków ubocznych wpływających negatywnie na komponenty środowiska. Do znaczących oddziaływań pozytywnych realizacji zapisów Programu można zaliczyć:

- ograniczenie emisji zanieczyszczeń komunalnych w zakresie, ochrony powietrza, wód i gleb,
- ukierunkowanie stylu życia mieszkańców w kierunku optymalizacji użytkowania zasobów środowiska, rozwoju społecznych inicjatyw ochrony przyrody i poprawnego kształtowania siedlisk przyrodniczych na terenach prywatnych.

Są to cele ogólne, otwarte, wyznaczające priorytety rozwoju i działań w zakresie ochrony i kształtowania środowiska na najbliższe osiem lat. Przy ich realizacji możliwe i konieczne jest przyjęcie zasady ciągłego doskonalenia, przyjmowanej jako podstawę zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego. Przedstawiony w Programie charakter polityki ekologicznej Gminy Baranów został określony przez zdefiniowanie celów operacyjnych, umożliwiających elastyczny dobór działań, w zależności od możliwości technicznych i finansowych gminy. Realizacja zapisów omawianego Programu powinna spowodować poprawę stanu środowiska na obszarze Gminy Baranów, przyczyniając się do podniesienia komfortu życia jej mieszkańców na terenie gminy, zgodnie z zasadą ekorozwoju.

Opracowanie:

mgr inż. Magdalena Ostalska